

תורה אור • פרשת מקץ • מאמר 4

ת"ר מצות נר חנוכה כו'

...שנו חכמים: מצוות נר חנוכה... בית שמאי אומרים

המצוות הן לבושי הנשמה, והנשמה היא הפתילה המאפשרת לאור ה' להיאחז בהן. אורות חנוכה, בדומה לשמונה "נסיכי אדם", ממשיכים אור מקיף שמעל החכמה, ויש לבנותו מלמטה, שלב אחר שלב; לכן נפסקה הלכה כבית הלל, שמוסיפים והולכים מאחד עד שמונה.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

likkuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/4/

הנקודה

המצוות הן לבושי הנשמה, והנשמה היא הפתילה המאפשרת לאור ה' להיאחז בהן. אורות חנוכה, בדומה לשמונה "נסיכי אדם", ממשיכים אור מקיף שמעל החכמה, ויש לבנותו מלמטה, שלב אחר שלב; לכן נפסקה הלכה כבית הלל, שמוסיפים והולכים מאחד עד שמונה.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר שואל מדוע בית שמאי מדמים את נרות חנוכה לפרי החג המתמעטים. תחילה הוא מסביר שהמצוות נעשות לבושי הנשמה בגן עדן: נשמה נבראת יכולה להשיג את זיו השכינה, שהיא אלקות עצמה, רק באמצעות מסך, והמצוות, ששורשן בכתר אך הן מתקיימות בדברים גשמיים, הן המסך הזה. בהמשך מובאות שתי דוגמאות. שני סוגי האספקלריה, זכויות שקופה ואספקלריה המצופה בכסף, מקבילים לנבואת משה ולנבואת שאר הנביאים, וכן למצוות ולנפש הבהמית שעברה בירור, אשר ה"אור החוזר" שלה מגיע למעלה עוד יותר. בנר, המצוות הן השמן והנשמה היא הפתילה; תחילה בא האור הכהה של אהבה "בכל מאדך", ואחריו האור הלבן של שמחת המצווה. שבעת נרות המנורה מקבילים לשבעה רועים, המלמדים וממשיכים אור פנימי; שמונת נרות חנוכה מקבילים לשמונה נסיכי אדם, צדיקים גמורים הממשיכים אור מקיף ממקור נעלה יותר. כנגד חכמת יוון, התיקון היה צריך לבוא ממעל לחכמה. סוכות, חג מן התורה, מגלה את אורו מלמעלה, בבת אחת, ולאחר מכן האור פוחת; חנוכה, אור של דברי חכמים הנמשך מלמטה, צריך להתגבר ולהוסיף החל מאחד.

מבנה

1	השאלה והמצוות כלבושים	¶1-5
מדוע מדמים את נרות חנוכה לפרי החג? המצוות הן לבושי הנשמה בגן עדן, שם היא עולה בלי גבול בהשגת אין סוף.		
2	מדוע הנשמה זקוקה ללבוש	¶6-13
נשמה מוגבלת מקבלת זיו איין־סופי רק באמצעות מסך; המצוות, ששורשן בכתר והן מתקיימות בפועל גשמי, הן המסך הזה ותכלית ירידת הנשמה.		
3	שתי האספקלריות	¶14-20
זכויות שקופה ואספקלריה המצופה בכסף: נבואת משה ונבואת שאר הנביאים; הנפש הבהמית שעברה בירור יוצרת אור חוזר הממשיך מאטיק, למעלה משורש המצוות.		
4	לבושים, כתרים והנר	¶21-29
האלקות נעלית מן הרוחניות באותה מידה שהיא נעלית מן הגשמיות; הזיו והכתר; בנר המצוות הן השמן והנשמה היא הפתילה, והם יוצרים אור כהה ואור לבן.		
5	שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם	¶30-42
שבעת נרות המנורה הם כנגד הרועים המלמדים מבפנים; שמונת נרות חנוכה הם כנגד הנסיכים, שאורם המקיף, שמקורו למעלה מן החכמה, גובר על חכמת יוון ומאיר גם בגלות.		

6 בית שמאי ובית הלל

סוכות, חג מן התורה, מגלה את אורו מלמעלה בבת אחת והוא הולך ופוחת; חנוכה, שאורו נמשך מלמטה, צריך להוסיף. קבלת עול מלכות שמים ובירור הנפש הבהמית קודמים.

7 שורשי הרועים והנסיכים

הנסיכים הם בחינת החיצוניות של מדרגה נעלית יותר, ושורשם בשמונה התיקונים הראשונים של אריך אנפין ובכינה, למעלה מן השבירה; משום כך יש להם כוח לעמוד כנגד הרע.

מושגים

לבושי הנשמה לבושי הנשמה

המצוות שאדם מקיים נעשות לבושים שבאמצעותם הנשמה, בגן עדן, יכולה לקבל את זיו השכינה, שאותו אינה יכולה להשיג בדרך אחרת.

אספקלריה המאירה ושאינה מאירה אספקלריה המאירה ושאינה מאירה

זכוכית שקופה המראה את הדבר עצמו, ואספקלריה המצופה בכסף המראה רק דמות, אך מאפשרת גם לראות את האדם עצמו ואת מה שמאחוריו; המושגים מיושמים ביחס לנבואה, למצוות ולנפש הבהמית שעברה בירור.

פתילה ושמן פתילה ושמן

בעולם הזה הנשמה היא הפתילה שעליה נאחז אור ה', והמצוות הן השמן שהיא מכלה; בגן עדן התפקידים מתהפכים.

שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם

הרועים מלמדים וממשיכים אור פנימי, בדומה לשבעת נרות המנורה; הנסיכים הם צדיקים גמורים וממשיכים אור מקיף ממקור נעלה יותר, בדומה לשמונת נרות חנוכה.

אורות מקיפים ופנימיים מקיפים ופנימיים

אור פנימי נקלט ומובן; אור מקיף גדול מכדי להיכנס פנימה, והוא משפיע על האדם מבחוץ ומגיע ממדרגה נעלית יותר.

בכל מאדך בכל מאדך

אהבה שלמעלה ממידתו הטבעית של האדם, הנולדת מבירור הנפש הבהמית וממשיכה אור שאינו נמשך בסדר ההשתלשלות.

קטע 1 • 11-5

השאלה והמצוות כלבושים

1 ת"ר מצות נר חנוכה^{1,2} כו'. כשי"א יום ראשון מדליק ח' מכאן ואילך פוחת והולך (כמו בפרי החג). ובה"א יום ראשון מדליק א' מכאן ואילך מוסיף והולך (מעלין בקודש כו').

שנו חכמים: "מצוות נר חנוכה וכו'". בית שמאי אומרים: ביום הראשון מדליקים שמונה, ומכאן ואילך פוחתים והולכים, כמו בפרי החג. ובית הלל אומרים: ביום הראשון מדליקים אחד, ומכאן ואילך מוסיפים והולכים, שכן מעלים בקודש וכו'.

המאמר פותח במחלוקת שבתלמוד על אופן הדלקת נרות חנוכה. בית שמאי מונים לאחר משמונה, בדומה לפרים שהוקרבו בחג הסוכות ומספרם פוחת בכל יום; בית הלל מונים מאחד כלפי מעלה, משום שבענייני קדושה רק מוסיפים והולכים.

להבין מה ענין נר חנוכה לפרי החג³ נקדים מ"ש נר מצוה ותורה אור⁴ שהמצות נק' נר⁵ וגם כתיב נר ה' נשמת אדם⁶ שהנשמה נק' נר.

כדי להבין מה הקשר בין נר חנוכה לפרי החג, נקדים את הכתוב: "כי נר מצוה ותורה אור" — המצוות נקראות נר. וכן נאמר: "נר ה' נשמת אדם" — הנשמה נקראת נר.

ההשוואה של בית שמאי מעוררת שאלה: מה הקשר בין נרות חנוכה לבין קורבנות חג הסוכות? כדי להשיב עליה, אדמו"ר הזקן מקדים לעיין בשני פסוקים המכנים דבר"מה "נר": המצווה (משלי ו) והנשמה שבאדם (משלי כ).

ובזוהר מבואר⁷ שהמצות נק' לבושין אשר הנשמה מתלבשת בהן בגי' וצריכה הנשמה לקיים תרי"ג מצות⁸ בכדי שיהיה המלבוש בשלימות

ובזוהר מבואר שהמצוות נקראות לבושים, שהנשמה מתלבשת בהם בגן עדן; והנשמה צריכה לקיים את תרי"ג המצוות כדי שהלבוש יהיה שלם.

הזוהר מלמד שהמצוות שאדם מקיים נעשות לבושים לנשמה בגן עדן — המרחב הרוחני שבו הנשמות נהנות מאלקות לאחר החיים בעולם הזה. כיוון שלנשמה יש תרי"ג "איברים" כנגד תרי"ג המצוות, היא זקוקה לכולן כדי שהלבוש שלה יהיה שלם.

ואם חסר א' מהמצות חסר לבושו לכן צריכה לבא עוד לקיים המצוה ההיא שחסרה בכדי להשלים המלבוש.⁹

ואם חסרה אחת מהמצוות, חסר לבושו. לכן הנשמה צריכה לשוב [לעולם הזה] ולקיים את המצווה שחסרה לה, כדי להשלים את הלבוש.

מצווה חסרה מותירה פער בלבוש הנשמה. לכן ייתכן שנשמה תצטרך לשוב לעולם הזה: לקיים את המצווה שחסרה לה וכך להשלים את הלבוש.

2 ולבאר ענין הלבוש לנשמה בג"ע. דהנה בג"ע הנשמות נהנין מזיו השכינה¹⁰ וענין הזיו הוא הארה מאור א"ס

ונבאר את ענין הלבוש לנשמה בגן עדן. הנה, בגן עדן הנשמות נהנות מזיו השכינה, והזיו הוא הארה מאור אין סוף

כדי להסביר מדוע הנשמה זקוקה ללבוש, אדמו"ר הזקן מתאר את המתרחש בגן עדן. שכן של הנשמות הוא הנאה מ"זיו השכינה", וזיו זה עצמו הוא הארה מאור אין סוף.

ומתענגים הנשמות בג"ע שמשיגים איזה הארה מהזיו ובחי' הזיו הוא הארה מא"ס בלי גבול. ולכן אף שבכלל יש רק ב' בחי'.¹¹ גע"ע כב"ארה. וגע"ת ביצירה.

והנשמות מתענגות בגן עדן כשהן משיגות הארה מסוימת מן הזיו; והזיו הוא הארה מאין סוף, שאינו בעל גבול. לכן, אף שבכללות יש רק שתי בחינות: גן עדן העליון כב"ארה וגן עדן התחתון ביצירה,

כיוון שהזיו נובע מאין סוף, ההנאה שבהשגתו אינה מוגבלת. בכללות יש שני גני עדן בלבד: גן עדן עליון בעולם הבריאה וגן עדן תחתון בעולם היצירה.

אבל בפרטיות יש השגות בלי גבול צדיקים ילכו מחיל אל חיל¹² אשר נשמתם נתעלו בעילוי אחר עילוי כי אין מספר להשגות אור וזיו אשר היא הארה מאור א"ס ב"ה.

בפרטיות יש השגות בלי גבול: "ילכו מחיל אל חיל" — נשמות הצדיקים מתעלות מעילוי לעילוי, משום שאין מספר להשגות באור ובזיו, שהם הארה מאור אין סוף ברוך הוא.

בתוך שתי הבחינות האלה יש דרגות השגה לאין-ספור. הפסוק "ילכו מחיל אל חיל" מתאר נשמות הממשיכות לעלות, משום שאין קץ למה שאפשר להשיג מאור אין סוף.

וכל זמן שצריכה הנשמה להתעלות מג"ע לחבירו צ"ל מקודם בחינת נהר די נור¹³ שיבוטלו כל השגות הקודמות (ע"י בד"ה ויהי מקץ)¹⁴

ובכל פעם שהנשמה צריכה לעלות מגן עדן אחד למשנהו, עליה לעבור תחילה את בחינת נהר דינור, כדי שכל השגותיה הקודמות יתבטלו (עיינו במאמר ד"ה "ויהי מקץ").

לפני שנשמה יכולה לעלות לדרגה גבוהה יותר בגן עדן, היא עוברת ב"נהר דינור", המתואר בזוהר, המביא לשכחת השגות הקודמות. הטקסט מפנה למאמר "ויהי מקץ" שבתחילת פרשתנו, שבו הדבר נדון.

כי השגה הקודמת נגד השגה שלמעלה ממנה אין ערוך כלל והיא בטלה לגמרי נגדה אחרי שהשגות הנ"ל הוא להיות משיג הארה מאור א"ס ב"ה א"כ כל השגה יתירה שמישיג מהאור השגה שלמטה בטלה נגדה.

כי ההשגה הקודמת אינה בערך כלל להשגה שמעליה, והיא מתבטלת לגמרי ביחס אליה. מאחר שההשגות האמורות הן השגות הארה מאור אין סוף ברוך הוא, הרי שכל השגה נוספת באור משיגה שההשגה שמתחתיה בטלה ביחס אליה.

הסיבה היא שהבנה נמוכה יותר אינה נחשבת כלל ביחס להבנה גבוהה ממנה. כל השגה חדשה באור אין סוף מאפילה על הקודמת עד כדי כך, שהקודמת צריכה להתבטל מפניה.

3 ולבעבור זה כל צדיק נכוה מחופתו של חברו.¹⁵ היינו מבחינת השגה החופף על חבירו מאחר שאין השגתו אי ויש לכל אי השגה אחרת אשר נהנה מזיו השכינה המאיר עליו.

ולכן "כל צדיק נכוה מחופתו של חברו": כלומר, מבחינת ההשגה החופפת על חברו. השגתם אינה זהה, ולכל אחד השגה אחרת, שבה הוא נהנה מזיו השכינה המאיר עליו.

התלמוד אומר שכל צדיק "נכוה" מחופתו של חברו בעולם הבא. אדמו"ר הזקן מסביר זאת ככאב הנובע מהמפגש עם דרגת השגה גבוהה משל האדם עצמו, שכן לכל נשמה הצצה ייחודית משלה בזיו השכינה.

וזהו וקדושים בכל יום יהללוך סלה¹⁶ קדושים היינו נשמות בגי' נקראו קדושים יהללוך סלה כל מקום שנאמר סלה¹⁷ הוא בחי' בלי גבול אשר תמיד מתחדשים השגתם מאור אי"ס אשר היא בלי גבול.

וזהו "וקדושים בכל יום יהללוך סלה". "קדושים" הם הנשמות שבגן עדן, הנקראות קדושים; "יהללוך סלה" — בכל מקום שנאמר "סלה" הכוונה לבחינה שאין לה גבול, כי השגת הנשמות מתחדשת תמיד מאור אין סוף, שהוא בלי גבול.

קטע מן התפילה, "קדושים בכל יום יהללוך סלה", מתפרש כאן כתיאור הנשמות בגן עדן. התלמוד מלמד ש"סלה" פירושו בלי סוף, ולכן שבחן של הנשמות מבטא השגה המתחדשת בלי גבול.

4 ולכן ארז"ל מוטב דלידייני¹⁸ וליתי לעלמא דאתי כי אין כדאי כל הדינים נגד תענוג השגתו הנ"ל. אף שבגי' התחתון אין ערוך כלל וכו'.

ולכן אמרו חז"ל: "מוטב דלידייניה וליתי לעלמא דאתי" — מוטב שיידון ויבוא לעולם הבא, כי כל הייסורים אינם נחשבים לעומת תענוג ההשגה האמור לעיל. ואף שאין כלל ערך בין גן עדן התחתון וכו'.

התלמוד מספר שדינו של אלישע בן אבויה התבצע כדי שיוכל להגיע לעולם הבא: "מוטב דלידייניה וליתי לעלמא דאתי" — מוטב שיידון ויבוא לעולם הבא. אדמו"ר הזקן מסביר שכל ייסורים כדאיים לנוכח התענוג שבהשגת האלקות; אפילו גן עדן התחתון אינו בערך לעולם הזה.

וכן גי' תחתון נגד גי' עליון עד רום המעלות כי התענוגי שנמשכו מאוא"ס מקור כל התענוגים הם בלי גבול.

וכך גם גן עדן התחתון אינו בערך לגן עדן העליון, עד רום המעלות, כי התענוגים הנמשכים מאור אין סוף, מקור כל התענוגים, הם בלי גבול.

אותו פער קיים בין גן עדן התחתון לעליון, וכן הלאה כלפי מעלה ללא סוף. כיוון שכל התענוג נמשך מאור אין סוף, מקורו של כל תענוג, התענוגים הנמשכים ממנו הם בלי גבול.

5 וכמו שרואים בחוש שאף מה שנפל בשבה"כ תענוגים גשמיים הוא ג"כ אין שיעור כי יש כמה מיני תענוגים כידוע לאין מספר. אם כן עאכ"כ השרש ומקור לזה תענוג רוחני אף מגעה"ת הוא בלי גבול¹⁹ מא"ס.

וכפי שאנו רואים בחוש, גם התענוגים הגשמיים שנפלו בשבירת הכלים הם בלי שיעור, שהרי ידועים סוגים רבים מספור של תענוגים. אם כן, קל וחומר ששורשם ומקורם — התענוג הרוחני, אפילו של גן עדן התחתון — הם בלי גבול, מאין סוף

התענוגים הגשמיים נוצרו בעקבות "שבירת הכלים", השבירה הקדומה שבה נפלו ניצוצות של קדושה אל העולם הגשמי. אם אפילו לתענוגים שנפלו לעולם הזה יש אינספור סוגים, הרי שמקורם הרוחני, אפילו בגן עדן התחתון, ודאי אינו מוגבל — שכן הוא נמשך מאין סוף.

קטע 2 • 61-13

מדוע הנשמה זקוקה ללבוש

6 ולבעבור זה הנשמה שהיא בחינת בע"ג א"א לה להשיג גילוי הזיו שהוא מהות אלקות כ"א ע"י לבוש שהוא בחי' מסך

ולכן הנשמה, שהיא בחינה בעלת גבול, אינה יכולה להשיג את גילוי הזיו, שהוא עצמות האלקות, אלא באמצעות לבוש, שהוא בחינת מסך;

כאן באה התשובה לשאלה מדוע הנשמה זקוקה ללבוש: כנברא מוגבל, היא אינה יכולה להשיג במישרין את הזיו, שהוא האלקות עצמה. היא זקוקה ללבוש המשמש מסך ומסנן את האור

וע"י אותו לבוש ומסך יכולה לקבל האור והזיו וכמו שמבוא' בע"ח שיש בחי' מסך ופרגוד.²⁰

ובאמצעות אותו לבוש ומסך היא יכולה לקבל את האור והזיו, כפי שמבואר בעץ חיים שיש בחינת מסך ופרגוד

באמצעות הלבוש יכולה הנשמה לקבל את האור. אדמו"ר הזקן מציין שבעץ חיים של האריז"ל מדובר ב"מסך" וב"פרגוד", המאפשרים לדרגה תחתונה לקבל מדרגה עליונה; הערת קה"ת ממקמת זאת בתחילת השער העוסק בסדר העולמות אצילות, בריאה, יצירה ועשיה

7 וכמו ד"מ אור גדול²¹ שאין יכולים להביט בו מחמת רוב בהירותו וכשיש מסך מבדיל אז יכולים לקבל את האור אחר שנתעלם ההארה קצת ע"י מסך

למשל, אור גדול שאי אפשר להביט בו מפני עוצמת בהירותו; אך כשיש מסך המפריד, אפשר לקבל את האור, לאחר שהמסך הסתיר במידת-מה את ההארה

הדוגמה הראשונה: אור בהיר מאוד מסנוור, אך באמצעות מסך מסנן אפשר להביט בו. המסך אינו חוסם את האור, אלא מעמעם אותו במידה המאפשרת לקבלו

וכמו דבר חכמה ושכל גדול אין יכולים להסביר לפני קטן בחכמה כ"א ע"י לבוש ומשל אז מבין הדבר כמו"כ נקראים מצות לבושין שהם ג"כ בחי' משל.

וכך גם אי אפשר להסביר עניין של חכמה ושכל עמוקים למי שקטן בחכמה, אלא באמצעות לבוש ומשל; ואז הוא מבין את העניין. כך גם המצוות נקראות לבושים, שכן גם הן בבחינת משל.

הדוגמה השנייה: אפשר ללמד רעיון עמוק למתחיל רק באמצעות משל "המלביש" אותו. המצוות הן לבושים באותו אופן: הן מעין משל שבאמצעותו הנשמה מקבלת דבר שלא הייתה יכולה להשיג בדרך אחרת.

8 וכמ"ש משל הקדמוני²² היינו שיהי' התגלות עצם רצון אור א"ס זה א"א שיכול²³ לבוא לידי גילוי לשום נברא רק ע"י התלבשות רצונו ית' בעשיי' גשמי' מעשה המצוה.

כמו שכתוב: "משל הקדמוני" — כלומר, שתהיה התגלות של עצם רצונו של אור אין סוף; אין אפשרות שהדבר יתגלה לנברא כלשהו, אלא באמצעות התלבשות רצונו ית' בעשייה גשמית, במעשה המצוה.

הביטוי "משל הקדמוני", מספר שמואל, נקרא כאן כ"משל של מי שקדם לעולם" — ה' עצמו. רצונו הפנימי ביותר של ה' אינו יכול להתגלות לנברא באופן ישיר; הוא יכול להתגלות רק כשהוא מתלבש במעשה גשמי, בקיום מצווה.

ולכן נק' המצות לבושין ושרש המצות גבוה מאד ששרשם מבחי' כתר עליון תר"ך עמודי אור.

ולכן המצוות נקראות לבושים. שורש המצוות גבוה מאוד, שכן הוא מבחינת כתר עליון, תר"ך עמודי אור.

זו הסיבה שהמצוות נקראות לבושים. שורשן גבוה מאוד, בכתר עליון — בחינת הרצון האלוקי שלמעלה מן השכל, שהקבלה מכנה "תר"ך עמודי אור", כנגד תר"ג מצוות התורה ושבע מצוות דרבנן.

9 ונשתלשלו ע"י שערות וכו' עד שנשתלשלו למטה בעשייה גשמי' ציצית וסוכה ובהם דוקא נתגלה רצונו ית' סוף מעשה במחשבה תחלה נעוץ תחב"ס²⁴ דפעם א' נאמר בראשי' ברא כו' השמים ואת הארץ שמים תחלה.²⁵

והשתלשלו באמצעות שערות וכו', עד שהשתלשלו למטה בעשייה הגשמית — ציצית וסוכה — ובהן דווקא מתגלה רצונו ית'. "סוף מעשה במחשבה תחילה", "נעוץ תחילתן בסופן". שהרי במקום אחד נאמר: "בראשית ברא וגו' את השמים ואת הארץ" — השמים תחילה.

מן הכתר השתלשלו המצוות שלב אחר שלב, דרך ה"שערות" — דימוי קבלי לערוצים דקים היוצאים מן הכתר — עד למעשה גשמי, כגון ציצית וסוכה; ובהם דווקא מתגלה רצונו של ה'. כפי שנאמר, מה שבא אחרון במעשה היה ראשון במחשבה; ספר יצירה מלמד שתחילתן נעוצה בסופן. הפסוק הראשון בתורה מונה את השמים לפני הארץ.

10 וכתוב ביום עשות²⁶ ה' אלקים ארץ ושמים. ארץ תחלה. כאן במעשה. וכאן במחשבה.²⁷ ודרך כלל שמים הוא בחי' רוחניות.

ונאמר: "ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים" — הארץ תחילה. כאן מדובר במעשה, ושם במחשבה. ובכלל, השמים הם בחינת רוחניות,

פסוק שני מקדים את הארץ לשמים. חז"ל יישבו את הסתירה: בבריאה בפועל השמים קדמו, ואילו במחשבתו של ה' הארץ קדמה. השמים מסמלים את הרוחניות.

וארץ בחי' גשמיות ובמעשה קדמה שמים כי בדרך השתלשלות הרוחניות מחיה ומהווה בחי' גשמיות אבל במחשבה קדמה בחי' גשמיות סוף מעשה במחש'ת כי התגלות האור מסוכי'ע.

והארץ בחינת גשמיות. במעשה השמים קדמו, שכן בסדר ההשתלשלות הרוחניות מחיה ומהווה את הגשמיות; אך במחשבה קדמה בחינת הגשמיות — "סוף מעשה במחשבה תחילה" — משום שהתגלות האור היא מן האור הסובב כל עלמין

הארץ מסמלת את הגשמיות. בסדר הבריאה הרוחניות מביאה את הגשמיות לידי מציאות ומחיה אותה, ולכן השמים קודמים; אך בכוונתו של ה' הגשמיות קודמת, משום שדווקא באמצעות הדברים הגשמיים מתגלה האור העליון ביותר, האור הסובב כל עלמין

11 וגילוי הרצון תר"ך עמודי אור הוא ע"י קיום רצונו בדברים גשמיים ממש אשר שרשם מעולם התהו ובהם דוקא מתלבש רצה"ע.

וגילוי הרצון, תר"ך עמודי אור, נעשה על ידי קיום רצונו בדברים גשמיים ממש, ששרשם מעולם התהו; ובהם דווקא מתלבש הרצון העליון.

הרצון האלוקי, "תר"ך עמודי אור", מתגלה דווקא כאשר מקיימים אותו באמצעות דברים גשמיים. דברים אלה מושרשים בעולם התהו, העולם הקדמון שבו היו אורות בעוצמה רבה שנשברו, ולכן הרצון העליון יכול להתלבש בהם.

ולכן המצות הם לבושים אשר על ידם תוכל הנשמה להשיג ולהנות התענוג והזיו בגי'ע.

ולכן המצוות הן לבושים, שבאמצעותם יכולה הנשמה להשיג וליהנות מן התענוג והזיו שבגן עדן

זה מסביר מדוע המצוות משמשות לבושים: באמצעותן הנשמה יכולה להשיג וליהנות מן התענוג והזיו שבגן עדן

12 ולזה המצות הם כמו לבוש שענין הלבוש הוא שאינו בא באדם להיות לו חיות פנימי

, ומשום כך המצוות הן כמו לבוש, שכן עניינו של הלבוש הוא שאינו נכנס לתוך האדם ונעשה לחיותו הפנימית

. לבוש שונה מדבר שמזין את האדם מבפנים. הוא נשאר מחוץ לו ואינו נעשה חלק מחיותו הפנימית

כמו מזון שנעשה לאחדים ממש עם האדם ומחיה אותו ואעפ"כ צ"ל שיש במלבושין מעלה יתירה ששרשם מבחי' מקיפים.

כמו מזון, שנעשה ממש לדבר אחד עם האדם ומחיה אותו; ואף על פי כן יש לומר שיש בלבושים מעלה מיוחדת, שכן שורשם מבחינת המקיפים.

המזון נעשה אחד עם הגוף ומקיים אותו, ואילו הלבוש אינו עושה זאת. ואף על פי כן יש ללבושים יתרון: הם מקבילים לאורות ה"מקיפים", הגבוהים ממה שיכול להיכנס פנימה.

13 ולבעבור זה הוא מקיף על האדם ומגין עליו ומשמרו כמו"כ מעשה המצות אשר שרשם הם מבחי' מקיפים כתר עליון

משום כך הוא מקיף את האדם, מגן עליו ושומר עליו. כך גם מעשה המצוות, ששורשן בבחינת המקיפים, כתר עליון

כיוון שהלבוש מקיף את האדם, הוא יכול להגן עליו ולשמור עליו. כך גם המצוות: שורשן באורות המקיפים של כתר עליון, הכתר שמעל השכל.

לכן לא בא התגלותם למטה בבחי' אור פנימי רק בעשייה גשמי' ממש וכידוע שמה שכשרשו יותר גבוה נופל למטה יותר.

לכן התגלותן אינה באה למטה כאור פנימי, אלא רק בעשייה גשמית ממש; וכידוע, מה ששורשו גבוה יותר נופל למטה יותר

מכיוון ששורשן של המצוות גבוה כל כך, הן אינן יכולות להתגלות למטה כאור פנימי ומוכן; הן יורדות רק כמעשים גשמיים פשוטים. זהו כלל ידוע: ככל שמקורו של דבר גבוה יותר, כך הוא יורד נמוך יותר.

אכן ע"י מעשה המצות נעשה בחי' מקיף ומסך שע"י המצות תוכל להתענג בתענוג אא"ס וזהו תכלית ירידת הנשמה ירידה צורך עלייה

אכן, על ידי מעשה המצוות נעשים בחינת מקיף ומסך, שעל ידם יכולה [הנשמה] להתענג בתענוג אור אין סוף. וזוהי תכלית ירידת הנשמה — ירידה צורך עלייה

קיום המצוות יוצר לבוש מקיף המשמש גם כמסך, ומאפשר לנשמה ליהנות מתענוג אור אין סוף. משום כך הנשמה יורדת לתוך גוף; הירידה נועדה לאפשר עלייה גדולה יותר.

ע"י עשיית המצוה תוכל לקבל האור והתענוג ע"י מסך הנ"ל אשר מתלבשת הנשמה בגי' בלבושי המצות ומחמת כי המצות שרשם מגולגלתא וכ"ע.

על ידי עשיית המצוה היא יכולה לקבל את האור ואת התענוג באמצעות המסך הנזכר לעיל, שכן הנשמה מתלבשת בגן עדן בלבושי המצוות; ומכיוון ששורש המצוות הוא מגולגלתא ומכתר עליון

באמצעות המסך של המצוה יכולה הנשמה לקבל את האור ואת התענוג בגן עדן, שם היא לובשת את המצוות כלבושים. המצוות מסוגלות לכך משום ששורשן בגולגלתא — ה"גולגולת", החיצונית של כתר — ובכתר עליון

לכן ע"י קיום המצות רצונו ית' והיום לעשותן ולמחר לקבל שכרם²⁸ בג"ע אשר יתגלה אורן אז כשתלכש הנשמה בלבוש המצות תתענג הנשמה בתענוג אוא"ס בלתי בע"ג ע"י מסך ולבוש המצות כנ"ל.

לכן, על ידי קיום המצוות — רצונו יתברך — "היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם" בגן עדן, שבו יתגלה אורן; אז, כשהנשמה תתלכש בלבוש המצוות, היא תתענג בתענוג אור אין סוף, שהוא בלי גבול, באמצעות המסך ולבוש המצוות, כנזכר לעיל

הגמרא אומרת שהעולם הזה הוא המקום לקיום המצוות, והעולם הבא הוא המקום לקבלת שכרן. כשהנשמה לובשת בגן עדן את לבוש המצוות שלה, מתגלה האור הגנוז בהן והיא נהנית מהתענוג הבלתי מוגבל של אור אין סוף באמצעות הלבוש הזה.

אשר הם בחי' ממוצעי' ששרשם נעלה מכ"ע ונשתלשלו למטה בדברים גשמיים (ועמש"ל ע"פ ואברהם זקן בא בימים):^{29,30}

שהרי הן ממוצעים, ששורשן נעלה מכתר עליון, והן השתלשלו למטה בדברים גשמיים (ועיין לעיל על הפסוק "ואברהם זקן בא בימים")

המצוות הן "ממוצעים": שורשן בכתר הנעלה ביותר, אך הן יורדות ומתלבשות בדברים גשמיים, וכך מחברות את הנשמה למה שרחוק ממנה לאין ערוך. כאן יש הפניה למאמר על "ואברהם זקן בא בימים", שבו מוסבר שה"ימים" הם הלבושים האלה.

קטע 3 • 14-20

שתי האספקלריות

14 וזהו ענין מראות הצובאות^{31,32} כי ענין מראה הוא זכוכית שרואין בה. אכן נאמר מראות לשון רבים

, וזהו ענין "מראות הצובאות": מראה היא זכוכית שרואים בה. אולם נאמר "מראות" בלשון רבים

הכיור במשכן נעשה מ"מראות הצובאות" בפתחו. מראה היא זכוכית שרואים בה, אך הפסוק משתמש בלשון רבים — "מראות"

כי יש ב' מראות.³³ אספקלריא המאירה.³⁴ היינו זכוכית בהירה אשר ע"י יכולין לראות מרחוק אור ישר.

משום שיש שני סוגי מראות: אספקלריה המאירה, כלומר זכוכית בהירה, שדרכה אפשר לראות מרחוק באור ישר

לשון הרבים מרמזת על שני סוגי מראה. הראשון הוא "אספקלריה המאירה" — זכוכית בהירה, כמו חלון, שדרכה רואים ישירות גם דברים רחוקים.

15 וזהו ההפרש בין משרע"ה³⁵ לכל הנביאים שבמשה נאמר ומרא' ולא בחידות³⁶ ונכתב ומראה בסגו"ל שהוא לשון דבר והוא אספקלריא המאירה אשר³⁷ על ידה אף דבר הרחוק מהאדם רואין אותו דרך אור ישר.

וזהו ההבדל בין משה רבנו לכל הנביאים: על משה נאמר "ומראה ולא בחידות", ו"מראה" כתוב בסגול, שהיא צורה זכרית. וזהו האספקלריה המאירה, שדרכה רואים באור ישר אפילו דבר שרחוק מן האדם.

התורה אומרת שמשה ראה את ה' "ומראה ולא בחידות". אדמו"ר הזקן מציין ש"מראה" כאן מנוקדת בסגול, צורה זכרית, ומבאר שהיא מרמזת לאספקלריה המאירה: ראייה ישירה ובהירה גם של דבר רחוק.

כמו כן מעשה המצוה אשר נתלבשה הנשמה בגי"ע בלבוש המצות ע"י לבוש הנ"ל שע"י מעשה מצות הנ"ל יכולה הנשמה ליהנות מזיו השכינה בגי"ע.³⁸

כך גם מעשה המצווה, שהנשמה מתלבשת בלבושו בגן עדן: באמצעות הלבוש הזה, באמצעות מעשה המצוות הנזכרות לעיל, יכולה הנשמה ליהנות מזיו השכינה בגן עדן.

המצוות פועלות כמו זכוכית בהירה. כשהנשמה מתלבשת בלבוש המצוות שלה, היא יכולה ליהנות בגן עדן מזיו השכינה.

16 וליהנות מאורו ית' כמו באספקלריא המאירה אור ישר אשר נמשך ונתגלה אוא"ס ממעלה למטה בגי"ע. ומשה רבינו גי"כ לא³⁹ הי' רואה בלי אספקלריא הנ"ל.

וליהנות מאורו יתברך, כמו באמצעות האספקלריה המאירה, באור ישר, שבה נמשך ונתגלה אור אין סוף מלמעלה למטה בגן עדן. גם משה רבנו לא ראה בלי האספקלריה הנזכרת לעיל.

בגן עדן נהנית הנשמה מאור ה' כמו דרך זכוכית שקופה, כאשר אור אין סוף מאיר ישירות מלמעלה. גם משה היה זקוק ל"זכוכית" כזאת: איש אינו רואה בלי אמצעי כלשהו.

וכמ"ש ומראה ולא בחידות והיינו באספקלרי' המאירה אשר בלא אספקלריא לא היה יכול להשיג בחי' אא"ס.⁴⁰ אכן שאר הנביאים ראו במראה בקמ"ץ אספקלריא דלא נהרא וביד הנביאים אדמה.^{41, 42}

וכמו שכתוב "ומראה ולא בחידות", כלומר באספקלריה המאירה, שכן בלי אספקלריה לא היה יכול להשיג את בחינת אור אין סוף. אבל שאר הנביאים ראו במראה בקמץ, באספקלריה שאינה מאירה, [כמו שנאמר] "וביד הנביאים אדמה".

ראיתו של משה הייתה באמצעות האספקלריה המאירה, שבלעדיה אף הוא לא היה יכול להשיג את אור אין סוף. שאר הנביאים ראו באמצעות "מראה" בקמץ, האספקלריה שאינה מאירה, כפי שנאמר שה' "נדמה" באמצעות הנביאים.

17 וענין אספקלריא שאינה מאירה הוא הנקי שפיג"ל דהיינו שיש מסך וכסוי על הזכוכית אבל המסך אינו דבר עב שהוא מסתיר לגמרי ומכסה האור רק דבר דק וקלוש היינו צפוי כסף הידוע.

והענין של אספקלריה שאינה מאירה הוא מה שנקרא שפיג"ל, כלומר יש מסך וכסוי על הזכוכית; אך המסך אינו דבר עבה שמסתיר לגמרי ומכסה את האור, אלא דבר דק וקלוש, היינו צפוי הכסף הידוע.

אספקלריה שאינה מאירה היא מראה רגילה — שפיגל ביידיש: זכוכית שיש עליה כיסוי. הכיסוי אינו עבה דיו כדי לחסום הכול; זהו רק שכבת הכסף הדקה שבצדה האחורי של המראה.

18 ואז כשרואין בו באספקלריא הנ"ל נמשך ממנו או"ח אבל אין יכולים לראות דרך הזכוכי באו"י ואז, כשמסתכלים באספקלריה הנזכרת לעיל, נמשך ממנה אור חוזר; אבל אי אפשר לראות דרך הזכוכית באור ישר.

במראה האור מוחזר לאחור — "אור חוזר" — במקום לעבור דרכה כ"אור ישר". אי אפשר לראות דרכה.

ולכן אין רואין מהות הדבר הנראה ועצמותו כמו ע"י אספקלריא המאירה כי אם רק דמות לבד⁴³ נראה ע"י אספקלריא שאינה מאירה.⁴⁴

ולכן אין רואים את מהות הדבר הנראה ואת עצמותו, כפי שרואים באמצעות האספקלריה המאירה, אלא רק דמות נראית באמצעות האספקלריה שאינה מאירה.

לכן במראה רואים רק דמות, ולא את הדבר עצמו כפי שרואים דרך חלון.

אמנם יש באספקלריא שאינה מאירה מעלה אי גבוה במדרגה שיכולין לראות עצמו וגם לראות מאחוריו כידוע מה שאין יכולין לראות באספקלריא המאירה⁴⁵ וזהו ארץ קדמה ודו"ק.

אולם יש באספקלריה שאינה מאירה מעלה אחת, גבוהה יותר במדרגה: אפשר לראות בה את עצמו וגם את מה שמאחוריו, כידוע, דבר שאי אפשר לראות באספקלריה המאירה. וזהו "ארץ קדמה", והבן זאת היטב.

ובכל זאת יש למראה יתרון שאין לחלון: אפשר לראות בה את עצמך וגם את מה שמאחוריך. אדמו"ר הזקן קושר זאת ל"ארץ קדמה" — הקדמת המציאות הגשמית כמחשבת ה'.

ועד"ז תירצו בגמ' ביבמות (ספ"ד)⁴⁶ דישעיה שאמר ואראה את⁴⁷ ה' ⁴⁸היינו באספקלריא שאינה מאירה שבה יוכל לראות את ה'.

ועל דרך זו תירצו בגמרא ביבמות (סוף פרק ד), שישעיהו, שאמר "ואראה את ה'", ראה באמצעות האספקלריה שאינה מאירה, שבה יכול היה לראות את ה'.

הגמרא מיישבת את דברי ישעיהו "ואראה את ה'" עם הפסוק "כי לא יראני האדם", באומרה שישעיהו ראה באמצעות האספקלריה שאינה מאירה. באופן פרדוקסלי, האמצעי הנמוך יותר אפשר לו לראות את ה'.

משא"כ באספקלריא המאירה כתיב כי לא יראני⁴⁹ כו'. וענין אספקלריא דלא נהרא הוא בחי' בכל מאדך⁵⁰ היינו ענין ירידת הנשמה בגוף ירידה צורך עליי' להפך נה"ב

מה שאין כן באספקלריא המאירה, שעליה נאמר "כי לא יראני וגו'". והענין של אספקלריא דלא נהרא הוא בחינת "בכל מאדך", כלומר ענין ירידת הנשמה בגוף — ירידה צורך עלייה — להפוך את הנפש הבהמית

על האספקלריא המאירה נאמר "כי לא יראני האדם". האספקלריא שאינה מאירה מקבילה לעבודת ה' "בכל מאדך", מעבר לגבולות האדם: הנשמה יורדת לגוף כדי להפוך את הנפש הבהמית, ירידה לשם עלייה.

ועי' בחי' אתכפא ואתהפכא בכל מאדך בלי גבול למעלה מן הכלי אז נמשך מלמעלה גי'כ שלא כסדר ודרך השתלשלות מאיר אור עליון.

ועל ידי בחינת אתכפא ואתהפכא, "בכל מאדך", בלי גבול ולמעלה מן הכלי, נמשך מלמעלה גם כן אור עליון שלא כסדר ושלא בדרך השתלשלות.

כאשר האדם כופה והופך את הנפש הבהמית בכוח אהבה החורגת מגבולותיו, נמשך מלמעלה אור מקביל החורג גם הוא מהסדר הרגיל של העולמות: אור עליון שאינו בא בסדר הדרגתי של השתלשלות.

19 וזהו אספקלריא דלא נהרא דהיינו עי' דבר מסך ומבדיל שאין מאיר האור דרך ישר היינו שנה"ב הוא מכסה ומסתיר האור.

וזהו האספקלריא שאינה מאירה: כלומר, באמצעות דבר החוצץ ומבדיל, כך שהאור אינו מאיר בדרך ישירה; כלומר, נפש הבהמית מכסה ומסתירה את האור.

בנפש, המסך שבמראה הוא נפש הבהמית. היא מסתירה את האור האלוקי, כך שאינו מאיר באופן ישיר.

אכן אין הדבר המבדיל מסך עב שהוא מסתיר לגמרי רק יכול לאתכפא ולא אתהפכא אז נעשה מזה בחי' או"ח

,אולם הדבר המבדיל אינו מסך עבה המסתיר לגמרי; אפשר לכופ אותה ולהפוך אותה, ואז נוצר ממנו אור חוזר

בדומה לשכבת הכסף הדקה שבמראה, נפש הבהמית אינה מחסום מוחלט. אפשר לכופ אותה ולהפוך אותה, ואז נוצר ממנה "אור חוזר"

כמו בזכוכית שע"י המסך המסתיר נוסף עי"ז או"ח חדש שלא היה מקודם שהי' המסך הנ"ל ויכול לראות אח"ז אור חדש היינו שיכול לראוי גם מאחוריו.

כמו בזכוכית, שבה המסך המסתיר מוסיף אור חוזר חדש, שלא היה קודם שהמסך הזה היה קיים, ואז אפשר לראות אור חדש, כלומר, אפשר לראות גם את מה שנמצא מאחור.

במראה, שכבת הכסף יוצרת דבר חדש: אור חוזר המאפשר לראות את מה שנמצא מאחור. המסך אינו רק מסתיר; הוא מוסיף סוג חדש של ראייה.

כמו"כ אחר שנתהפכי נה"ב אז ע"י בחי' בכל מאדך נתוסף אור המאיר ג"כ יותר מקודם שהיתה הנשמה בגוף ירידה צורך עליי שע"י אתכפייא סט"א אסתלק

כך גם לאחר שנפש הבהמית נהפכת, באמצעות הבחינה של "בכל מאדך" מתווסף אור המאיר יותר מכפי שהאיר לפני שהנשמה ירדה לתוך הגוף, ירידה לצורך עלייה; שכן כשכופים את הסטרא אחרא, עולה

בדומה לכך, כאשר נפש הבהמית נהפכת באמצעות אהבה "בכל מאדך", מאיר אור גדול יותר מכפי שהאיר לפני שהנשמה ירדה לגוף. הוזהר מלמד שכאשר כופים את הסטרא אחרא, הצד המתנגד לקדושה, כבודו של הקב"ה עולה

יקרא דקוב"ה⁵¹ לעילא לעילא ומאיר שלא ע"פ סדר השתלשלות וזה נקי אספקלריא דלא נהרא⁵² (ועמש"ל ע"פ אעשה לו עזר כנגדו)^{53, 54} וענין גילוי זה י"ל ע"ד שנתבאר במ"א פ"י קדושת למעלה מקדושתכם⁵⁵ דמאי קמ"ל פשיטא.

כבודו של הקב"ה למעלה מעלה, והוא מאיר שלא לפי סדר ההשתלשלות; וזוהי הנקראת "אספקלריה שאינה מאירה" (ועיינו במה שנתבאר לעיל על הפסוק "אעשה לו עזר כנגדו"). ואפשר להבין את ענין הגילוי הזה על פי מה שהתבאר במקום אחר בפירוש "קדושת למעלה מקדושתכם": מה בא הדבר ללמדנו? הרי זה מובן מאלי

האור הזה הוא למעלה מעלה, והוא מאיר מעבר לסדר הרגיל של העולמות. גם הוא נקרא "אספקלריה שאינה מאירה". אדמו"ר הזקן מביא כאן מדרש: "קדושת למעלה מקדושתכם", ושואל מדוע בכלל צריך לומר זאת

אלא דר"ל כי המצות הם מבחי' כתר כמש"ל. וזהו קדושתכ' אשר קדשנו וכו'. ונודע שהכתר כלול מבי' פרצופים.⁵⁶ היינו בחי' עתיק זהו בחי' תחתונה שבמאציל ובחי' א"א זהו שרש הנאצלים.

אלא הכוונה היא שהמצוות הן מבחינת כתר, כפי שהתבאר לעיל, וזוהי "קדושתכם": "אשר קדשנו וכו'". וידוע שכתר כלול משני פרצופים: בחינת עתיק, שהיא הבחינה התחתונה שבמאציל, ובחינת אריך אנפין, שהיא שורש הנאצלים

התשובה היא שהמצוות נמשכות מכתר, ולכן הן מעניקות לישראל קדושה — "אשר קדשנו במצוותיו". גם כתר עצמו כולל שתי דרגות: עתיק, הדרגה התחתונה שבכורא עצמו, ואריך אנפין, שורש כל הנאצל

20 ועז"א יכול כמוני. היינו בחי' תחתונה שבמאציל שהוא עתיק. ת"ל כי קדוש אני⁵⁷ קדושת למעלה מקדושתכם שהמצות ממשיכים מבחי' א"א

ועל כך נאמר: "יכול כמוני", כלומר, הבחינה התחתונה שבמאציל, שהיא עתיק. הכתוב מלמד: "כי קדוש אני" — קדושת למעלה מקדושתכם, שכן המצוות ממשיכות מבחינת אריך אנפין

המדרש אומר: "יכול קדושת ישראל כקדושת? תלמוד לומר: כי קדוש אני — קדושת למעלה מקדושתכם". אדמו"ר הזקן מסביר שקדושת ישראל באה מן המצוות, הנמשכות מאריך אנפין, ואילו "קדושת" של הקב"ה מתייחסת לעתיק, שהוא למעלה ממנו

משא"כ עתיק נקי עתיק יומין⁵⁸ שנעתק ונבדל מבחי' היומין שהם הלבושים הנעשים מהמצות⁵⁹ שעז"נ מי האיש כו'

ואילו עתיק נקרא "עתיק יומין", משום שהוא נעתק ונבדל מבחינת ה"יומין", שהם הלבושים הנעשים מן המצוות, שעליהם נאמר: "מי האיש וכו'".

עתיק נקרא "עתיק יומין" משום שהוא נבדל מן ה"יומין", הלבושים הנעשים מן המצוות. אדמו"ר הזקן מביא את הפסוק "מי האיש..."

אוהב ימים לראות טוב⁶⁰ סומוע"ט והיינו בבחי' א"א משא"כ בחי' עתיק יומין הוא בחי' קדושתו למעלה כו'

אוהב ימים לראות טוב, "סור מרע ועשה טוב". וזהו מבחינת אריך אנפין; ואילו בחינת עתיק יומין היא בחינת "קדושתו למעלה". וכו'.

"מי האיש החפץ חיים, אוהב ימים לראות טוב? סור מרע ועשה טוב": ה"ימים" נוצרים על ידי קיום המצוות, השייכות לאריך אנפין. עתיק נמצא למעלה מהם — "קדושתו למעלה".

אך ע"י בירור נה"ב בכל מאדך נמשך גילוי מבחי' זו כו' כי זהו ענין במקום שבעלי תשובה עומדים^{61,62} כו' בחילא יתיר⁶³ בחי' בכל מאדך כו':

אולם על ידי בירור נפש הבהמית ב"בכל מאדך" נמשך גילוי מבחינה זו וכו', כי זהו ענין "כמקום שבעלי תשובה עומדים וכו'", מכוח גדול יותר, בחינת "בכל מאדך" וכו'.

אולם כאשר נפש הבהמית מתבררת באהבה "בכל מאדך", נמשך גילוי אפילו מבחינת עתיק. משום כך בעלי תשובה עומדים במקום שאין צדיקים גמורים יכולים לעמוד בו: התשובה שלהם נעשית "בחילא יתיר", בכוח גדול יותר, למעלה מכל מדידה.

קטע 4 • 21-29

לבושים, כתרים והנר

21 ולתוספת ביאור בענין הלבושים⁶⁴ לנשמה בג"ע יובן ע"פ מה שפי' בזה"ק ס"פ תולדות שהמלאכים בירידתם לעוה"ז מתלבשים בלבוש כי להיותם רוחניים לכן כדי שיומשכו בעולם השפל הוא ע"י לבוש כו'.

ולתוספת ביאור בענין הלבושים לנשמה בגן עדן, אפשר להבין זאת על פי מה שמבואר בזה"ק ס"פ תולדות: המלאכים, כשהם יורדים לעולם הזה, מתלבשים בלבוש; מכיוון שהם רוחניים, כדי שיוכלו להימשך אל העולם השפל, הדבר צריך להיעשות באמצעות לבוש וכו'.

אדמו"ר הזקן מוסיף זווית נוספת בענין לבושי הנשמה, על פי הזוהר שבסוף פרשת תולדות. כאשר מלאכים יורדים לעולם הזה, הם צריכים להתלבש בלבוש, מפני שישויות רוחניות לחלוטין אינן יכולות להתקיים במקום גשמי בלעדיו.

וכך יובן בהפוך שכדי שהנשמה תשיג ותהנה מזיו השכינה צ"ל ג"כ ע"י לבוש רוחני כנ"ל.

וכך אפשר להבין גם להפך: כדי שהנשמה תשיג ותהנה מזיו השכינה, גם היא זקוקה ללבוש רוחני, כפי שהתבאר לעיל

עניינה של הנשמה הוא הפוך: היא עולה ולא יורדת. כדי להשיג את זיו השכינה גם היא זקוקה ללבוש, לבוש רוחני

אך לכאורה אין המשל דומה שהרי הנשמה היא עצם רוחני וא"כ למה צריכה ללבוש בשביל להשיג הזיו כו'.

?אולם לכאורה אין המשל דומה, שהרי הנשמה היא מציאות רוחנית, ואם כן, מדוע היא צריכה לבוש כדי להשיג את הזיו וכו'?

קשה: המלאך זקוק ללבוש משום שהוא רוחני ונכנס לעולם גשמי. אבל הנשמה רוחנית ועולה למקום רוחני, אז מדוע היא זקוקה ללבוש?

אך הענין הוא כי רוחניות וגשמיות שניהם נבראים ומחודשים מאין ליש משא"כ זיו השכינה שהוא גילוי אלקות ממש כמ"ש בפי חיי שרה ע"פ ואברהם זקן.

אלא הענין הוא שרוחניות וגשמיות שתיהן נבראו והתחדשו מאין ליש, ואילו זיו השכינה הוא גילוי אלוהות ממש, כפי שכתוב בפרשת חיי שרה על הפסוק "ואברהם זקן".

התשובה היא שגם הרוחניות וגם הגשמיות נבראו והתהוו מאין ליש. זיו השכינה אינו דבר נברא; הוא אלוהות עצמה, כפי שמבואר במאמר על הפסוק "ואברהם זקן" בפרשת חיי שרה.

והרי האלקות הוא למעלה מרוחניות כמו שהוא למעלי מגשמיות שהרי אין ערוך הנבראים לגבי הבורא:

:והרי האלוהות למעלה מן הרוחניות כפי שהיא למעלה מן הגשמיות, שהרי אין ערוך הנבראים לגבי הבורא

האלוהות רחוקה מן הרוחניות באותה מידה שהיא רחוקה מן הגשמיות, משום שאין לנבראים כל ערך ביחס לבורא. לכן גם הנשמה, אף שהיא רוחנית, זקוקה ללבוש כדי לקבל את האור.

22 וזהו המגביהי כו' המשפילי^{65, 66} כו'. לכן כדי שתשיג גילוי זה ממש א"א להיות כ"א ע"י לבוש ממעשה

המצות כו'

וזהו ענין "המגביהי כו' המשפילי וכו'". לכן, כדי שהנשמה תשיג גילוי זה ממש, הדבר אפשרי רק באמצעות לבוש ממעשה המצוות וכו'.

התהילים מתאר את הקב"ה כנישא למעלה וכמשגיח למטה, כנעלה באותה מידה מן השמים ומן הארץ. לכן הנשמה יכולה לקבל את גילוי האלוהות רק באמצעות לבוש הנוצר מן המצוות שהיא מקיימת.

והנה ארז"ל צדיקי יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו פי נהנין מזיו הוא גילוי מהות הזיו ממש⁶⁷ וזהו כענין הראיה באספקלריא המאירה שהוא השגת המהות ממש ע"י הלבושים מהמצות.

והנה אמרו חז"ל: "צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו". פירוש "נהנים מזיו" הוא גילוי מהות הזיו ממש; וזהו בדומה לראייה באספקלריה המאירה, שהיא השגת המהות ממש באמצעות הלבושים מן המצוות.

הגמרא אומרת שבעולם הבא הצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה. "נהנים מזיו" פירושו לראות את האלוקות עצמה, כמו באמצעות אספקלריה ברורה ומאירה, בעזרת הלבושים של המצוות.

אך עטרותיהם הוא בחי' מקיף והוא בחי' שלמעלה מזיו וההארה המושגת להם לפיכך אין נמשכת בבחי' גילוי כ"א

אולם "עטרותיהם" היא בחינת מקיף, בחינה שלמעלה מן הזיו וההארה שהם משיגים; לפיכך היא אינה נמשכת בגילוי אלא

ה"עטרות" הן עניין אחר: אור מקיף, שלמעלה מן הזיו שהנשמות משיגות. מפני שהוא נעלה כל כך, אין הוא יכול להתגלות בגלוי.

ע"ד הראי' ע"י אספקלריא שאינה מאירה שאין מושג המהות של הנראה רק ע"ד וכיד הנביאים אדמה כו'.

בדרך של ראייה באמצעות אספקלריה שאינה מאירה, שבה אין משיגים את מהות הדבר הנראה, אלא רק בדרך של "וכיד הנביאים אדמה וכו'".

את הכתר מקבלים רק כאילו דרך מראה שאינה מאירה: אין רואים את מהותו, אלא רק דמותו, כפי שהיה אצל הנביאים מלבד משה.

ולכן נקי עטרה. (ועמ"ש לקמן בפסוק צאינה וראינה⁶⁸ וגוי בעטרה⁶⁹ וגוי. וזה נמשך ע"י בכל מאדך כנ"ל):^{70, 71}

ולכן היא נקראת עטרה. (ועיינו במה שנכתב להלן על הפסוק "צאינה וראינה וגוי בעטרה וגוי". וזה נמשך על ידי "בכל מאדך", כפי שהתבאר לעיל.)

לכן היא נקראת עטרה: היא מונחת מעל הראש ומקיפה אותו, ולא נכנסת לתוכו. הטקסט מפנה בהמשך לפסוק "צאינה וראינה... העטרה", ומציין שעטרה זו נמשכת על ידי עבודת ה' "בכל מאדך".

23 וזהו ענין נר מצוה⁷² וענין נר אלקים נשמת אדם⁷³ היינו ב' בחי' נר. א' הוא אספקלריא המאירה. והב' אספקלריא שאינה מאירה.

וזהו עניין "נר מצוה" ועניין "נר ה' נשמת אדם": יש כאן שני סוגי נר. האחד הוא האספקלריה המאירה, והשני הוא האספקלריה שאינה מאירה.

כעת מתקשרים שני ה"נרות" שבפסוקים שבפתיחה — המצווה והנשמה — לשני סוגי האספקלריה. נר אחד מקביל לאספקלריה המאירה והברורה, והאחר לאספקלריה שאינה מאירה.

והענין כי הנה בנר יש שמן ופתילה ובי' גווני אור. נהורא אוכמא שעל הפתילה ונהורא חיורא.

והעניין הוא שבנר יש שמן ופתילה, ושני גווני אור: אור שחור שעל הפתילה ואור לבן

בנר יש שמן ופתילה, ולהבתו כוללת שני צבעים: אור כהה סמוך לפתילה ואור לבן מעליו. הוהר משתמש לעיתים קרובות בשני האורות האלה כסמלים.

24 והנה האור שהוא עיקר הנר הוא נאחז בפתילה דוקא. אבל השמן בלתי אפטר שיאחז בו האור בעצמו כ"א ע"י הפתילה ומ"מ השמן הוא הנכלה בהאור וע"י פתילה א' נכלה שמן הרבה כו'.

והנה האור, שהוא עיקר הנר, נאחז דווקא בפתילה. אבל האור אינו יכול להיאחז בשמן עצמו אלא באמצעות הפתילה; ובכל זאת, השמן הוא הנכלה באור, ועל ידי פתילה אחת נכלה שמן רב וכו'.

הלהבה יכולה להיאחז רק בפתילה; היא אינה יכולה לתפוס ישירות בשמן. ובכל זאת, השמן הוא שנשרף בפועל, כשהוא נמשך דרך הפתילה, ופתילה אחת מכלה כמות גדולה של שמן.

25 וכך הנה מעשה המצות בעוה"ז הם בחי' השמן כמ"ש בזהר בינוקא דבלק.⁷⁴ והיינו שמן משחת קדש ששרשו בח"ע ורצון העליון

וכן מעשה המצוות בעולם הזה הוא בבחינת השמן, כמובא בזהר בסיפור הינוקא שבפרשת בלק; כלומר, שמן משחת קודש, ששורשו בחכמה עילאה וברצון העליון.

בעולם הזה המצוות הן השמן. בזהר, בסיפורו של הינוקא שבפרשת בלק, המעשים הטובים נמשלים לשמן; שורשם בשמן משחת הקודש, המבטא את החכמה העילאה ואת הרצון העליון.

אך שנשתלשלו וירדו בגשמיות בעוה"ז ע"כ אין דרך שיאחז בהם אוא"ס ב"ה כ"א ע"י הפתילה שהיא הנפש האלקית המקיים המצות ואז הוא הממשיך בהם גילוי אוא"ס ב"ה

אולם מאחר שהשתלשלו וירדו לגשמיות בעולם הזה, אין לאור אין סוף דרך להיאחז בהן אלא באמצעות הפתילה, שהיא הנפש האלקית המקיימת את המצוות; ואז היא הממשיכה בהן את גילוי אור אין סוף.

מאחר שהמצוות ירדו ונעשו לדברים גשמיים, אור אין סוף אינו יכול להיאחז בהן ישירות. הוא זקוק לפתילה — הנפש האלקית שמקיימת את המצוות; באמצעותה נמשך האור האלקי אל המעשה הגשמי.

וכמ"ש אשר יעשה אתם האדם⁷⁵ שהאדם הוא העושה אותן למצות שממשיך בהן אוא"ס ב"ה. משא"כ חסד לאומים.⁷⁶

וכמו שכתוב: "אשר יעשה אותם האדם" — האדם הוא העושה אותן למצוות, בכך שהוא ממשיך בהן את אור אין סוף; מה שאין כן ב"חסד לאומים".

אפשר לקרוא את הפסוק "אשר יעשה אותם האדם" גם כמשמעות של "אשר האדם יעשה אותם": האדם עושה את המעשה למצווה, בכך שהוא ממשיך בו את אור אין סוף. מעשה חסד שאינו קשור לכך הוא "חסד לאומים".

26 וזהו ותורה שם בישראל.⁷⁷ והיינו ע"י שיש בנפש בחי מס"נ באחד בקי"ש⁷⁸ שהוא בחי בטול לאו"ס ב"ה. וזהו כמשל הפתילה שבה נאחז האור.

וזהו "ותורה שם בישראל": מפני שיש בנפש בחינת מסירות נפש ב"אחד" שבקריאת שמע, שהיא בחינת ביטול לאור אין סוף. וזה בדומה לפתילה שהאור נאחז בה.

הנפש יכולה לשמש פתילה מפני שהיא מסוגלת למסור את עצמה כליל לה', כפי שמתבטא באמירת "אחד" שבקריאת שמע מתוך נכונות למסירות נפש. הביטול הזה מאפשר לאור האלקי להיאחז בה, כשם שהלהבה נאחזת בפתילה.

והיינו ע"י בטול זה כו' משא"כ בשמן כי הנפש היא רוחנית ויש בה בטול זה

כלומר, באמצעות ביטול זה וכו'; מה שאין כן בשמן, שכן הנפש רוחנית ויש בה ביטול כזה,

הביטול מצוי בנפש ולא בשמן: הנפש רוחנית ויכולה לבטל את עצמה לפני ה'

משא"כ במעשה המצות עצמן לא שייך לומר כן ולכן האור נאחז בפתילה דוקא אלא שבה

ואילו על מעשה המצוות עצמו אי אפשר לומר כך; לכן האור נאחז דווקא בפתילה, אלא שבה

אי אפשר לומר על המצוות הגשמיות עצמן שיש בהן ביטול כזה. לכן האור נאחז בפתילה — בנפש

ועל ידה נמשך גילוי או"ס ב"ה במעשה המצות שמדברים גשמיים והוא כמשל השמן הנכלה באור.

ועל ידה נמשך גילוי אור אין סוף אל מעשה המצוות, העשויות מדברים גשמיים; וזה בדומה לשמן המתכלה באור.

באמצעות הנפש מגיע האור גם אל המצוות הגשמיות ו"מכלה" אותן, כפי שהלהבה מכלה את השמן העולה דרך הפתילה.

וע"י פתילה א' נכלה שמן הרבה היינו כי נשמה א' מקיים ועושה מצות רבים לאין שיעור בשני חייו.

ובאמצעות פתילה אחת מתכלה שמן רב; כלומר, נשמה אחת מקיימת ועושה מצוות רבות לאין שיעור במשך שנות חייה

פתילה אחת שורפת הרבה שמן: נשמה אחת מקיימת מצוות רבות לאין שיעור במהלך חייה

27 והנה מהשמן נמשך הנהורא חורא שהוא כענין בחי אספקלריא המאירה היינו בחי אור ישר. והוא

בחי תר"ך עמודי אור כנ"ל. והנהורא אוכמא נמשך מהפתילה כי נהורא אוכמא היא בחי אספקלריא שאינה מאירה.

מן השמן נמשכת האורה הלכנה, שהיא בבחינת אספקלריא המאירה, כלומר אור ישר; והיא בחינת תר"ך עמודי אור, כנ"ל. ואילו האורה השחורה נמשכת מן הפתילה, שכן האורה השחורה היא בבחינת אספקלריא שאינה מאירה

האור הלבן נמשך מן המצוות, שהן השמן: זהו אור ישר, בדומה לזכוכית שקופה, והוא בחינת "תר"ך עמודי אור" שזכרה לעיל. האור השחור נמשך מן הפתילה, היא הנפש, ומקביל לאספקלריא שאינה מאירה.

28 והוא ענין אהבת בכל מאדך שנמשך מצד התהפכות נה"ב. כי הפתילה היא נה"א המלוכשת בנה"ב.

וזהו ענין האהבה "בכל מאדך", הנמשכת מהתהפכות הנפש הבהמית, שכן הפתילה היא הנפש האלקית המלוכשת בנפש הבהמית.

האור השחור הוא האהבה "בכל מאדך", הנובעת מהפיכת הנפש הבהמית. הפתילה אינה הנפש האלקית לבדה, אלא הנפש האלקית כפי שהיא מלוכשת בנפש הבהמית.

כי זה שהנשמה נק' פתילה הוא דוקא בהתלבשותה בגוף שאז נק' היא פתילה לגבי המצות שהם הנק' שמן לומר שהאור נאחז בפתילי דוקא כי אז בירידתן למטה הרי הנפש רוחנית והמצות גשמיות.

הנשמה נקראת פתילה דווקא כשהיא מלוכשת בגוף; אז היא נקראת פתילה ביחס למצוות, הנקראות שמן — כלומר, האור נאחז דווקא בפתילה. זאת משום שלאחר ירידתן למטה, הנפש רוחנית והמצוות גשמיות.

הנפש נקראת "פתילה" רק כשהיא בגוף. למטה הנפש רוחנית והמצוות גשמיות, ולכן האור נאחז בנפש, ובאמצעותה גם במצוות.

משא"כ בעלותן למעלה בג"ע הרי אדרבה האוא"ס נתגלה לנפש ע"י אמצעות הלבושים הנעשים ממעשה המצות א"כ אז המצות הם

אבל בעלייתן למעלה, לגן עדן, אדרבה: אור אין סוף מתגלה לנפש באמצעות הלבושים הנעשים ממעשה המצוות; ואם כן, אז המצוות הן

בגן עדן הסדר הפוך: אור אין סוף מגיע אל הנפש באמצעות הלבושים שנעשו ממצוותיה.

כמו בחי' פתילה והנפש היא השמן הנכלה באוא"ס ב"ה ע"י אמצעות הפתילה הם לבושים מהמצות וכו'. אבל בעוה"ז נהפוך הוא שהנשמה נק' פתילה.

בבחינת פתילה, והנפש היא השמן המתכלה באור אין סוף באמצעות הפתילה — הלבושים מן המצוות וכו'. אבל בעולם הזה ההפך הוא: הנשמה נקראת פתילה

שם המצוות הן הפתילה, והנפש היא השמן ש"מתכלה" באור אין סוף. בעולם הזה הסדר הפוך, והנפש היא הפתילה

29 וכיון שכן שאינו נק' פתילה כ"א בהתלבשותה בנה"ב לכן נמשך ממנה נהורא אוכמא היא בחי' בכל מאדך וכו'

ומכיוון שכן, הנשמה נקראת פתילה רק כשהיא מלוכשת בנפש הבהמית; לכן נמשך ממנה האור השחור, שהוא בחינת "בכל מאדך",

מכיוון שהנפש נקראת פתילה רק כשהיא מלוכשת בנפש הבהמית, האור השחור הנמשך ממנה הוא האהבה "בכל מאדך", הנולדת מהפיכת הנפש הבהמית.

בחי' אור' וממעשה המצות נמשך נהורא חורא הוא בחי' שמחה של מצוה ושניהם כא' טובים שיש מעלה יתירה בזה כו'

בחינת אור חור; ואילו ממעשה המצוות נמשך האור הלבן, שהוא בחינת שמחה של מצווה. ושניהם טובים, שכן יש מעלה מיוחדת בזה וכו'

האור השחור הוא "אור חור", העולה מלמטה. האור הלבן, הנמשך מן המצוות, הוא שמחה של מצווה. לכל אחד מהם יש מעלה משלו

ויש וכו' כנ"ל בענין אספקלרי' המאירה ושאינה מאירה. וזהו שהנשמה נק' נר וגם המצות נק' נר.

ויש וכו', כנ"ל בענין האספקלרי' המאירה ושאינה מאירה. וזהו שהנשמה נקראת נר, וגם המצוות נקראות נר

הדבר מקביל לשתי האספקלריות שנידונו לעיל, שלכל אחת מהן מעלה משלה. מכאן שהנשמה נקראת נר וגם המצוות נקראות נר

והיינו כי הנשמה היא בחי' הפתילה (בהתלבשותה בנה"ב) והמצות הם בחי' השמן ועי"ז נמשך ב' בחי' אור וכמ"ש ואהבת⁷⁹ בגימטריא ב"פ אור.⁸⁰

כלומר, הנשמה היא בחינת הפתילה, כשהיא מלוכשת בנפש הבהמית, והמצוות הן בחינת השמן; ועל ידי כך נמשכים שני סוגי הנשמה, כמו שכתוב, "ואהבת" בגימטריה פעמיים "אור"

הנשמה, כשהיא בגוף, היא הפתילה והמצוות הן השמן; יחד הן יוצרות שני אורות. המילה "ואהבת" עולה בגימטריה 414 — פעמיים "אור", שערכו 207.

הוא בחי' בכל מאדך ושמחה של מצוה וכמו שבהדלקת הנר מתחלה נמשך ועולה האור שסביב הפתילה שהוא נהורא אוכמא.

אלה הם בחינת "בכל מאדך" ושמחה של מצווה. וכמו שבהדלקת הנר נמשך תחילה ועולה האור שסביב הפתילה, שהוא האור השחור,

שני האורות הם האהבה "בכל מאדך" ושמחה של מצווה. בהדלקת הנר מופיע תחילה האור השחור שסביב הפתילה

ואח"כ נמשך ומתגלה הנהורא חורא. כן מתחלה צ"ל ההעלאה בבחי' בכל מאדך. ואז רוח אייתי רוח ואמשיך רוח^{81,82} גילוי אוא"ס ב"ה על ידי מעשה המצות:

ואחר כך נמשך ומתגלה האור הלבן; כך גם תחילה צריכה להיות העלייה בבחינת "בכל מאדך", ואז "רוח אייתי רוח ואמשיך רוח". — גילוי אור אין סוף הנמשך באמצעות מעשה המצוות

רק לאחר מכן מופיע האור הלבן. כך גם בעבודת ה': תחילה יש לעלות בבחינת אהבה "בכל מאדך", ואז, כלשון הזוהר, "רוח מביאה רוח וממשיכה רוח" — העבודה מלמטה ממשיכה את גילוי אור אין סוף באמצעות המצוות

קטע 5 • 301-42

שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם

30 והנה ענין העלאת הנרות שהיו במקדש ז' נרות⁸³ הוא כנגד שבעה מדרגות שיש בכללות עובדי ה'.

ענין העלאת הנרות שהיו במקדש — שבעה נרות — מכון כנגד שבע מדרגות המצויות בכלל עובדי ה'.

אדמו"ר הזקן עובר כאן למספר הנרות. מנורת שבעת הקנים שבמקדש מייצגת שבעה סוגים של עובדי ה'.

יש שעבודתו⁸⁴ בבחי' אהבה. ויש שעיקר עבודתו בבחינת יראה כו'. ונמשכים מבחי' שבעה רועים המפרנסים כללות נש"י.

יש שעבודתו היא בבחינת אהבה, ויש שעיקר עבודתו בבחינת יראה וכו'. מדרגות אלה נמשכות מבחינת שבעת הרועים, המפרנסים את כלל נשמות ישראל.

יש העובדים בעיקר מתוך אהבה, ויש שעיקר עבודתם מתוך יראה, וכן הלאה, בשבע דרכי עבודה. שבעת הסוגים האלה נמשכים מ"שבעת הרועים", המנהיגים הגדולים המזינים את כלל נשמות ישראל.

(דאע"פ שכל אחד מקבל מכל השבעה רועים מ"מ יש מי שבחי' זו גוברת בו יותר כו' כמ"ש בזהר בנוי דאברהם כו' בנוי דיצחק כו').

שאף שכל אחד מקבל מכל שבעת הרועים, מכל מקום יש מי שבחינה זו גוברת בו יותר וכו', כמובא בזהר: "בנוי דאברהם" (וכו', "בנוי דיצחק" וכו').

כל נשמה מקבלת משהו מכל שבעת הרועים, אך אצל כל אדם תכונה אחת דומיננטית יותר. בהתאם לכך, הזהר מדבר על "בני אברהם", שמידתם אהבה, ועל "בני יצחק", שמידתם יראה.

וענין שמונה נרות דחנוכה הם כנגד שמונה נסיכי אדם⁸⁵ וכמ"ש במיכה (סימן ה) אשור כי יבא בארצנו וכו'.

ושמונת נרות חנוכה מכוונים כנגד שמונת נסיכי אדם, כמו שכתוב במיכה (פרק ה'): "אשור כי יבוא בארצנו וכו'.

לעומת זאת, שמונת נרות חנוכה מכוונים כנגד "שמונת נסיכי אדם" שבנבואת מיכה על פלישת אשור בעתיד.

והקמונו עליו שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם^{86, 87} ובגמ' דסוכה (דף נב:) פ"י שבעה רועים אברהם יעקב משה כו'.

והקמונו עליו שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם". ובגמרא בסוכה (דף נב:) מבואר ששבעת הרועים הם אברהם, יעקב, משה וכו'.

מיכה מבטיח שיוקמו כנגד אשור שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם. התלמוד מונה בין שבעת הרועים דמויות כגון אברהם, יעקב ומשה.

ושמונה נסיכי אדם ישי ושאול כו' ומשיח⁸⁸ ואלהו. ולהבין זה שהנרות דחנוכה הם כנגד שמונה נסיכי אדם.

ושמונת נסיכי אדם הם ישי ושאול וכו', ומשיח ואלהו. ויש להבין מדוע נרות חנוכה מכוונים כנגד שמונת נסיכי אדם.

בין שמונת הנסיכים נמנים ישי, שאול, משיח ואלהו. כעת יש להבין מדוע נרות חנוכה מכוונים כנגד אותם נסיכים

והענין כי הנה רועה יש בו ב' פירושים. הא' לשון מפרנס לאחרים כמו רוענו זוננו.

והענין הוא של"רועה" יש שתי משמעויות. הראשונה היא במשמעות של מי שמפרנס אחרים, כמו "רוענו זוננו" — רעה אותנו וזון אותנו.

התשובה פותחת בביאור המילה "רועה", שיש לה שתי משמעויות. הראשונה היא מי שמפרנס אחרים, כמו בנוסח ברכת המזון: "רוענו זוננו".

31 והב' שהוא רועה את עצמו ר"ל שמתפרנס כמו והאתונות רועות על ידיהן⁸⁹ וכן בגמ' רועה בשדות וכיוצא.

והמשמעות השנייה היא שהוא רועה את עצמו, כלומר, ניזון, כמו בפסוק "והאתונות רועות על ידיהן", וכן בגמרא "רועה בשדות וכדומה".

המשמעות השנייה של "רועה" היא רועה ואוכל בעצמו, כפי שהאתונות "רועות" בספר איוב, וכפי שנאמר בגמרא "רועה בשדות"

וכן בענין השבעה רועים יש ב' בחי' אלו כי הן המפרנסים כנ"י. אברהם באהבה כמ"ש אברהם אוהבי⁹⁰ ששרשו מחסד עליון שהוא בחי' אהבה ומשפיע מבחי' זו לכנס"י ומרע"ה משפיע בחי' דעת כו'.

וכך גם אצל שבעת הרועים יש שתי בחינות אלו, שכן הם המפרנסים את כנסת ישראל. אברהם מפרנס באהבה, כמו שנאמר "אברהם אוהבי"; שורשו בחסד העליון, שהוא בחינת אהבה, והוא משפיע מבחינה זו לכנסת ישראל. משה רבנו משפיע את בחינת הדעת וכו'.

בשבעת הרועים מתקיימות שתי המשמעויות: הם מזינים אחרים, וגם ניזונים בעצמם. אברהם, ששורשו בחסד העליון, משפיע אהבה לעם ישראל; משה משפיע להם דעת והכרה בה'

32 ונקרא רעיא מהימנא שמפרנס את האמונה על ידי שממשיך דעת ה'. ויעקב משפיע רחמים. ואמנם

והוא נקרא רעיא מהימנא, הרועה הנאמן, משום שהוא מפרנס את האמונה באמצעות המשכת דעת ה'. יעקב משפיע רחמים, ואמנם

משה נקרא "רעיא מהימנא", הרועה הנאמן, משום שהוא מחזק ומזין את אמונתם של ישראל בכך שהוא מעניק להם דעת בה'. יעקב משפיע להם רחמים.

הנה עי"ז שמפרנסים לכנס"י הם מתפרנסים ג"כ כי מודעת זאת שא"ס ב"ה מרומם ומתנשא לאין קץ מבחי' חכמה ומדות כמאמר דלאו מכל אינון מדות איהו כלל.

בכך שהם מפרנסים את כנסת ישראל הם עצמם ניזונים גם כן. שכן ידוע שהאין סוף ברוך הוא נעלה ונשגב לאין קץ מבחינת החכמה והמדות, כמאמר: "דלאו מכל אינון מדות איהו כלל" — הוא כלל אינו אחת מן המדות הללו

כאשר הרועים מפרנסים את ישראל, הם עצמם ניזונים גם כן. ה' עצמו נעלה לאין סוף מן החכמה ומן המדות הרגשיות; כפי שנאמר בתיקוני זוהר, הוא אינו אף אחת מן המדות הללו.

33 וכדי שיומשך גילוי אור א"ס ב"ה במדות עליונות הוא כפום עובדיהון דב"נ שע"י אתעדל"ת באהבה

כדי שיימשך גילוי אור אין סוף ברוך הוא במדות העליונות, הדבר תלוי במעשי בני האדם: כאשר מתעוררת אתערותא דלתתא באהבה,

מכיוון שה' נעלה מן המדות, האור שלו מתגלה בהן בהתאם למעשי בני האדם. כאשר בני האדם מעוררים אהבה מלמטה, באה תגובה מלמעלה.

אזי כמים הפנים ⁹¹ נמשך למעלה ג"כ גילוי אור א"ס ב"ה במדת אהבה וחסד להיות אהבתי אתכם ⁹² כו'

אז, "כמים הפנים לפנים", נמשך גם למעלה גילוי אור אין סוף ברוך הוא במידת האהבה והחסד, בבחינת "אהבתי אתכם" וכו'

כשם שהמים משקפים פנים, כך אהבת ה' משיבה לאהבת האדם: אור אין סוף מתגלה במידת האהבה והחסד העליונה, בבחינת "אהבתי אתכם".

ונמצא ע"י שהשבעה רועים משפיעים אהוי"ר לנש"י עי"ז האהוי"ר שמתעורר בנש"י נמשך תוספת אור וגילוי מא"ס ב"ה בהמדות עליונות

נמצא, שכאשר שבעת הרועים משפיעים אהבה ויראה לנשמות ישראל, האהבה והיראה שמתעוררות בנשמות ישראל ממשיכות תוספת אור וגילוי מאין סוף ברוך הוא במדות העליונות,

כאשר הרועים מעוררים אהבה ויראה בישראל, אהבה ויראה אלו ממשיכות תוספת אור מן האין סוף אל המדות העליונות.

שהם שרש בחינת הרועים והרי א"כ הם מתפרנסים עי"ז כו'. וזהו אכלו רעים ⁹³ שהם הרועים שהם רעים למקום.

שהן שורש בחינת הרועים, ולכן הם ניזונים מכך וכו'. וזהו "אכלו רעים": הרועים, שהם רעים למקום

המדות העליונות הן שורש הרועים, ולכן הרועים ניזונים מהן בתורם. בשיר השירים נאמר "אכלו רעים"; הרועים הם "רעים", כלומר ידידי ה'.

34 והנה כמו"כ יש למעלה ג"כ כמאמר ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים⁹⁴ כו' שפרנסה זו הוא שיומשך אור א"ס להיות בבחינת כמראה אדם⁹⁵ והיינו ע"י התורה

וכך גם למעלה, כמאמר "ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים" וכו'. פרנסה זו פירושה שאור אין סוף נמשך להיות בבחינת "כמראה אדם", והדבר נעשה באמצעות התורה

יש גם למעלה בחינה של "פרנסה": במדרש נאמר שישראל מפרנסים את אביהם שבשמים. הכוונה היא להמשכת אור אין סוף לתוך הבחינה של "כמראה אדם", המבנה דמוי האדם של הספירות, באמצעות התורה.

וכמ"ש לכו לחמו בלחמי⁹⁶ שהתורה היא ג"כ בחי' לחמי כביכול דכמו שע"י הלחם יחיה האדם ותתחבר נשמתו עם גופו כך הוא המשכת אור א"ס ע"י התורה שהיא בחי' ח"ע שבה שורה אור א"ס ב"ה ובה

כמו שנאמר "לכו לחמו בלחמי": גם התורה היא בחינת "לחמי", כביכול. כשם שעל ידי הלחם האדם חי ונשמתו מתחברת עם גופו, כך נמשך אור אין סוף באמצעות התורה, שהיא בחינת חכמה עילאה, שבה שורה אור אין סוף ברוך הוא, ובה

התורה נקראת "לחמי" של ה'. הלחם מחבר את נשמת האדם עם גופו; התורה, שהיא חכמה עילאה ובה שורה אור אין סוף, ממשיכה אור זה למטה.

ועל ידה נמשך ומתלבש במדות חסד דרועא ימינא כו' וגם נמשך מזה מזון לנפש כמ"ש ותורתך בתוך מעי.⁹⁷

ועל ידה האור נמשך ומתלבש במדות, כגון חסד, "דרועא ימינא" — הזרוע הימנית וכו'. ומכך נמשכת גם הזנה לנפש, כמו שנאמר "ותורתך בתוך מעי".

באמצעות התורה האור נכנס למדות, כגון חסד, המכונה "הזרוע הימנית". התורה נעשית גם מזון לנפש, כפי שנאמר בתהלים: "ותורתך בתוך מעי".

35 והנה בחי' זו של הרועים היא המשכה בבחי' פנימית שזהו ענין ותורתך בתוך מעי⁹⁸ וכמו השגת התורה שיהיה מושג ונתפס בשכלו פסק הלכה

בחינה זו של הרועים היא המשכה בדרך פנימית; זהו ענין "ותורתך בתוך מעי". כך גם בהשגת התורה: שהלכה תהיה מוכנת, ותיתפס בשכלו של האדם

ההשפעה של הרועים היא פנימית: היא נכנסת באדם כמו מזון. כך פועלת גם לימוד התורה: האדם מבין הלכה, והיא נתפסת בתוך שכלו.

וכן בהתבוננות שיהיה מושג גדולת הבורא ית' כמ"ש וידעת היום⁹⁹ כו' דע את אלקי אביך¹⁰⁰ כו' ולפי השכל כך יהיה האהבה כו'.

וכן בהתבוננות, שבה מושגת גדולת הבורא יתברך, כמו שנאמר "וידעת היום" וכו', "דע את אלקי אביך" וכו'; ולפי מידת השכל תהיה גם מידת האהבה וכו'.

כך גם בהתבוננות: האדם משיג בשכלו את גדולת ה', כפי שמורים הפסוקים "וידעת היום" ו"דע את אלקי אביך". האהבה שתעורר בעקבות זאת תהיה בהתאם לעומק ההבנה.

36 וזהו כמשל הרועה שמאכיל ומשקה את הצאן שזהו השפעת החיות בפנימיות וכן בכל דור הם ראשי אלפי ישראל המלמדים אותם תורה.

זה דומה לרועה המאכיל ומשקה את הצאן, ובכך משפיע להם חיות באופן פנימי. כך בכל דור יש ראשי אלפי ישראל המלמדים אותם תורה.

הרועה מאכיל ומשקה את צאנו ונותן לו חיות מבפנים. בכל דור מנהיגי ישראל המלמדים תורה ממלאים תפקיד זה

וכמאמר משה שפיר קאמרת¹⁰¹ שנק' רבא משה ע"ש שהיה מלמד תורה כו' וכן מה שהרועים מתפרנסים עי"ז הוא גי"כ השגה בפנימיות וכמו ע"ד ומתלמידי יותר מכולם.¹⁰²

וכמו במאמר "משה שפיר קאמרת", שבו רבא נקרא משה משום שהיה מלמד תורה וכו'. וגם האופן שבו הרועים ניזונים מכך הגמרא משתמשת בשם "משה" כתואר כבוד למלמד תורה גדול. גם המלמדים זוכים להשגה פנימית באמצעות הוראתם, כפי שאמר החכם:

"ומתלמידי יותר מכולם".

37 וכן למעלה מעלה הוא גילוי אוא"ס בח"ע שזהו ענין אכלו רעים כו'. אך ענין הנסיכי אדם

וכך גם למעלה, במקום נעלה ביותר, מתגלה אור אין סוף בחכמה עילאה; זהו ענין "אכלו רעים" וכו'. אך עניינם של נסיכי אדם

בדרגה הנעלית ביותר, ההזנה ההדדית הזאת היא גילוי אור אין סוף בחכמה עילאה, וזהו פירוש "אכלו רעים". כעת עובר אדמו"ר הזקן לנסיכי אדם.

היינו שאינן בחי' רועים ומלמדים לישראל כמשה והאבות רק הם צדיקים תמימים כמו ישי שמת רק בעטיו של נחש.¹⁰³

הוא שאינם בבחינת רועים ומלמדים לישראל, כמו משה והאבות; אלא הם צדיקים תמימים, כמו ישי, שמת רק בעטיו של נחש

הנסיכים אינם רועים ומלמדים כמו משה והאבות. הם צדיקים תמימים, כמו ישי, אביו של דוד המלך, שלפי דברי חז"ל מת רק משום שהמוות נכנס לעולם בעקבות הנחש, ולא מחמת חטא שלו.

38 ולא מצינו זה אפילו במשה רבינו. ועכ"ז הרי משה הוא רבינו. וכתוב זכרו תורת משה¹⁰⁴

ואפילו אצל משה, רביא מהימנא, לא מצאנו זאת. ואף על פי כן משה הוא "רבינו", ונאמר: "זכרו תורת משה"

גם על משה, רביא מהימנא, לא נאמר שמת רק בעטיו של נחש, בלי שום חטא משלו. ואף על פי כן משה הוא "רבינו", והתורה נקראת על שמו.

משא"כ בישי שלא היה רועה ע"ד משה כו' ואעפ"כ נמצא בו מעלה יתירה שהיה תמים עד שמת רק בעטיו של נחש כו'.

מה שאין כן בישי, שלא היה רועה בדוגמת משה וכו'; ואף על פי כן נמצאה בו מעלה יתרה: הוא היה תמים עד שמת רק בעטיו של נחש וכו'.

ישי לא היה רועה ומלמד כמו משה. ואף על פי כן הייתה בו מעלה מיוחדת: הוא היה תמים עד כדי כך שמת רק משום שהמוות נכנס לעולם בעקבות הנחש.

ומהם נמשך ג"כ כח לנשיי בעבודה בדרך בחי מקיף מה שאין כן מהרועים נמשך בבחי פנימיות ונקי מזון כנ"ל.

וגם מהם נמשך כוח לנשמות ישראל בעבודת ה' בדרך של בחינת מקיף; ואילו מן הרועים נמשך בבחינת פנימיות, ונקרא מזון, כמבואר לעיל.

גם הנסיכים נותנים כוח לעבודת ה' של ישראל, אך כהשפעה מקיפה. הרועים משפיעים בפנימיות, כמו מזון, כמבואר לעיל.

אבל מהנסיכים נמשך רק בבחי מקיף. וכמו הנסיך שהוא ענין מלוכה שהוא בחי מקיף ששמו נקי על האנשים שבמדינתו כו'.

אלא שמן הנסיכים נמשך רק בבחינת מקיף. הדבר דומה לנסיך, שענינו מלוכה, שהיא בחינת מקיף, שכן שמו נקרא על אנשי מדינתו וכו'.

השפעת הנסיך דומה למלכות: שם המלך שורה על כל אנשי ארצו ומקיף אותם, אך אינו נכנס לתוכם.

ואינו השפעה בפנימיות ממש (רק הוא עד"מ כמו אחד מתפעל מתפלת אדם צדיק המתפלל בדו"ר ומס"נ שע"ז מתפעל גם הוא).

ואין זו השפעה פנימית ממש (אלא היא, למשל, כמו אדם שמתעורר מתפלתו של צדיק, המתפלל באהבה ויראה ובמסירות נפש, ועל ידי כך גם הוא מתעורר).

למשל, מי שרואה צדיק מתפלל באהבה, ביראה ובמסירות נפש, מתעורר מכך. הוא הושפע, אך לא באמצעות לימוד.

והיא הארה מבחינת המקיף שהרי לא קבל ממנו בפנימית השכלה וחכמה ע"י דבור שהוא השפעה בפנימית כ"א שנתפעל מצדקתו והרי צדקתו ואהוי"ר שלו הוא בבחינת ריחוק ממנו בחי מקיף)

וזהי הארה מבחינת המקיף, שהרי לא קיבל ממנו בפנימיות הבנה וחכמה באמצעות דיבור, שהיא השפעה פנימית; אלא (התעורר מצד צדקותו, וצדקותו ואהבה ויראה שלו נותרות מרוחקות ממנו, בבחינת מקיף).

הוא לא קיבל הבנה באמצעות מילים, שהייתה נחשבת להשפעה פנימית. הוא פשוט התעורר מקדושתו של הצדיק, שנותרת מחוץ להשגתו; וזהי השפעה מקיפה.

אך נודע שהמקיף הוא מבחי' גבוה יותר מהפנימי כי המקיפים שרשן מסוכי' והפנימים מבחי' ממכי'.
אך ידוע שהמקיף הוא מדרגה גבוהה יותר מן הפנימי, שכן המקיפים שורשם בסובב כל עלמין, והפנימים בבחינת ממלא כל עלמין.

אף על פי כן, המקיף גבוה מן הפנימי. המקיפים מקורם באור הסובב כל עלמין, והאורות הפנימיים באור הממלא את העולמות

וכעדי' ארז"ל גדולה שמושה יותר מלימודה.^{105, 106} הגם שהלימוד הוא השפעה פנימית והשימוש הוא חיצונית אעפ"כ מקבל עי"ז יותר יראת שמים כו'.

וכעין זה אמרו חז"ל: "גדולה שמושה יותר מלימודה". אף שהלימוד הוא השפעה פנימית והשימוש הוא חיצוני, מכל מקום באמצעותו מקבלים יראת שמים רבה יותר וכו'.

הגמרא אומרת שהשימוש תלמידי חכמים גדול מלימוד תורה מפיהם. הלימוד הוא השפעה פנימית והשימוש חיצוני, ואף על פי כן השימוש מביא ליראת שמים רבה יותר.

והוא כענין המשכה בבחי' מקיף (כי מה שיכול להיות נמשך בשכל התלמיד בבחי' פנימיות אינו רק הארה לבד משכל הרב. ולכן לא קאים אינש אדעתא דרביה¹⁰⁷ כו')

והרי זו המשכה בבחינת מקיף (שהרי מה שיכול להימשך אל שכל התלמיד בבחינת פנימיות הוא רק הארה משכלו של הרב. ולכן "לא קאים אינש אדעתא דרביה" וכו').

השימוש מעביר השפעה בדרך מקיפה. מה שהתלמיד קולט בלימוד הוא רק הארה משכלו של הרב; כפי שאמרו חז"ל, אדם אינו עומד על דעת רבו (עד ארבעים שנה).

ולכן נאמר אשור כי יבא כו' והקמונו עליו שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם שע"י שמונה נס"א ידחו הרע בבחי' א' יותר מע"י הרועים כי הרועים שהם המשכה בבחי' פנימיות

ולכן נאמר: "אשור כי יבא כו' והקמונו עליו שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם"; שכן באמצעות שמונת נסיכי אדם יידחה הרע, במובן מסוים יותר מאשר באמצעות הרועים, שהרי הרועים ממשיכים השפעה בבחינת פנימיות

לכן מיכה מזכיר גם רועים וגם נסיכים כנגד אשור. במובן מסוים הנסיכים יעילים יותר מן הרועים בדחיית הרע.

הנה ברבוי השתלשלות המדרגות יוכל לימשך מזה יניקה לחיצונים עד"מ מצפורני ידיים לא כאברהם שיצא ממנו כו'.

שהרי בריבוי המדרגות שבהשתלשלות עלולה להימשך מכך יניקה לחיצונים, בדוגמת היניקה מציפורני הידיים; שלא כאברהם, שממנו יצא וכו'.

האור הפנימי יורד דרך מדרגות רבות, ובקצותיו הרחוקים יכולים כוחות הרע לינוק ממנו, בדוגמת ה"ציפורניים", החלק החיצוני ביותר בגוף. בדומה לכך, מאברהם יצא ישמעאל.

39 וכן בהשגת התורה ארז"ל למשמאילים בה¹⁰⁸ כו'. וכל האומר אין לי אלא תורה¹⁰⁹ כו'. וצ"ל ג"כ המשכה משמונה נס"א בחי' מקיפים שהמקיף מסמא עיני החיצונים כו'. וזהו ענין תורה וגמ"ח שע"י התורה נמשך בחי' מזון.

וכן בהשגת התורה אמרו חז"ל: "למשמאילים בה וכו'", וכן: "כל האומר אין לי אלא תורה וכו'". וגם כאן צריך להימשך משמונה נסיכי אדם, מבחינת המקיפים, שכן המקיף מסמא את עיני החיצונים וכו'. וזהו ענין תורה וגמילות חסדים: באמצעות התורה נמשך בחינת מזון.

גם לימוד התורה זקוק לאור המקיף של הנסיכים. הגמרא מזהירה שלמי שפונים לשמאלה של התורה היא עלולה להיות סם המוות, ושמי שאומר "אין לי אלא תורה" אין לו אפילו תורה. האור המקיף "מסמא" את עיני הכוחות החיצוניים, כדי שלא יוכלו לינוק מן התורה. לכן התורה זקוקה לגמילות חסדים: התורה מעניקה "מזון" פנימי.

40 וזהו בחי' הרועים. וע"י גמ"ח נמשך בחי' לבוש ומקיף וזהו בחי' ההמשכה שע"י נס"א גדולה שמושה כו'.

וזהו בחינת הרועים. באמצעות גמילות חסדים נמשך לבוש ומקיף, וזהו סוג ההמשכה שמקורה בנסיכי אדם: "גדולה שמושה וכו'".

התורה שייכת לבחינת הרועים. גמילות חסדים ממשיכה לבוש, שהוא אור מקיף; זו בחינת הנסיכים, בדוגמת "גדולה שמושה".

ויוכן יותר ענין ההפרש בין הרועים לנס"א¹¹⁰ ע"ד שמצינו רבי יוחנן בן זכאי שהיה שר

ויתבאר יותר ההבדל בין הרועים לנסיכי אדם, על פי מה שמצאנו אצל רבי יוחנן בן זכאי, שהיה שר

ההבדל בין הרועים לנסיכים מודגם באמצעות רבי יוחנן בן זכאי, המורה הבולט בדורו.

התורה המלמד תורה לישראל ועכ"ז אמר לר' חנינא בן דוסא¹¹¹ בקש עלי רחמים שתפלתו גדולה יותר הרבה משלו עד שאלמלי הטיח ריב"ז כו'

התורה ומלמד תורה לישראל; ואף על פי כן אמר לרבי חנינא בן דוסא: "בקש עלי רחמים", משום שתפילתו הייתה גדולה הרבה יותר מתפילתו שלו, עד כדי כך ש"אלמלי הטיח רבי יוחנן בן זכאי וכו'".

אף שלימד תורה את כל ישראל, ביקש רבי יוחנן בן זכאי מרבי חנינא בן דוסא להתפלל על בנו. תפילתו שלו לא הייתה מועילה, אפילו אילו היה מטיח את ראשו בין ברכיו כל היום.

ומר"ח בן דוסא לא נמצא שהיה מלמד תורה ע"ד ריב"ז ולא נמצא משמו דינים במשנה.

ואיננו מוצאים שרבי חנינא בן דוסא לימד תורה בדוגמת רבי יוחנן בן זכאי, ואף אין במשנה הלכות שנמסרו בשמו

לעומת זאת, רבי חנינא בן דוסא אינו מוכר כמורה תורה, ואין במשנה הלכות הנמסרות בשמו.

41 וזהו ע"ד ההפרש שבין הרועים לנס"א כו' כי ריב"ז היה רועה ומפרנס לישראל כמו מרע"ה.

וזה דומה להבדל בין הרועים לנסיכי אדם וכו', שכן רבי יוחנן בן זכאי היה רועה ומפרנס לישראל, כמו משה רבינו עליו השלום

זהו ההבדל בין רועים לנסיכים: רבי יוחנן בן זכאי פרנס את ישראל בתורה, כמו משה

ורחב"ד לא היה בו בחי' זו אבל היה צדיק תמים בלי שום דופי עד שארז"ל שלא נברא העוה"ב

ואילו רבי חנינא בן דוסא לא היה בו תפקיד זה, אך הוא היה צדיק תמים ללא שום פגם, עד שאמרו חז"ל שהעולם הבא נברא

לרבי חנינא בן דוסא לא היה תפקיד כזה, אך הוא היה צדיק תמים עד כדי כך שהגמרא אומרת שהעולם הבא נברא בשבילו

אלא בשבילו¹¹² והיו מקבלים ממנו נש"י דרכי העבודה והחסידות ע"ד גדולה שימושה כו' ותפלתו היתה נשמעת יותר מריב"ז

אלא בשבילו; ונשמות ישראל קיבלו ממנו את דרכי העבודה והחסידות, בדרך של "גדולה שמושה וכו'"; ותפלתו הייתה נשמעת יותר מתפלתו של רבי יוחנן בן זכאי.

אנשים למדו ממנו את דרכי העבודה והחסידות מתוך התבוננות בו, כפי ששימוש מלמד. תפלתו נענתה יותר מתפלתו של רבי יוחנן בן זכאי.

וכן נאמר והקימונו עליו שבעה רועים ושמונה נס"א¹¹³ שבחי' נס"א מועיל יותר נגד בחי' אשור

וכן נאמר: "והקימונו עליו שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם"; בחינת נסיכי אדם מועילה יותר כנגד בחינת אשור

לכן מיכה מזכיר את הנסיכים כנגד אשור: הם יעילים יותר כנגד אויב כזה.

כי יבא כו' לפי שממשיכים מבחי' סוכ"ע וכמו תפלת ר"ח ב"ד להפוך הטבע כו' שהוא ע"י המשכה מבחי' סוכ"ע שלמעלה מסדר והדרגת ההשתלשלות כו':

"כי יבוא וכו'", משום שהם ממשיכים מן הבחינה של סוכב כל עלמין; בדומה לתפלתו של רבי חנינא בן דוסא להפוך את הטבע וכו', שנענתה באמצעות המשכה מבחינת סוכב כל עלמין, שלמעלה מסדר ומדרגת ההשתלשלות וכו'.

הנסיכים ממשיכים מן האור הסוכב כל עלמין, שלמעלה מן הסדר של השתלשלות הבריאה. משום כך יכולה תפלתו של רבי חנינא לשנות את הטבע: הנסים שלו נבעו מאור שלמעלה מן הסדר הטבעי.

42 וזהו ענין נרות דחנוכה. שטמאו כל השמנים שבהיכל מצד תגבורת חכמה דקליפה. לכן רצו להשכיחם תורתך כו'.

וזהו ענין נרות חנוכה. היוונים טימאו את כל השמנים שבהיכל מכוח התגבורת חכמת הקליפה; לכן ביקשו להשכיח מ ישראל את תורת ה' וכו'.

כעת עוברים לנרות חנוכה. היוונים טימאו את שמני המקדש באמצעות כוחה של "חכמת הקליפה", חכמת יוון. כפי שנאמר בתפילת חנוכה, הם ביקשו להשכיח מ ישראל את התורה.

וע"כ הוצרך להמשיך מבחי' שלמעלה מהחכמה¹¹⁴ דקדושה והוא מבחי' מקיפים עליונים. וזהו פך של שמן שהיה חתום בחותמו של כה"ג שהוא בחי' ורב חסד¹¹⁵ כו'

ולכן היה צורך להמשיך מבחינה שלמעלה מחכמת הקדושה, והיא בחינת המקיפים העליונים. וזהו פך השמן שהיה חתום בחותמו של כהן גדול, והוא בחינת "ורב חסד" וכו'.

מאחר שההתקפה באה דרך החכמה, התיקון היה צריך לבוא ממדרגה שלמעלה מחכמת הקדושה, מן המקיפים העליונים. פך השמן היחיד שהיה חתום בחותמו של הכהן הגדול מסמל את "רב חסד", חסד שלמעלה מן המידה.

(ולפי שהוא מבחי' מקיף נמשך ונשפל גם למטה להדליק גם עתה בדורותינו שאין בהמ"ק קיים משא"כ בבהמ"ק היה ז' נרות מבחי' ז' רועים אלא שהיה הגילוי ממש בבחי' פנימית כמאמר עדות היא לבאי עולם¹¹⁶ כו'.

ומכיוון שהוא מבחינת מקיף, הוא נמשך ויורד גם למטה, להדליק אפילו בדורותינו, כשכית המקדש אינו קיים; מה שאין כן) בבית המקדש, שבו היו שבעה נרות מבחינת שבעת הרועים, אלא שהגילוי היה ממש בבחינת פנימיות, כמאמר: "עדות היא לבאי (עולם וכו'").

כיוון שאור החנוכה מקיף, הוא מגיע גם לזמן הזה, כשאין בית מקדש. שבעת נרות המקדש באו משבעת הרועים והאירו בפנימיות ובגילוי, כעדות לכל העולם.

ועמ"ש לקמן ע"פ כי אתה נרי הוי"ה¹¹⁷ והוי"ה יגיה חשכ"י¹¹⁸ שם הוי"ה הראשון הוא בבחי' השתלשלות וממנו נמשך בחי' אתה נרי.

ועיין במה שכתוב לקמן על הפסוק "כי אתה נרי הוי' והוי' יגיה חשכ"י". שם הוי' הראשון הוא בבחינת השתלשלות, וממנו נמשכת בחינת "אתה נרי";

בפסוק "כי אתה נרי הוי' והוי' יגיה חשכ"י" מופיעים שני שמות הוי'. הראשון הוא האלוקות שבתוך סדר העולמות, וממנו נמשכת בחינת "אתה נרי".

והיינו הנרות דמקדש כו'. ושם הוי"ה השני הוא מבחי' סוכ"ע שלמעלה מהשתלשלות ומזה נמשך בחי' יגיה חשכ"י והן הנרות דחנוכה.

וזהו, היינו, נרות המקדש וכו'. ושם הוי' השני הוא מבחינת סוכב כל עלמין, שלמעלה מהשתלשלות; וממנו נמשכת בחינת "יגיה חשכ"י", והם הם נרות חנוכה.

דרגה ראשונה זו היא נרות המקדש. שם הוי' השני בא מן האור הסוכב כל עלמין, שלמעלה מהשתלשלות; ממנו נמשכת הבחינה של "יגיה חשכ"י", והיא נרות חנוכה.

ועדי"ז הוא ענין ההפרש בין בחי' שבעה רועים לבחי' שמונה נס"א¹¹⁹ כי על ידי שבעה רועים נמשך המשכת המזון לכני" בחי' ותורתך בתוך מעי שהוא מה שיכול להיות נמשך בפנימית זהו מבחי' שם הוי"ה הנמשך בעולמות אבי"ע.

וכך הוא גם ההבדל בין בחינת שבעת הרועים לבחינת שמונת נסיכי אדם: באמצעות שבעת הרועים נמשכת בחינת המזון לכנסת ישראל, בחינת "ותורתך בתוך מעי", היינו מה שיכול להימשך בפנימיות; והמשכה זו היא משם הוי"ה הנמשך בעולמות אצילות, בריאה, יצירה ועשיה.

כך גם ההבדל בין הרועים לנסיכים: הרועים נותנים לכנסת ישראל "מזון", תורה הנכנסת לפנימיות, מן שם הוי"ה הנמשך בעולמות אצילות, בריאה, יצירה ועשיה.

אבל ע"י נס"א נמשכים בחי' מקיפים והוא מבחי' שם הוי"ה שלמעלה מגדר ההתלבשות בהעולמות אלא שמאיר בבחי' מקיף וכענין תפלת רחב"ד להפוך הטבע כו'

אבל באמצעות נסיכי אדם נמשכים מקיפים, מבחינת שם הוי"ה שלמעלה מהאפשרות להתלבש בעולמות, אלא שהוא מאיר בבחינת מקיף; וכמו תפילתו של רבי חנינא בן דוסא להפוך את הטבע וכו'

הנסיכים ממשיכים אורות מקיפים משם הוי"ה שלמעלה מהתלבשות בעולמות. זהו הכוח שמאחורי תפילתו של רבי חנינא לשנות את הטבע.

כנ"ל והוא הנמשך ע"י מעשה המצות שהן המשכות בחי' מקיפים כי המצות הן נק' מצות המלך.¹²⁰ ועיין בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית^{121, 122} בענין מזון לבוש כו'.

כמבואר לעיל. והמשכה זו נמשכת באמצעות קיום המצוות, שהן המשכות של בחינת מקיפים, שכן המצוות נקראות "מצוות המלך". ועיין בדרוש המתחיל "מזמור שיר חנוכת הבית" בענין מזון ולבוש וכו'.

גם המצוות ממשיכות אורות מקיפים: הן "מצוות המלך", שלמעלה מן ההבנה. מאמר בלקוטי תורה דן במזון, שהוא התורה, ובלבוש, שהן המצוות.

ולכן בחי' משיח הוא ג"כ מנס"א¹²³ כי במשיח נאמר והריחו. מורח ודאין.¹²⁴ וריח הוא בחי' מקיף ריחא דלבושייכו משא"כ הרועים הוא בחי' מזון כו'. ולקמן יבואר דבמשיח יש ב' הבחי':¹²⁵

ולכן גם בחינת משיח היא מבחינת נסיכי אדם, שכן על משיח נאמר "והריחו", כלומר "מורח ודאין". והריח הוא בחינת מקיף, ("ריחא דלבושייכו", מה שאין כן הרועים, שהם בחינת מזון וכו'. ולקמן יתבאר שבמשיח יש שתי הבחינות

גם משיח נמנה עם הנסיכים. על פי הפסוק בישעיהו הוא ישפוט לפי "ריח"; הגמרא מפרשת זאת: "מורח ודאין". הריח הוא חוש מקיף, "ריחא דלבושייכו", ואילו הרועים נותנים מזון. בהמשך יראה אדמו"ר הזקן שבמשיח יש את שתי המעלות

קטע 6 • 43-48

בית שמאי ובית הלל

43 ובוה יובן הגמ' בש"א יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך.¹²⁶ וטעמא דב"ש דיליף מפרי החג שיום ראשון מקריב י"ג מכאן ואילך פוחת והולך כו'.

ובכך יובן דברי הגמרא: בית שמאי אומרים, ביום הראשון מדליקים שמונה, ומכאן ואילך פוחת והולך. וטעמם של בית שמאי הוא שהם לומדים מפרי החג, שביום הראשון מקריבים שלושה עשר, ומכאן ואילך פוחת והולך וכו'.

לאחר שהתבארו הדברים, חוזר אדמו"ר הזקן למחלוקת בתלמוד. בית שמאי מדמים את נרות חנוכה לפרי החג: שלושה עשר ביום הראשון, ומספרם פוחת בכל יום שלאחריו.

ובה"א יום ראשון מדליק א' מכאן ואילך מוסיף והולך כו'. כי הנה ענין פרי החג הוא ג"כ המשכת מקיפים עליונים כי סכות הוא התגלות המקיפים כמ"ש כי גבר עלינו חסדו.¹²⁷

ובית הלל אומרים, ביום הראשון מדליקים אחד, ומכאן ואילך מוסיפים והולכים וכו'. שהרי גם פרי החג הם המשכה של אורות מקיפים עליונים, כי סכות הוא גילוי המקיפים, כמו שכתוב: "כי גבר עלינו חסדו".

בית הלל מוסיפים מנר אחד והלאה. בדומה לנרות חנוכה, גם הקרבנות בסוכות ממשיכים אורות מקיפים עליונים; סוכות הוא חג הסוכה המקיפה, וחסדו של ה' ש"גבר עלינו".

44 וע"י המשכה זו מתבררים ג"כ הע' שרים ונהפכים ליבטל באור זה. וזהו הללו את¹²⁸ ה' כל גוים כו' כי גבר עלינו חסדו.

ובאמצעות המשכה זו מתבררים גם שבעים השרים, והם מתהפכים ומתבטלים באור זה. וזהו [פירוש] "הללו את ה' כל גוים וגו', כי גבר עלינו חסדו".

האור של סוכות מברר גם את "שבעים השרים", הכוחות הרוחניים הממונים על שבעים האומות, עד שהם מתבטלים בו. לכן המזמור קורא לכל האומות להלל את ה', מפני שחסדו על ישראל גבר.

ולכן מתחיל ב"ג פרים כנגד י"ג מדה"ר שהם מקיפים כנודע. ואח"כ הולכין ומתמעטין כי כיון שכבר נבררו כמה בחי' ע"י המשכה שביום ראשון ע"כ א"צ עוד להארה גדולה כ"כ כיום ראשון כו'.

ולכן מתחילים בשלושה עשר פרים, כנגד שלוש עשרה מדות הרחמים, שהן מקיפים כידוע. ואחר כך הם הולכים ומתמעטים, כי מאחר שכבר התבררו כמה בחינות באמצעות המשכה של היום הראשון, שוב אין צורך בהארה גדולה כל כך כמו ביום הראשון וכו'.

הפרים מתחילים במספר שלושה עשר, כנגד שלוש עשרה מדות הרחמים, שהן אורות מקיפים. מספרם פוחת, מפני שלאחר שהיום הראשון כבר בירר חלק ניכר, אין צורך באותה עוצמת אור בהמשך.

45 והנה בחנוכה ממשיכים ג"כ בחיי מקיפים הנ"ל שעייזו יהיו נדחים הקליפות. אך בחנוכה הוא בבחי' מלחמה.

והנה גם בחנוכה ממשיכים את בחינת המקיפים האמורה, כדי שבאמצעותה יידחו הקליפות. אלא שבחנוכה הדבר נעשה בדרך של מלחמה,

גם בחנוכה ממשיכים אורות מקיפים כדי לדחות את הקליפות, כוחות ההעלם. אלא שבחנוכה הדבר נעשה באמצעות מלחמה

וכמ"ש סבוני כו' בשם¹²⁹ ה' כי אמילם כו' והיינו ג"כ ע"י המקיפים דוקא. וזהו טוב לחסות בהוי"ה מבטוח¹³⁰ כו' כמ"ש במ"א.

וכמו שכתוב: "סבוני וגו', בשם ה' כי אמילם וגו'"; וגם זה נעשה דווקא באמצעות המקיפים. וזהו [פירושו] "טוב לחסות בהוי"ה מבטוח וגו'", כפי שנתבאר במקום אחר.

המזמור אומר: "סבוני... בשם ה' כי אמילם". גם הניצחון הזה בא באמצעות האור המקיף; לכן "טוב לחסות בהוי"ה", השם שלמעלה מן הטבע, מלסמוך על כוח אנושי.

46 ובסכות להיותו מדאורייתא אינו ע"י מלחמה אלא שנעשו נכנעים ממילא ע"י גילוי זה כו'. וכיון ששני הענינים הוא המשכת בחי' מקיפים ע"כ למדים ב"ש לנרות דחנוכה מפרי החג שמתחלה צ"ל גילוי גדול יותר.

ובסכות, מכיוון שהוא מן התורה, הדבר אינו נעשה באמצעות מלחמה, אלא הם נעשים נכנעים מאליהם בעקבות גילוי זה וכו'. ומכיוון שבשני הענינים מדובר בהמשכת בחינת המקיפים, בית שמאי לומדים לנרות חנוכה מפרי החג: בתחילה צריך להיות גילוי גדול יותר.

סכות הוא חג מן התורה, ולכן הכוחות המתנגדים נכנעים מאליהם לנוכח הגילוי, בלי מלחמה. מאחר שבשני החגים ממשיכים אורות מקיפים, בית שמאי לומדים מסכות לחנוכה: בתחילה יש גילוי גדול ביותר, ואחר כך פחות.

47 ואח"כ יהיה מתמעט והולך מטעם הנ"ל בפרי החג. ובי"ה סברי מעלין בקודש¹³¹ כו'. פי' דלא דמי ללמוד זה מפרי החג.

ואחר כך הוא הולך ומתמעט, מהטעם שהתבאר לעיל לגבי פרי החג. ובית הלל סוברים: "מעלין בקודש וגו'". כלומר, אין ללמוד זאת מפרי החג,

לפי בית שמאי האורות הולכים ופוחתים, כמו פרי החג. בית הלל סוברים שמעלים בקודש, משום שאין להשוות בין שני הענינים

כי חג הסכות הוא דאורייתא. ואורייתא מח"ע נפקת¹³² מלמעלה למטה. ואם כן בא ונמשך הגילוי מצד עצמו מלמעלה למטה.

כי חג הסכות הוא מן התורה, והתורה יצאה מחכמה עילאה, מלמעלה למטה. ואם כן, הגילוי בא ונמשך מצד עצמו מלמעלה למטה.

סכות הוא חג מן התורה, והתורה יצאה מחכמה עילאה, מלמעלה למטה. לכן הגילוי בא כיוזמתו מלמעלה

48 ולכן גם ההארה היותר גבוה יוכל לבא ולימשך בתחלה כי מי מעכב ומי מונע¹³³ להי' יתייש. והיד הי' תקצר.

ולכן גם ההארה הגבוהה ביותר יכולה לבוא ולהימשך מיד בתחילה, שהרי מי יעכב ומי ימנע מהי' יתברך? "היד הי' תקצר?"

מכיוון שחג מן התורה הוא גילוי מצד הי', האור הגבוה ביותר יכול לבוא מיד; אין מי שיעכב את הי'. "היד הי' תקצר?"

משא"כ בחנוכה שהוא מדרבנן שהם המשיכו להיות גילוי זה וא"כ כיון שממשיכים זה מלמטה א"א להגיע ולהמשיך הגילוי הגדול בתחלה כ"א¹³⁴ מעט מעט. שמתחלה ממשיכים נר א'.

מה שאין כן בחנוכה, שהוא מדרבנן: הם שהמשיכו את הגילוי הזה. ואם כן, מכיוון שהם ממשיכים אותו מלמטה, אי אפשר להגיע לגילוי הגדול ולהמשיכו בתחילה, אלא רק מעט מעט: בתחילה ממשיכים נר אחד

חנוכה הוא מדרבנן: חכמי ישראל הם שהמשיכו את האור הזה מלמטה. דבר הנמשך מלמטה אינו יכול להגיע מיד לשיאו, ולכן מתחילים בנר אחד.

ואח"כ מעלין בקודש כו' והולך ומוסיף אור כו'. (ודוגמא לדבר מפסח וספח"ע כי בפסח היה הגילוי באתעדל"ע מצד עצמו שנגלה עליהם ממ"ה כו'.

ואחר כך "מעלין בקודש וגו'", והאור הולך ומוסיף וכו'. (ודוגמא לדבר היא פסח וספירת העומר: בפסח היה הגילוי באתערותא דלעילא מצד עצמו, "שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים וגו'")

לאחר מכן האור הולך וגדל, "מעלין בקודש". אדמו"ר הזקן משווה בין פסח לספירת העומר: בפסח הגילוי בא מלמעלה, ללא התערבות מלמטה, כפי שנאמר בהגדה: "שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים".

ואח"כ צ"ל וספרתם לכם להפוך המדות ע"י שממשיכים היום יום א' לעומר לנה"ב כו'. ולמחר היום שני ימים. ואין אומרים יום שני אלא שני ימים.

ואחר כך צריך להיות "וספרתם לכם", כדי להפוך את המדות באמצעות המשכת "היום יום אחד לעומר" לנפש הבהמית וכו'. ולמחרת אומרים "היום שני ימים", ולא אומרים "יום שני" אלא "שני ימים"

אחר כך באה ספירת העומר, המבררת את המדות באמצעות המשכת אור לנפש הבהמית יום אחר יום. בספירה אומרים "שני ימים" ולא "היום השני".

כלומר היום נמשך בחי' עליונה יותר הכוללת שני ימים ואח"כ מוסיף והולך אור כו'. נמצא בספירת העומר שהיא אתערותא דלעילא ע"י אתערותא דלתתא הוא ממשיך מעט מעט והולך ואור כו' ב' ימים ג' ימים כו'.

כלומר, היום נמשכת בחינה עליונה יותר הכוללת שני ימים, ואחר כך האור מוסיף והולך וכו'. נמצא שבספירת העומר, שהיא אתערותא דלעילא באמצעות אתערותא דלתתא, ממשיכים מעט מעט, והאור הולך ומאיר: שני ימים, שלוש ימים וכו'

כל יום כולל את הימים שקדמו לו, ולכן האור הולך וגדל. בספירת העומר הגילוי מלמעלה בא באמצעות התערבות מלמטה, ולכן הוא נמשך בהדרגה, שלב אחר שלב.

וזהו כמו בחנוכה תחלה נר אי ואח"כ מוסיף והולך כו'. אבל בפסח שהיה הגילוי מעצמו הרי כללות האור הנמשך אח"כ בכל ימי העומר היה גילוי זה כולו בעצמו בתחלה כו' מטעם הנ"ל.¹³⁵

וזה דומה לחנוכה: בתחילה נר אחד, ואחר כך מוסיפים והולכים וכו'. אבל בפסח, כשהגילוי בא מעצמו, כללות האור שנמשך לאחר מכן בכל ימי העומר היה כולו בגילוי זה כבר בתחילה וכו', מהטעם שהתבאר לעיל.

כך גם בחנוכה: בתחילה אור אחד, ואחר כך יותר. אבל בפסח, כשהגילוי בא מלמעלה, כל האור שנמשך בהמשך, בכל ימי ספירת העומר, כבר התגלה בתחילה.

וגם מזה יובן מ"ש בפע"ח בספה"ע ממשיכים מקיפים דאימא אבל הפנימיים אין בנו כח להמשיך רק בזמן בהמ"ק.

וגם מכאן יובן מה שכתוב בפרי עץ חיים על ספירת העומר, שממשיכים מקיפים דאימא, אבל אין בכוונתו להמשיך את הפנימיים אלא בזמן בית המקדש.

כך מתבאר גם דברי האריז"ל בפרי עץ חיים: בספירת העומר ממשיכים את האורות המקיפים של אימא, בינה, ואילו את האורות הפנימיים היה אפשר להמשיך רק בזמן שבית המקדש עמד.

והוא כמ"ש בענין שבעה רועים דהם בחי פנימיים וזה היה במנורה שכבהמ"ק ז' קנים. משא"כ עכשיו ממשיכים מבחי' המקיפים שהם ח' נס"א:

וזה כפי שהתבאר בעניין שבעת הרועים, שהם בחינת הפנימיים; וזה היה במנורה שבבית המקדש, בעלת שבעת הקנים. ואילו (עכשיו ממשיכים מבחינת המקיפים, שהם שמונת נסיכי אדם).

האורות הפנימיים הם שבעת הרועים, כנגד מנורת שבעת הקנים שבבית המקדש. כיום ממשיכים את האורות המקיפים, שהם שמונת הנסיכים, כמו בנרות חנוכה.

ובכל הנ"ל יובן ענין קבלת עומ"ש שקדמה לעול מצות¹³⁶ היינו שהוא בחי' בכל מאדך בירור נה"ב נר ה' נשמת אדם.¹³⁷

ובכל האמור יובן ענין קבלת עול מלכות שמים, הקודמת לעול מצוות: זוהי בחינת "בכל מאדך", בירור הנפש הבהמית, "נר ה' נשמת אדם".

כעת אדמו"ר הזקן מסיק מכאן הוראה בעבודת ה': קבלת עול מלכות שמים קודמת לקבלת עול המצוות. קבלה זו היא בחינת אהבה "בכל מאדך", בירור הנפש הבהמית, כפי שנאמר: "נר ה' נשמת אדם".

ואע"פ שזהו בחי' אספקלריא שא"מ הוא קודם לעול מצות עם היות נר מצוה בחי' אספקלריא המאירה. ואף שזוהי בחינת אספקלריא שאינה מאירה, היא קודמת לעול מצוות, אף על פי ש"נר מצוה" הוא בחינת אספקלריא המאירה.

זו האספקלריא שאינה מאירה, ואף על פי כן היא קודמת למצוות, שהן בחינת האספקלריא המאירה.

אך משום שעייז יש גילוי בחי' עליונה יותר כנ"ל. ועוד שהוא כמו הפתילה ושמן שאין דרך להיות נתלה האור בשמן שהוא נר מצוה.

אלא שהדבר הוא מפני שבאמצעותה מתגלה בחינה עליונה יותר, כנזכר לעיל. ועוד, הדבר דומה לפתילה ולשמן: אין האור יכול להיאחז בשמן, שהוא "נר מצוה",

היא קודמת מפני שבאמצעותה מתגלה בחינה עליונה יותר, כפי שהתבאר, וגם מפני שהלהבה אינה יכולה להיתפס ישירות בשמן, כלומר במצוות.

כ"א עייז שנאחז תחלה בפתילה היא בחי' נר הוי"ה נשמת אדם כנ"ל. (ועמ"ש ע"פ ראיתי והנה מנורת זהב^{138, 139} כו')

אלא רק לאחר שהוא נאחז תחילה בפתילה, שהיא בחינת "נר הוי' נשמת אדם", כנזכר לעיל. (וראו מה שנתבאר על הפסוק "ראיתי והנה מנורת זהב וגו'").

הלהבה צריכה להיתפס תחילה בפתילה, שהיא הנשמה, "נר הוי'". ההערה מפנה למאמר בלקוטי תורה על חזון המנורה של זכריה.

ולכן ג"כ ספה"ע שהוא זיכוך נה"ב אספקלריא שא"מ קדמה למ"ת דשבעות שהוא נר מצוה. וזהו וספרתם לכם ממחרת השבת.¹⁴⁰

ולכן גם ספירת העומר, שהיא זיכוך הנפש הבהמית, בחינת אספקלריא שאינה מאירה, קודמת למתן תורה בשבעות, שהוא "נר מצוה". וזהו "וספרתם לכם ממחרת השבת".

בדומה לכך, ספירת העומר, המבררת את הנפש הבהמית, קודמת לחג השבועות ולמתן תורה. התורה מצווה לספור "ממחרת השבת".

כי השבת הוא בחי' נר מצוה. אבל בחי' קדושתו שלמעלה מקדושתכם נק' ממחרת השבת כלומר למעלה מבחי' השבת.

כי השבת היא בחינת "נר מצוה". אבל הבחינה של "קדושתו שלמעלה מקדושתכם" נקראת "ממחרת השבת", כלומר, למעלה מבחינת השבת.

"השבת" מייצגת את המצווה שהיא בבחינת נר; "ממחרת השבת" היא הבחינה שמעליה: "קדושתו שלמעלה מקדושתכם".

וזהו ענין קבלת עומ"ש דבור אנכי ולא יהיה לך שלפני מצות שבת. והוא ענין וספרתם לכם ספירת העומר זיכוך הנפש כנודע ותקון המדות לאהפכא חשוכא לנהורא:^{141, 142, 143, 144, 145, 146, 147}

וזהו ענין קבלת עול מלכות שמים: הדיבורים "אנכי" ו"לא יהיה לך", הקודמים למצוות השבת. וזהו גם ענין "וספרתם לכם", ספירת העומר, זיכוך הנפש כידוע ותיקון המדות, להפוך חושך לאור:

לכן במעמד הר סיני נאמרו תחילה "אנכי" ו"לא יהיה לך", קבלת מלכותו של ה', ורק לאחר מכן באה מצוות השבת. ספירת העומר מזככת את הנפש ומתקנת את המדות, כדי להפוך חושך לאור.

שורשי הרועים והנסיכים

49 ולהבין ביאור הדברים הנ"ל בענין שמונה נסיכי אדם. דודאי הרועים הם יותר נעלים מהם במה שהם משפיעים מבחי' פנימיות.

ולהבנת ביאור הדברים האמורים לעיל בענין שמונת נסיכי האדם: ודאי שהרועים נעלים מהם, בכך שהם משפיעים מבחינת הפנימיות,

כדי להבהיר את עניינם של הנסיכים: לרועים יש יתרון ברור, מפני שהם משפיעים מתוך הפנימיות

משא"כ בנס"א. והיינו לפי שהרועים נשמתם מבחי' פנימיות. והנסיכים מבחי' חיצוניות (ולכן משה הוא מהרועים. ואליהו מהנסיכים. ונודע דמשה הוא מבחי' פנימיות ואליהו מבחי' חיצוניות)

מה שאין כן בנסיכי האדם. הטעם לכך הוא שנשמות הרועים הן מבחינת הפנימיות, ואילו נשמות הנסיכים הן מבחינת החיצוניות (ולכן משה הוא מן הרועים ואליהו מן הנסיכים; וידוע שמשה הוא מבחינת הפנימיות ואליהו מבחינת החיצוניות)

נשמות הרועים באות מן הפנימיות, ואילו נשמות הנסיכים באות מן החיצוניות. לכן משה הוא רועה ואליהו נסיך; ידוע שמשה בא מן הפנימיות ואליהו מן החיצוניות.

אמנם בזאת יתרון מעלת נס"א שנשמתם הם מבחי' עולם העליון יותר מנשמות הרועים אלא שהם מבחי' חיצוניות של העליון. והרועים הם מבחי' פנימית של התחתון.¹⁴⁸

אולם בכך טמון יתרונם של נסיכי האדם: נשמותיהם הן מבחינת עולם נעלה יותר מנשמות הרועים, אלא שהן מבחינת החיצוניות של העולם העליון, ואילו הרועים הם מבחינת הפנימיות של העולם התחתון.

ובכל זאת יש לנסיכים יתרון: נשמותיהם באות מעולם נעלה יותר. הן החיצוניות של מדרגה גבוהה יותר, ואילו הרועים הם הפנימיות של מדרגה נמוכה יותר.

והוא כמו עד"מ שהעלים של מיני פירות החשובים ויקרים מאד יש בהם יתרון מעלה משאר פירות.

והדבר דומה, למשל, לעלים של מיני פירות חשובים ויקרים ביותר, שיש בהם יתרון על פני פירות אחרים.

משל לכך: לעלים של עץ שפירותיו יקרים מאוד יש יתרון על פני פירות אחרים.

אע"פ שהעלים הם חיצוניות. ואין בהם טעם אפי' כבמיני פירות הפשוטים מ"מ הם ממין וסוג אחר החשוב הרבה יותר ממין פירות הגרועים.

אף שהעלים הם חיצוניים ואין בהם טעם, אפילו לא כמו במיני פירות פשוטים, הרי הם שייכים למין ולסוג אחר, חשובים בהרבה ממין הפירות הנחותים.

העלים הם חיצוניים וחסרי טעם, פחותים אפילו מפירות פשוטים; ובכל זאת הם שייכים למין יקר בהרבה.

ונגד זה יש מעלה בפירות על העלין במה שמ"מ הם מין פרי ויש בהם טעם משא"כ בעלין כו'.

ומנגד, לפירות יש יתרון על העלים, בכך שהם בכל זאת מין של פרי ויש בהם טעם, מה שאין כן בעלים וכו'.

לעומת זאת, יתרון של הפירות הוא שהם ראויים לאכילה ובעלי טעם, בניגוד לעלים.

50 והנה עדי"ז יש ב' מיני נשמות שיש נשמות יראים ושלימים כמו עולה תמימה. ואעפ"כ אינם יכולים ללמד לזולתם תורת ה'. ויש נשמות בעלי תורה ואינן שלימים בתכלית כ"כ בלי שום דופי כמו נשמות הני"ל.

ובדרך זו יש שני סוגי נשמות. יש נשמות של יראים ושלמים, כמו "עולה תמימה", ואף על פי כן אינן יכולות ללמד אחרים את תורת ה'; ויש נשמות של בעלי תורה, שאינן שלמות כל כך בתכלית, בלא שום פגם, כמו הנשמות שהוזכרו לעיל.

אותם שני סוגים קיימים בכלל הנשמות. יש נשמות יראות ושלמות לגמרי, כמו קרבן תמים, ואף על פי כן אינן יכולות ללמד תורה לאחרים; ויש בעלי תורה שמלמדים, אך אינם נקיים לגמרי מפגם.

51 והיינו שהיראים ותמימים נלקח נשמתם מעלמא דאתכסיא וע"כ אינם פרנסי הדור לפי שהם מעלמא דאתכסיא בבחי' הסתר והעלם והוא המשומר ממגע וכו' ומ"מ אינם בעלי תורה כ"כ להיותם רק בחי' חיצוניות עליון.

כלומר, נשמותיהם של היראים והתמימים נלקחות מעלמא דאתכסיא, ולכן אינם מפרנסי הדור, שכן הם מעלמא דאתכסיא, במצב של הסתר והעלם, והוא הדבר הנשמר ממגע וכו'. ואף על פי כן אינם בעלי תורה כל כך, מפני שהם רק מבחינת החיצוניות של העליון.

הצדיקים השלמים באים מן "העולם הנסתר" (עלמא דאתכסיא), מדרגה גבוהה המתאפיינת בהסתר. לכן אינם מפרנסי הדור; הם "נשמרים" ממגע עם העולם התחתון. גם אינם בעלי תורה גדולים, משום שהם באים רק מן החיצוניות של המדרגה העליונה.

52 ובעלי תורה הם מבחי' פנימית רק שהם מבחי' פנימית תחתון עלמא דאתגליא לכן הם בהתגלות ללמד כו'.

ובעלי התורה הם מבחינת הפנימיות, אלא שהם מבחינת הפנימיות של התחתון, עלמא דאתגליא; לכן הם בהתגלות כדי ללמד וכו'.

בעלי התורה באים מן הפנימיות, אבל מן הפנימיות של העולם התחתון, "העולם הנגלה". לכן השפעתם גלויה והם מלמדים.

ועדי"ז הוא ענין שמונה נסיכי אדם ששרשם משמונה תקונים הראשונים שבי"ג ת"ד דא"א שהם בחי' מקיפים.

ובדרך זו מתבאר עניינם של שמונת נסיכי האדם, ששרשם בשמונה התיקונים הראשונים מתוך י"ג תיקוני דיקנא דאריך אנפין, שהם מבחינת מקיפים.

שרשם של שמונת הנסיכים בשמונה התיקונים הראשונים מתוך י"ג תיקוני דיקנא של אריך אנפין — ערוצים קבליים של רחמים אלוקיים, המקבילים לשלוש עשרה מידות הרחמים. שמונה אלה הם אורות מקיפים.

כי תקון לאלפים הוא בחי' או"פ¹⁴⁹ כי לאלפים היינו אאלפך חכמה אאלפך בינה^{150, 151} שאו"א יונקים מב' מזלות דא"א ויניקה זו היא בחי' או"פ

כי תיקון "לאלפים" הוא מבחינת אור פנימי, שכן "לאלפים" הוא כמו "אאלפך חכמה, אאלפך בינה"; אבא ואמא יונקים משני מזלות של אריך אנפין, ויניקה זו היא מבחינת אור פנימי

התיקון הנקרא "לאלפים" הוא אור פנימי. את המילה דורשים באמצעות הפסוק "אאלפך חכמה": אבא ואמא, חכמה ובינה, יונקים משני מזלות, והיניקה הזאת היא אור פנימי.

והוא כמו בחי' רועים ישראל מפרנסים כו' אכלו ריעים או"א כו' וזהו נוצר חסד לאלפים¹⁵². והוא בדומה לבחינת הרועים, "ישראל מפרנסים" וכו', "אכלו רעים" — אבא ואמא וכו'. וזהו "נוצר חסד לאלפים"

זוהי מדרגת הרועים: ישראל מפרנסים למעלה, "אכלו רעים" — אבא ואמא, כפי שמתבאר, וכאן הדברים מיושמים עליהם. זהו פירוש "נוצר חסד לאלפים"

53 ולכן האל"ף תמונתו יו"ד למעלה ויו"ד למטה¹⁵³ וי"ו באמצע. כי ההמשכה בפנימית צ"ל ע"י צמצום¹⁵⁴ כו'.

ולכן צורת האל"ף היא יו"ד למעלה, יו"ד למטה וי"ו באמצע, שכן ההמשכה פנימה צריכה להיעשות באמצעות צמצום וכו'

האות אל"ף מצוירת כיו"ד למעלה, יו"ד למטה וי"ו אלכסונית ביניהן. היא מורה שהאור הנמשך פנימה חייב לעבור דרך צמצום: תחילה היו"ד הקטנה שלמעלה, ולאחריה הווי"ו הממשיכה את האור.

אבל ח' מזלות הראשונים שקודם בחי' לאלפים הם בחי' מקיפים ומשם שרש ח' נס"א והרי הם למעלה ממקור בחי' הרועים ששרשם מבחי' חו"ב

אבל שמונת המזלות הראשונים, הקודמים לבחינת "לאלפים", הם מבחינת מקיפים, ומשם שורשם של שמונת נסיכי האדם; הרי שהם למעלה ממקור בחינת הרועים, ששורשם מבחינת חכמה ובינה

שמונת הערצים הראשונים, הקודמים ל"לאלפים", הם אורות מקיפים ומשם שורשם של שמונת הנסיכים. לכן שורש הנסיכים גבוה משורש הרועים, הנמצא בחכמה ובינה.

שהם בחי' לאלפים הנ"ל. אך מ"מ הרועים הם מבחי' פנימית והנס"א מבחי' חיצונית רק שהם חיצוניות עליון כו'.

שהן בחינת "לאלפים" הנזכרת לעיל. אך בכל זאת הרועים הם מבחינת הפנימיות, ואילו נסיכי האדם הם מבחינת החיצוניות, אלא שהם החיצוניות של העליון וכו'

ובכל זאת, הרועים הם מבחינת הפנימיות והנסיכים מבחינת החיצוניות, אלא שזו החיצוניות של מדרגה גבוהה יותר

54 ובחנוכה שטמאו כל השמנים שבהיכל שהוא בחי' הפגם המגיע בחו"ב ע"כ הוצרכו לתקן ע"י מקיפים דוקא שלמעלה משרש החכמה.

ובחנוכה, כשכל השמנים שבהיכל נטמאו — דבר המבטא פגם שהגיע לחכמה ובינה — לכן היה צורך לתקן דווקא באמצעות מקיפים, שהם למעלה משורש החכמה.

בחנוכה טימאו היוונים את השמנים, פגם שהגיע לחכמה ובינה, מדרגת החכמה עצמה. לכן התיקון היה צריך לבוא דווקא באמצעות אורות מקיפים, שלמעלה משורש החכמה.

ובסוכות ממשיכים ג"כ י"ג ת"ד וזהו ענין י"ג פרים כו'. רק שבסוכות נכנעים ע"י ממילא הע' שרים כו' משא"כ בחנוכה כו' וכנ"ל.

ובסוכות ממשיכים גם כן את י"ג תיקוני דיקנא, וזהו ענין י"ג הפרים וכו'. אלא שבסוכות שבעים השרים נכנעים מאליהם על ידי כך וכו', מה שאין כן בחנוכה וכו', וכאמור לעיל.

גם בסוכות ממשיכים את י"ג התיקונים, ולכן מקריבים י"ג פרים. אלא שבסוכות שבעים השרים נכנעים מאליהם, ואילו בחנוכה נדרש מאבק.

55 וע"י נחלקו ב"ש ובי"ה בענין הדלקת נ"ח וכמשי"ל. עוד יש פי' בענין ז' רויס וחי' נס"א כי בז"ת הי' שבירה ובינה רקיעא תמינאה נקי' עלמא דחירו יין המשומר.¹⁵⁵

ועל כך נחלקו בית שמאי ובית הלל בענין הדלקת נר חנוכה, כפי שהוסבר לעיל. יש פירוש נוסף לענין שבעת הרועים ושמונת נסיכי האדם: בשבע הספירות התחתונות הייתה שבירה, ואילו בינה, הרקיע השמיני, נקראת עולם החירות — "היין המשומר [בענביו]".

זהו יסוד המחלוקת בין בית שמאי ובית הלל. לפי פירוש נוסף, שבירת הכלים התרחשה בשבע הספירות התחתונות, ואילו בינה, "הרקיע השמיני", היא עולם החירות, "היין המשומר בענביו", שלא נפגע מן השבירה.

והנה ז' רועים נמשכים מז"ת ושמונה נס"א מבחי' רקיעא תמינאה לכן הם מועילים יותר לדחות בחי' אשור. ועמ"ש ע"פ למנצח על השמינית^{156, 157} כו':

והנה, שבעת הרועים נמשכים משבע הספירות התחתונות, ושמונת נסיכי האדם נמשכים מבחינת הרקיע השמיני; לכן הם מועילים יותר לדחות את בחינת אשור. ועיינו במה שכתוב על "למנצח על השמינית וגו'".

שבעת הרועים באים משבע הספירות התחתונות, ושמונת הנסיכים באים מן המדרגה השמינית, בינה, שלא נשברה מעולם. לכן הנסיכים יעילים יותר נגד אשור. הכוונה למאמר על "על השמינית" — הכינוי בעל שמונת המיתרים.

בעבודה

תחילה יש לקבל עול מלכות שמים ולעמול על בירור הנפש הבהמית באמצעות אהבה שלמעלה ממידתו של האדם; זו הפתילה שעליה יכול אור המצוות להיאחז. לאחר מכן יש לקיים את המצוות בשמחה. ובזמן של חושך, כמו בחנוכה, יש לבנות את האור מלמטה, צעד אחר צעד, ולהוסיף תמיד בקדושה.

שאלות לשיחה

1. מדוע נשמה רוחנית זקוקה ללבוש כדי לקבל אלקות, אם מלאך זקוק ללבוש רק כדי לרדת לעולם גשמי?
2. באיזה מובן האספקלריה המצופה בכסף, המראה רק דמות, נעלית מן הזכויות השקופה?
3. מדוע הלהבה צריכה להיאחז בפתילה לפני השמן, ומה מלמד הדבר על קבלת עול מלכות שמים לפני קיום המצוות?
4. איך ייתכן ששורשם של נסיכי אדם, שאינם מלמדים, נעלה משורשם של הרועים שכן מלמדים?
5. מדוע אור הנמשך מלמטה, כמו נרות חנוכה, צריך להתגבר שלב אחר שלב, ואילו סוכות מתחיל בשיאו?

הערות

פסקה 1

1 ת"ר מצות נר חנוכה

תמליל מוקדם של אותו מאמר, המתוארך לשבת חנוכה תקע"א (1810)

הערת קה"ת

הנחת הר"פ בסי הנחות הר"פ ע' קכב. בכותרת שבת חנוכה תקע"א. חלק בסה"מ תרל"ב ע' פ. וע' צו. הנחה אחרת בסה"מ תקע"א ע' כב. באוה"ת במדבר כרך ד ע' איתצ (ובהוצאה שניי בהוספות לפ' בהעלותך ע' 41) נמצא חלק מהמאמר עם הוספת הגהות מכ"ק הצ"צ. ושם מתחיל הד"ה לא כן עבדי משה [[שם המאמר נחלק לג' סעיפים]]. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. לכללות מאמר זה ראה אוה"ת נ"ך כרך א ע' תקעז. ד"ה ת"ר מצות נר חנוכה תשל"ח (נדפס בסה"מ מלוקט ח"ב ע' יז ואילך).

2 ת"ר מצות נר חנוכה

התלמוד מביא את המחלוקת: בית שמאי פוחתים משמונה, כמו פרי חג הסוכות; בית הלל מוסיפים מאחד, משום שמעלים בקודש. זהו הטקסט שהמאמר כולו מבקש להסביר.

שבת כ"א ב:ח-ט"ז-9 Shabbat 21b:8-9

תנו רבנן: נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ. אם היה דר בפלגיה — מניחה בחלון הסמוכה לרשות הרבים. ובשעת הסכנה — מניחה על שלחנו ודיו. אמר רבא: צריך נר אחרת להשתמש לאורה. ואי איכא מדורה — לא צריך. ואי אדם חשוב הוא — אף על גב דאיכא מדורה צריך נר אחרת.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שבת כא, ב.

3 מה ענין נר חנוכה לפרי החג

דיון מקביל בקשר שבין נרות חנוכה לפרי חג הסוכות.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת חנוכה כרך ה תתקמב, ב. ד"ה מצותה תרנ"ד ע' צו. ד"ה ת"ר מצות נר חנוכה תשל"ח.

4 נר מצוה ותורה אור

"כי נר מצווה ותורה אור". אדמו"ר הוקן לומד מכאן שהמצוות נקראות נר

משלי ו':כ"ג Proverbs 6:23

כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light,
And reproofs of instruction are the way of life;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ו, כג.

5 שהמצוות נק' נר

דיון בשאלה מדוע המצוות נקראות נר

הערת קה"ת

ראה אוה"ת נ"ך כרך א ע' תקעז.

6 נר ה' נשמת אדם

"נר ה' נשמת אדם". מכאן שגם הנשמה נקראת נר

משלי כ':כ"ז Proverbs 20:27

נר ה' נשמת אדם חפש כל־תְּדַרְיִיבָּטָן:

The spirit of man is the lamp of the L-RD, searching all the inward parts.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי כ, כג.

7 ובזוהר מבואר

הערת קה"ת מפנה למקום שבו הזוהר מתאר את הלבושים שהנשמה לובשת בנן עדן, הנוצרים ממעשיה הטובים בעולם הזה

Zohar II, 210a, רי, זח"ב

תניא, חלק ראשון: ליקוטי אמרים ד:ה'5 Tanya, Likkutei Amarim 4:5
והנה, שלשה לבושים אלו מהתורה ומצוותיה, אף שנקראים לבושים לנפש רוח ונשמה עם כל זה, גבהה וגדלה מעלתם לאין קץ וסוף על מעלת נפש רוח ונשמה עצמן, כמו שכתוב בזהר, דאורייתא וקודשא בריה הוא כולא חד, פירוש: דאורייתא, היא חקמתו ורצונו של הקדוש־ברוך־הוא, והקדוש־ברוך־הוא בכבודו ובעצמו – כולא חד, כי הוא היודע והוא המדע וכו', כמו שנתבאר לעיל בשם הרמב"ם.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה זח"ב רי, א. וראה תניא ספ"ד. אגה"ק סי' כט.

8 וצריכה הנשמה לקיים תרי"ג מצות

האיגרות דנות בצורך של הנשמה לקיים את כל תרי"ג המצוות כדי שלבושיה יהיו שלמים.

הערת קה"ת

ראה אגה"ק סי' יט וסי' כט. ובליקוט פירושים ומ"מ — חיתריק לשם.

9 בית שמאי אומרים

דיון ארוך בשיטת בית שמאי בנוגע לנרות חנוכה

הערת קה"ת

ראה בארוכה בשיטת ב"ש בלקוטי שיחות ח"ו ע' 73.

פסקה 2

10 בג"ע הנשמות נהנין מזיו השכינה

שם מוגדר העולם הבא, שבו הנשמות נהנות מזיו השכינה, כהשגת עצמות האלקות בהתגלות; ונשאלת השאלה כיצד נשמה נבראת יכולה להשיג דבר שהוא מעבר להשגה — אותה שאלה שעליה משיב המאמר באמצעות לבוש המצוות.

הערת קה"ת

ראה לעיל טז, א.

11 אף שבכלל יש רק ב' בחי'

המאמר דן בעלייה כפולה, "עילוי אחר עילוי", ביציאת מצרים ובגאולה העתידה — הקבלה לעליית הנשמה מדרגה לדרגה

הערת קה"ת

ראה גם לקמן מט, א. צו, א. לקו"ת במדבר יח, א.

- 12 ילכו מחיל אל חיל**
 "ילכו מחיל אל חיל". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כעלייה המתמדת של נשמות הצדיקים בגן עדן.

Psalms 84:8: תהילים פ"ד:ח

ילכו מחיל אל־חיל יראֶה אֶל־אַלְקִים בְּצִיּוֹן:

They go from strength to strength, every one of them appeareth before G-d in Zion.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים פד, ח.

- 13 בבחינת נהר די נור**
 הערת קה"ת מפנה למקום שבו הזוהר מתאר את טבילת הנשמה בנהר דינור בין גן עדן אחד למשנהו, כדי שתזדכך ותשכח את דרגתה הקודמת.

Zohar II, 211b: זח"ב ריא, כב

הערת קה"ת

זח"ב ריא, ב. נסמן לעיל לא, א.

- 14 בדי"ה ויהי מקץ**
 המאמר שהטקסט מפנה אליו בשמו. הוא עוסק בנשמות ישראל כענבים האוצרים יין נסתר — אהבת ה' הנעלמת שיש לסחוט ולגלות — במסגרת דיון בויכוח הנשמה.

הערת קה"ת

לעיל לא, א.

פסקה 3

- 15 כל צדיק נכוה מחופתו של חברו**
 התלמוד אומר שבעתיד כל צדיק ייכוה מחופת חברו. כאן הדבר ממחיש שלכל נשמה דרגת השגה משלה.

Bava Batra 75a:15: כבא בתרא ע"ה א:ט"ו

עֲשֵׂן בַּחֹפֶה לָמָּה? אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: שְׂכָל מִי שְׁעִינֵי צְרוּת בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים בְּעוֹלָם הָזֶה, מִתְמַלְאוֹת עֵינָיו עֲשֵׂן לְעוֹלָם הַבָּא. וְאֵשׁ בַּחֹפֶה לָמָּה? אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: מְלִמֵּד שְׂכָל אֶחָד וְאֶחָד נִכְוֶה מִחֹפְתּוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ. אוֹי לָהּ לְאוֹתָהּ בּוֹשָׁה, אוֹי לָהּ לְאוֹתָהּ כְּלִימָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ב"ב עה, א.

- 16 וקדושים בכל יום יהללך סלה**
 שם מוסבר שה"קדושים" שבברכה זו הם הנשמות הנעלות מכל שאר הנשמות.

הערת קה"ת

ברכת אבות. וראה במאמרי אדה"א ויקרא ע' מה דשם מבאר שהן הנשמות הגבוהות מכל הנשמות ע"ש.

- 17 כ"מ שנאמר סלה**
 התלמוד מלמד שבכל מקום שבו מופיעה המילה "סלה", משמעותה בלי סוף. אדמו"ר הזקן מחיל זאת על התחדשות האינוסופית של השגות הנשמות.

Eruvin 54a: עירובין נ"ד

הערת קה"ת

עירובין נד, א.

פסקה 4

- 18 מוטב דלידייני**
 נאמר על אלישע בן אבויה: מוטב שיידון ויבוא לעולם הבא. כאן מובא הדבר כדי להראות שתענוג גן עדן עולה על כל דין.

Chagigah 15b:3: חגיגה ט"ו ב:ג

כִּי נָח נִפְשִׁיהָ דְאַחַר, אָמַר: לֹא מִיָּדוֹן לִידִינִיָּה, וְלֹא לְעֻלְמָא דְאַתִּי לִיתִּי. לֹא מִיָּדוֹן לִידִינִיָּה — מִשּׁוּם דְּעֵסֶק בְּאוֹרֵייתָא, וְלֹא לְעֻלְמָא דְאַתִּי לִיתִּי — מִשּׁוּם דְּחֻטָּא. אָמַר רַבִּי מְאִיר: מוֹטָב דְּלִידִינִיָּה וְלִיתִּי לְעֻלְמָא דְאַתִּי. מְתִי אָמוּת, וְאַעֲלֶה עֲשֵׂן מִקְבְּרוֹ. כִּי נָח נִפְשִׁיהָ דְרַבִּי מְאִיר סְלִיק קוּטְרָא מִקְבְּרֵיהָ דְאַחַר.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

חגיגה טו, ב. ראה לעיל ח, ד.

פסקה 5

- 19 שו"ה הוא בלי גבול — ולבעבור זה**
 בתמליל ההוא מתחיל בנקודה זו חלק חדש, חלק ב' בהנחת הר"פ מסומן סעי' ב.

הערת קה"ת

פסקה 6

- 20 וכמו שמבואר בע"ה**
 המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה) שער סדר אבי"ע בתחלתו.

הערת קה"ת

פסקה 7

- 21 וכמו ד"מ אור גדול**
 אותו דימוי של אור בהיר מכדי להביט בו ללא מסך מופיע שם, ומיושם על לבושי הנשמה בגן עדן.

הערת קה"ת

ראה המשל גם לעיל טז, א. ובאגה"ק סי' כט. ובביאורו"ז לצ"צ כרך א ע' רי בארוכה.

פסקה 8

- 22 משל הקדמוני**
 "כמשל הקדמוני". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כמשל שבאמצעותו מתגלה עצמותו של ה': המצוות.

I Samuel 24:14: שמואל א כ"ד:י"ד

כַּאֲשֶׁר יֹאמַר מֶשֶׁל הַקְּדָמוֹנִי מְרַשְׁעִים יֵצֵא רָשָׁע וְיָדִי לֹא תִהְיֶה־בָּהּ:

As saith the proverb of the ancients: Out of the wicked cometh forth wickedness; but my hand shall not be upon thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמואל-א כד, יד. ראה בהנסמן לקמן צח, ב.

23 שו"ה משל — שיכול

נוסח חלופי: "שיכול" במקום "שיכול"

הערת קה"ת

בהגהת הרה"ח ר' אשר: שיכול.

פסקה 9

24 נעוץ תחב"ס

"סופן נעוץ בתחילתו ותחילתו בסופו". הדברים תומכים ברעיון שהדרגה התחתונה, המעשה הגשמי, קשורה בדרגה העליונה ביותר

ספר יצירה א':1:7 Sefer Yetzirah

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתו ותחלתו בסופן כשהלכת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou count?

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

25 בראשית ברא

"בראשית ברא ה' את השמים ואת הארץ": כאן השמים נזכרים תחילה

בראשית א':1:1 Genesis

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ:

In the beginning G-d created the heaven and the earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית א, א.

פסקה 10

26 ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים

"ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים": כאן הארץ נזכרת תחילה

בראשית ב':4:2 Genesis

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים:

These are the generations of the heaven and of the earth when they were created, in the day that the L-RD G-d made earth and heaven.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ב, ד.

27 ארץ תחלה כאן במעשה וכאן במחשבה

התלמוד מיישב בין שני הפסוקים: השמים קדמו בבריאה, ואילו הארץ קדמה במחשבה. אדמו"ר הזקן מיישם זאת על קדימות הגשמיות בכוונתו של ה'

חגיגה י"ב א:טז-י"ז Chagigah 12a:16-17

תנו רבנן, בית שמיא אומרים: שמים נבראו תחלה ואחר כך נבראת הארץ, שנאמר: "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ". ובית הלל אומרים: ארץ נבראת תחלה ואחר כך שמים, שנאמר: "ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים". אמרו להם בית הלל לבית שמיא: לדברייכם,

אדם בונה עליה ואחר כך בונה בית? שנאמר: "הבונה בשמים מעלותיו ונגודתו על ארץ וסדה". אמרו להם בית שמיא לבית הלל: לדברייכם, אדם עושה שרפרף, ואחר כך עושה ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה חגיגה יב, א. וראה לקו"ש ח"ו ע' 76.

פסקה 13

28 והיום לעשותו ולמחר לקבל שכרם

"היום לעשותו ולמחר לקבל שכרם": העולם הזה נועד לקיום המצוות, והעולם הבא לקבלת שכרן. אדמו"ר הזקן מסביר שהשכר הוא גילוי אור המצוות בגן עדן

עירובין כ"ב א:ה'-ו' Eruvin 22a:5-6

והיינו דאמר רבי יהושע בן לוי: מאי דכתיב "אשר אנכי מצוה היום לעשותם", "היום לעשותם" — ולא למחר לעשותם, "היום לעשותם" — למחר לקבל שכרם. אמר רבי חגי, ואיתימא רבי שמואל בר נחמני: מאי דכתיב "ארה אפנים"? "ארה אף" מבעי לקה!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

29 ע"פ ואברהם . . בא בימים

המאמר הזה שואל מדוע יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא, כאשר תכליתם להיות לבושי הנשמה, שבאמצעותם היא נהנית מזיו השכינה. הוא מביא את הוזהר: אי למי שמחסיר מ"מיו" שלמעלה, שכן בלבוש חסר היום שפגם בו

הערת קה"ת

לעיל טז, א. בסה"מ תרכ"ו [הוצאת תש"ס] ע' לה מציין לכאן: "אך בתו"א פ"י בא בימים הם הלבושים הנעשים מהתומ"צ, וצ"ל מה ענין לבוש זה להימים".

30 ואברהם זקן בא בימים

"ואברהם זקן בא בימים". המאמר הקודם על פסוק זה מסביר שה"ימים" הם לבושי הנשמה הנעשים מן המצוות שלה

בראשית כ"ד:1:24 Genesis

ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל:

And Abraham was old, well stricken in age; and the L-RD had blessed Abraham in all things.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 14

31 וזהו ענין מראות הצובאות

בתמליל המוקדם נפתחת כאן יחידה חדשה, יחידה 3

הערת קה"ת

בהנחת הר"פ ע' קד מסומן סעיף ג. קטע מכאן מובא בסה"מ תרל"ב ח"א ע' צו בשינויים והגהות.

32 מראות הצובאות

הכיר נעשה "ממראות הצובאות". לשון הרבים "מראות" נדרשת כשני סוגים של ראייה

שמות ל"ח:8 Exodus

ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראת הצבאת אשר צבאו פתח אהל מועד:

And he made the laver of brass, and the base thereof of brass, of the mirrors of the serving women that did service at the door of the tent of meeting.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

33 כי יש בי מראות

הקטע על שמיני עצרת מדבר על ה"ראייה" באלוקות שקיבלו הנשמות הנעלות בזמן הבית; זהו שימוש מקביל בנושא הראייה.

הערת קה"ת

מובא לקו"ת שמע"צ צב, ב. שה"ש יז, ג. אוה"ת פ' כי תשא ע' א'תתקלט. ראה אוה"ת בראשית כרך ז ע' תתשיח, א בשינויי לשון. וראה בסה"מ תקע"א ע' כד באריכות.

34 אספקלריא המאירה

הקטע הזה מצטט את המאמר שלפנינו: אספקלריה המאירה היא זכוכית בהירה, שדרכה רואים את הדבר עצמו גם מרחוק; ואילו אספקלריה שאינה שיש עליה ציפוי דק, ובה רואים רק דמות. (spiegel) מאירה היא מראה. העניין מיושם בהבחנה התלמודית בין משה לשאר הנביאים.

הערת קה"ת

באוה"ת שה"ש כרך א ס"ע שמש מביא קטע מכאן. ראה לקו"ת שה"ש כח, ב שמציין לכאן. ובאוה"ת פ' כי תשא ע' א'תתקלט ואילך. ויקהל ע' ב'רכה ואילך. ובמשלי ע' תקעז. וראה ג"כ בלקוטי שיחות ח"ו ע' 198. ושם בהערה 25 שבפשוט מראות הצובאות היו אספשא"מ. קטע מכאן בסה"מ תרל"ב כרך א ע' פ. בענין זה ראה גם באוה"ת פ' בהעלותך כרך ב בהוספות ד"ה לא כן עבדי משה.

פסקה 15

35 וזהו ההפרש בין משרע"ה

הקטע הזה מועתק שם

הערת קה"ת

נעתק באוה"ת במדבר ע' קלא. סה"מ תרל"ד ע' רג.

36 ומראה ולא בחידות

ה' מדבר אל משה "פה אל פה, במראה ולא בחידות". אדמו"ר חוקן לומד מניקוד המילה "מראה" שהיא מציינת את האספקלריה המאירה.

במדבר י"ב:ח Numbers 12:8

פֶּה אֶל־פֶּה אֲדַבְּרֶנּוּ וּמִרְאָה וְלֹא בְחִידֹת וְתִמְנַת ה' יִבִּיט וּמִדּוּעַ לֹא יִרְאֶתֶם לְדַבֵּר בְּעֶבְדִּי כְּמֹשֶׁה:

with him do I speak mouth to mouth, even manifestly, and not in dark speeches; and the similitude of the L-RD doth he behold; wherefore then were ye not afraid to speak against My servant, against Moses?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר יב, ח.

37 שו"ה ישר — כמו"כ

באור התורה הנוסח הוא "ויש לומר שכן", במקום "כמו כן"

הערת קה"ת

באוה"ת: וי"ל כמו"כ.

38 ולא — ומראה בסגנון

דיון קשור בניקוד המילה "מראה"

הערת קה"ת

ראה אוה"ת סידור ע' פב.

פסקה 16

39 ומשה רבינו ג"כ לא הי' רואה בלי אספקלריא

דיונים מקבילים בכך שגם משה ראה באמצעות אספקלריה

הערת קה"ת

ראה באוה"ת פ' חיי שרה קח, א. ובפ' בא ע' שכט.

40 יכול — להשיג בחי"א א"ס

באור התורה נוספה כאן הגהה ארוכה

הערת קה"ת

באוה"ת שם הגהה ארוכה.

41 ולא — והיינו באספקלרי' המאירה

מילים אלה אינן מופיעות בנוסח אור התורה

הערת קה"ת

ת"י אלו ליתא באוה"ת שם.

42 וביד הנביאים אדמה

"וביד הנביאים אדמה": שאר הנביאים ראו רק דמות — באספקלריה שאינה מאירה

הושע י"ב:יא Hosea 12:11

וְדַבַּרְתִּי עַל־הַנְּבִיאִים וְאָנֹכִי חֲזוֹן הִרְפִּיתִי וּבִיד הַנְּבִיאִים אֲדַמָּה:

I have also spoken unto the prophets, And I have multiplied visions; And by the ministry of the prophets have I used similitudes.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

הושע יב, יא.

פסקה 18

43 כי אם רק דמות לבד

דיון מקביל בכך שרואים במראה רק דמות

הערת קה"ת

ראה אוה"ת מטות ע' א'שטז.

44 ע"י אספקלריא שאינה מאירה

בנוסח אור התורה נוסף כאן טקסט

הערת קה"ת

באוה"ת במדבר יש הוספה.

45 לראות — לראות באספקלריא המאירה

באור התורה נוספה הגהה על היתרון שבמראה, המאפשרת לראות את מה שמאחורי האדם

הערת קה"ת

באוה"ת יש הגהה.

46 בגמרא ביבמות (ספ"ד)

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

מט, ב.

47 ואראה את ה'

חזון שיעהיו על ה' יושב על כיסא רם ונישא, שהגמרא משווה לפסוק "כי לא

לעיל ה, א.

ע"פ אעשה לו עזר כנגדו

"אעשה לו עזר כנגדו": המאמר הקודם על פסוק זה מובא בקשר לרעיון של מסך המסתיר

בראשית ב:י"ח: Genesis 2:18

וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹקִים לֹא־טוֹב הָיִית הָאָדָם לְבָדּוֹ אֶעֱשֶׂה־לּוֹ עֶזֶר כְּנֶגְדּוֹ:

And the L-RD G-d said: 'It is not good that the man should be alone; I will make him a help meet for him.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

שנתבאר במ"א פי קדושתו למעלה מקדושתכם

אלה המקומות האחרים שבהם אדמו"ר הזקן מסביר את "קדושתו למעלה מקדושתכם".

הערת קה"ת

ראה לקו"ת שלח מו, ב ואילך. נצבים נ, ב.

ונודע שהכתר כלול מבי פרצופים

שם המצוות נקראות "כתר דכתר", אך מדובר רק בדרגה החיצונית שלו, משום שהכתר הפנימי כלול באין סוף ואינו נמנה עם עשר הספירות; הוא מתגלה רק באמצעות הדרגה החיצונית שלו, כמו לפיד הנראה מרחוק

הערת קה"ת

ראה לקמן צא, ג ובמ"מ לשם.

פסקה 20

כי קדוש אני

"והייתם קדושים כי קדוש אני". המדרש דורש זאת: "קדושתו למעלה מקדושתכם".

ויקרא י"ט:ב' Leviticus 19:2

דַּבֵּר אֶל־כָּל־עַדְוַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדָשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

Speak unto all the congregation of the children of Israel, and say unto them: Ye shall be holy; for I the L-RD your G-d am holy.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

עתיק יומין

"עתיק יומין יתיב": מקור השם עתיק יומין, שאותו קורא אדמו"ר הזקן כמי שנעתק מן ה"ימים".

דניאל ז:ט' Daniel 7:9

חָזַה הָיִית עַד דִּי כְרִסְנוֹן רַמְיוּ וְעֵתִיק יוֹמִין יִתֵּב לְבוּשָׁה כְּתִלְגַּ חֲזָר וּשְׁעָר רִאשָׁה כְּעֶמֶר נָקָא כְּרִשְׁיָה שְׂבָכִין דִּי־נֹר גְּלִגְלוּהִי נֹר דְּלָק:

I beheld Till thrones were placed, And one that was ancient of days did sit: His raiment was as white snow, And the hair of his head like pure wool; His throne was fiery flames, and the wheels thereof burning fire.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

עתיק יומין . . הנעשים מהמצות

הרבי מציץ שעתיק "נעתק מן הימים" ביחס למצוות כשלעצמן, ולא ביחס לבידור הזמן שהן מחוללות, ומציין שהקטע מסתיים במילים "אך על ידי בידור נה"ב..."; הוא משאיר את העניין לעיון נוסף

הערת קה"ת

יראני האדם".

ישעיהו ו':א' Isaiah 6:1

בִּשְׁנַת־מוֹת הַמֶּלֶךְ עֲזַיָּהוּ וְאָרָאָה אֶת־אֲדֹנָי יֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא רָם וְנִשְׂא וְשָׁלוּי מַלְאִים אֶת־הַהִיכָל:

In the year that king Uziah died I saw the L-rd sitting upon a throne high and lifted up, and His train filled the temple.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

- 48 הגמרא אומרת שכל הנביאים ראו באמצעות אספקלריה שאינה מאירה, ואילו משה ראה באספקלריה המאירה; לכן יכול היה ישעיהו לומר "וראה".

יבמות מ"ט ב:י"ב Yevamot 49b:10

וְאָרָאָה אֶת ה', כְּדִתְנִיָּא: כָּל הַנְּבִיאִים נִסְתַּכְּלוּ בְּאַסְפִּקְלָרְיָא שְׁאִינָה מְאִירָה, מִשָּׁה רַבִּינוּ נִסְתַּכַּל בְּאַסְפִּקְלָרְיָא הַמְאִירָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

כי לא יראני

"כי לא יראני האדם וחי" נאמר למשה; אדמו"ר הזקן מיישם זאת על האספקלריה המאירה.

שמות ל"ג:כ' Exodus 33:20

וַיֹּאמֶר לֹא תוּכַל לִרְאֹת אֶת־פָּנַי כִּי לֹא־יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחִי:

And He said: 'Thou canst not see My face, for man shall not see Me and live.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות לג, כ.

בחי בכל מאדך

"בכל מאדך": אהבה שלמעלה מן המידה, שאדמו"ר הזקן מזהה עם האספקלריה שאינה מאירה ועם הפיכת הנפש הבהמית

דברים ו':ה' Deuteronomy 6:5

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 19

אסתלק יקרא דקוב"ה

הערת קה"ת מציינת שכאשר כופים את הסטרא אחרא, כבודו של הקב"ה עולה בכל העולמות

זח"ב סו, כב' Zohar II, 67b

הערת קה"ת

ראה זח"ב סו, ב. ככה, ב. קפד, א. וראה תניא פרק כז. ראה לקמן סו, ב.

זוה נקי אספקלריא דלא נהרא

התמליל הקדום מסתיים בנקודה זו

הערת קה"ת

ע"כ בהנחת הר"פ.

ע"פ אעשה לו עזר כנגדו

שם שם אלקים הוא מגן ונרתיק לשם הוי': הוא מסתיר את האור העצום כדי לאפשר למציאות נפרדות להתקיים. זהו אותו רעיון של מסך המסתיר את האור כדי שיהיה אפשר לקבלו

הערת קה"ת

יש לומר שהכוונה היא לענין המצות (מצד עצמם) אבל לא לענין בירור הזמן שנעשה ע"י. ולהעיר מזה שמסיים בת"א שם: אך ע"י בירור נה"ב כו', ועצ"ע — ד"ה ואברהם זקן תשל"ח הערה 78.

60 מי האיש כו' אוהב ימים לראות טוב

"מי האיש החפץ חיים, אוהב ימים לראות טוב?" "הימים" הם הלבושים הנעשים על ידי המצוות.

תהילים ל"ד:13 Psalms 34

מִי־הָאִישׁ הַחֹפֵץ חַיִּים אֹהֵב יָמִים לְרַאות טוֹב:

Who is the man that desireth life, and loveth days, That he may see good therein?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים לד, יג.

61 במקום שבעלי תשובה עומדים

שם מוסבר שתשובה "בחילא יתיר" פירושה הפיכת המידות הרעות והלוהטות לה; על ידי כפיית החושך והפיכתו לאור, דבר הגורם תענוג רב למעלה; לכן בעלי תשובה עומדים במקום שאין צדיקים גמורים יכולים לעמוד בו.

הערת קה"ת

נסמן לעיל כא, ג.

62 במקום שבעלי תשובה עומדים

בעלי תשובה עומדים במקום שאין צדיקים גמורים יכולים לעמוד בו. הדבר מראה את הגילוי הגבוה יותר הנמשך על ידי בירור נפש הבהמית.

ברכות ל"ד ב:כ"ב-כ"ג:22-23 Berakhot 34b

וּפְלִיגָא דְרַבִּי אֶבְהוּ, דְּאָמַר רַבִּי אֶבְהוּ: מְקוֹם שֶׁבְּעָלֵי תְשׁוּבָה עוֹמְדִין — צַדִּיקִים גְּמוּרִים אֵינָם עוֹמְדִין, שְׁנֶאֱמַר: "שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחוּק וּלְקְרוֹב". "לְרַחוּק" בְּרִישָׁא, וְהָדָר "לְקְרוֹב". וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר לֵה: מַאי "רַחוּק" — שְׁהִיהָ רַחוּק מִדְּבַר עֲבִירָה מְעִיקְרָא. וּמַאי "קְרוֹב" — שְׁהִיהָ קְרוֹב לְדְבַר עֲבִירָה, וְנִתְרַחַק מִמֶּנּוּ הִשְׁתָּא.

This is at variance with the opinion of R. Abbahu who said : The place which the penitent occupy, the perfectly righteous are unable to occupy ; as it is said, "Peace, peace to him that is far off and to him that is near" — "to him that is far off [from G-d]" first, and then "to him that is near." But R. Johanan can reply : What means "To him that is far off"? To him who was far off from transgression from the first ; and what ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

63 בחילא יתיר

בעלי תשובה מתקרבים בכוח גדול יותר מן הצדיקים; כאן הכוונה לכוח של "בכל מאדך".

זח"א קכט, 129b Zohar I

הערת קה"ת

זח"א קכט, ב. ראה לעיל

21 פסקה

64 ולתספות ביאור בענין הלבושים

תמליל אחר, ארוך יותר, של הקטע הזה, שנדפס מתוך כתב ידו של הצמח

צדק.

הערת קה"ת

הנחה אחרת באיריכות במאמרי אדה"צ תקע"א ע' לג (נדפס מגוכתי"ק הצ"צ).

22 פסקה

65 המגביה כו' המשפילי

"המגביה לשבת, המשפילי לראות בשמים ובארץ". הקב"ה נעלה באותה מידה מן השמים הרוחניים ומן הארץ הגשמית

תהילים קי"ג:5 Psalms 113

מי כה' אֵלֵינוּ הַמְגַבִּיהַי לְשִׁבְתָּ:

Who is like unto the L-RD our G-d, That is enthroned on high,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיג, ה. ו.

66 המשפילי

החלק השני של הפסוק, "המשפילי לראות", המשלים את הרעיון

תהילים קי"ג:6 Psalms 113

הַמְשַׁפִּילִי לְרַאות בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

That looketh down low Upon heaven and upon the earth?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

67 פ"י נהנין מזיו . . . הזיו ממש

בכתב היד כתוב כאן: "השכינה, שהיא גילוי אלוקות ממש, למעלה מרוחניות כפי שהיא למעלה מגשמיות, מהות הזיו ממש"

הערת קה"ת

בכרך 1223 נמצא במקום תי' אלו "השכינה שהוא גילוי אלוקות ממש שלמעלה מרוחנית כמו שהוא למעלה מגשמית מהות הזיו ממש".

68 ועמ"ש לקמן בפסוק צאינה וראינה

שם "צאינה וראינה" מתפרש על הנשמות היוצאות משורשן בגן עדן כדי להתלבש בעולם הגשמי הזה, מפני שרק "היום לעשותם", על ידי התורה בעולם הזה, נמשך אור חדש שלמעלה מסדר העולמות; ו"מלך שלמה" מתפרש על השלום שאור זה עושה בין הפכים

הערת קה"ת

ראה לעיל ח, ב.

69 צאינה וראינה וגו' בעטרה

"צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה". הטקסט מפנה לדיון בהמשך בפסוק זה, כדי להסביר את עניין העטרה

שיר השירים ג:11 Song of Songs

צָאֵנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה כְּעֹטְרָה שְׁעֹטְרֵה־לּוֹ אִמּוֹ בָּיוֹם הַתִּנָּתָן וּבְיוֹם שְׁמִיחַת לְבוֹ:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

70 צדיקים יושבים

בעולם הבא אין אכילה ושתייה; הצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם

ונהנים מזיו השכינה. אדמו"ר הזקן מבחין בין הזיו לבין העטרה.

ברכות י"ז א: Berakhot 17a:12

מְרַגְלָא בְּפֻמִּיָּה דְּרַב: לֹא כְּעוֹלָם הָהָא הָעוֹלָם הֵבֵא. הָעוֹלָם הֵבֵא אֵין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתִּיָּה וְלֹא פְרִיָּה וְרִבְיָה וְלֹא מִשָּׁא וּמִתֵּן וְלֹא קִנְיָה וְלֹא שְׁנָאָה וְלֹא תַחֲרוּת, אֲלֵא צְדִיקִים יוֹשְׁבֵין וְעֶטְרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם וְנִגְהִינִים מְזִין הַשְׁכִּינָה, שְׁנֵאמֵר: "וַיַּחֲזוּ אֶת הָאֱלֹקִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ".

It was a favourite saying of Rab : Not like this world is the world to come. In the world to come there is neither eating nor drinking; no procreation of children or business transactions; no envy or hatred or rivalry ; but the righteous sit enthroned, their crowns on their heads, and enjoy the lustre of the Shekinah; as it is said, "And they beheld G-d, and did eat and drink" (Exod. xxiv. II).

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות יז, א. ראה מכתב כ"ק אדמו"ר זי"ע מיום ז' שבט תש"ו, נדפס באג"ק ח"ב ע"צב.

71 (ועמ"ש לקמן ע"פ . . בכל מאדך כנ"ל)

כל הסוגריים האלה חסרים בכתב היד; נראה שהם נוספו בידי הצמח צדק.

הערת קה"ת

בבוכ 127 אין כל הקטע, כנראה שזהו הוספת הצ"צ.

פסקה 23

72 נר מצוה

"כי נר מצוה": המצווה כנר אחד.

משלי ו: Proverbs 6:23

כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light, And reproofs of instruction are the way of life;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73 נר . . נשמת אדם

"נר ה' נשמת אדם": הנשמה כנר השני.

משלי כ: Proverbs 20:27

נר ה' נשמת אדם חפש כל־חַדְרֵי־כֶסֶן:

The spirit of man is the lamp of the L-RD, searching all the inward parts.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסחים ז' ב: Pesachim 7b:18

וכי תימא: האי "בעת ההיא" — קולא הוא דקאמר רחמנא: לא בדיקנא לה בירושלים בנהורא דאבוקה — דנפיש נהורא טובא, אלא בנהורא דשרגא — דוטר נהורא טפי, דעון רבה משתכח ועון וטר לא משתכח, תא שמע: "נר ה' נשמת אדם".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

משלי כ, כז. וראה פסחים ז, ב.

פסקה 25

74 בעוה"ז — בזהר בינוקא דבלק

התניא מבאר בהרחבה את זוהר הזה: אור השכינה דומה ללהבת נר, הנאחזת בפתילה וקוקה לשמן; הנפש האלקית היא הפתילה והמצוות הן השמן.

הערת קה"ת

קפז, א. וראה תניא פרק לה. נג.

75 אשר יעשה אתם האדם

"אשר יעשה אותם האדם וחי בהם". כאן הדברים נקראים במשמעות של "אשר האדם יעשה אותם": האדם עושה את המעשה למצווה

ויקרא י"ח: Leviticus 18:5

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם וְחִי בָהֶם אֲנִי Havayah

Ye shall therefore keep My statutes, and Mine ordinances, which if a man do, he shall live by them: I am the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יחזקאל כ': Ezekiel 20:11

וְאֶתֶּן לָהֶם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי הַדּוֹעֵתִי אוֹתָם אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אוֹתָם הָאֱדֹם וְחִי בָהֶם:

And I gave them My statutes, and taught them Mine ordinances, which if a man do, he shall live by them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא יח, ה. יחזקאל כ, יא.

76 חסד לאומים

"חסד לאומים" מנוגד למעשה הנעשה כמצווה, שאליו נמשך אור אין סוף.

משלי י"ד: Proverbs 14:34

צִדְקָה תְרוֹמֵם־גּוֹי וְחֶסֶד לְאֻמִּים חֲטָאת:

Righteousness exalteth a nation; But sin is a reproach to any people.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 26

77 ותורה שם בישראל

"ותורה שם בישראל": התורה והמצוות נאחזות באמצעות נשמות ישראל.

תהילים ע"ח: Psalms 78:5

וַיָּקֶם עֲדוֹת בְּיַעֲקֹב וְתוֹרָה שָׁם בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדִיעָם לְבָנֵיהֶם:

For He established a testimony in Jacob, And appointed a law in Israel, Which He commanded our fathers, That they should make them known to their children;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים עח, ה.

78 מס"נ באחד בק"ש

"שמע ישראל... ה' אחד": המילה "אחד" שבקריאת שמע, הנאמרת מתוך

ראה לעיל בהערות ותיקונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע.

שמונה נסיכי אדם

85

דיון נרחב בשמונת נסיכי אדם

הערת קה"ת

בארוכה בענין זה ראה באוה"ת נ"ך מיכה ע' תעו ואילך.

86

התלמוד מונה את שבעת הרועים, ובהם אברהם, יעקב ומשה, ואת שמונת הנסיכים, ובהם ישי, שאול, אליהו ומשיח

סוכה נ"ב ב:י"ג Sukkah 52b:13

וְהָיָה זֶה שְׁלוֹם אֲשׁוּר כִּי יָבֹא בְּאַרְצָנוּ וְכִי יֵדְרוּךְ בְּאַרְמְנוֹתֵינוּ וְהִקְמִנוּ עָלָיו שִׁבְעָה רֹעִים וְשִׁמְנָה נְסִיכֵי אָדָם. מֵאֵן נִינְהוּ "שִׁבְעָה רֹעִים"? דָּוִד בְּאַמְצָע, אָדָם שֶׁתּ וּמִתּוֹשֶׁלַח מִיָּמֵינוּ, אַבְרָהָם יַעֲקֹב וּמֹשֶׁה בְּשִׁמְאֵלוֹ. וּמֵאֵן נִינְהוּ "שִׁמְנָה נְסִיכֵי אָדָם"? יִשִּׁי, וְשָׁאוּל, וְשִׁמְשׁוֹאֵל, עֲמוֹס, וְצִפְנִיָּה, צִדְקִיָּה, וּמִשִּׁיחַ, וְאַלְיָהוּ.

And this shall be peace: when the Assyrian shall come into our land, and when he shall tread in our palaces, then shall we raise up against him seven shepherds and eight princes among men" (Micah 5:4). Who are the "seven shepherds"? — David in the middle, Adam, Seth and Methuselah on his right, and Abraham, Jacob and Moses on his left. And who are the "eight princes among men"? — Yishai, Shaul, Shmuel, Amos, Zephaniah, Zedekiah, the Messiah, and Elijah.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

אשור כי יבא בארצנו וכי והקמנו עליו שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם

נבואת מיכה שלפיה יקומו נגד אשור שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם. אדמו"ר הזקן קושר את הנסיכים לשמונת נרות חנוכה

מיכה ה':ד' Micah 5:4

וְהָיָה זֶה שְׁלוֹם אֲשׁוּר כִּי יָבֹא בְּאַרְצָנוּ וְכִי יֵדְרוּךְ בְּאַרְמְנוֹתֵינוּ וְהִקְמִנוּ עָלָיו שִׁבְעָה רֹעִים וְשִׁמְנָה נְסִיכֵי אָדָם:

And this shall be peace: When the Assyrian shall come into our land, And when he shall tread in our palaces, Then shall we raise against him seven shepherds, And eight princes among men.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

88

ושמונה נסיכי . . ומשיח

דן בשאלה מדוע משיח אינו נמנה בין הרועים

הערת קה"ת

ראה בלקו"ש חל"ה ע' 209 בשולי העמוד בענין מה שמשיח לא נמנה בין הרועים ע"ש. וראה לקמן לד ריש ע"ב שבמשיח יש ב' הבחי'.

פסקה 31

89

והאתונות רועות על ידיהן

"והאתונות רועות על ידיהן": "רועה" במשמעות של הונה עצמית

איוב א':י"ד Job 1:14

וּמִלֶּאךָ בָּא אֶל־אִיּוֹב וַיֹּאמֶר הִבָּקֵר הָיוּ חֲרָשׁוֹת וְהָאֲתָנוֹת רְעוֹת עַל־יְדֵיהֶם:

that there came a messenger unto Job, and said: 'The oxen were plowing, and the asses feeding beside them;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

נכונות למסירות נפש

דברים ו':ד' Deuteronomy 6:4

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַיָּהוָה אֱלֹהֵינוּ הַיָּהוָה אֶחָד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 29

79

ואהבת

"ואהבת את ה' אלקיך... בכל מאדך". המילה "ואהבת" שווה בגימטרייה פעמיים "אור"

דברים ו':ה' Deuteronomy 6:5

וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לֵבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

80

ואהבת בגימט' ב"פ אור

המאמר הקודם מבאר את ברכת "ברוך שם" הנאמרת לפני "ואהבת": ה' בבחינת "יחיד", שלמעלה מן העולמות לגמרי, למעלה מבחינת "אחד", שבה העולמות בטלים לפניו. הדבר מכין לאהבת "ואהבת"

הערת קה"ת

נסמן לעיל לב, ג.

81

רוח אייתי רוח ואמשיך רוח

קטע מאוחר יותר הדן בוזהר זה ומביא מקורות נוספים

הערת קה"ת

להלן לד, ד. וש"נ.

82

רוח אייתי רוח ואמשיך רוח

"רוח אייתי רוח ואמשיך רוח": אתערותא דלתתא ממשיכה אתערותא דלעילא. כאן הדברים מתארים כיצד אהבה שלמעלה ממדידה ממשיכה באמצעות המצוות את גילוי אור אין סוף

ספר זוהר, תרומה ס"ו:תרס"ט-תער"ח Zohar, Terumah 66:669-678
"With all thy soul"-the "all" includes all aspects of the soul, viz. nephesh, ruah, and neshamah. As to "with all thy possessions", these also have various aspects, each one different from the other. True love to the Holy One, blessed be He, consists in just this, that we give over to Him all our emotional, intellectual, and material faculties and possessions, and love Him. Should it be asked, How can a man love Him with the evil inclination? Is not the evil inclination the seducer, preventing man from approaching the ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסקה 30

83

העלאת הנרות שהיו במקדש ז' נרות

ביאורו של הצמח צדק למצוות נר חנוכה, העוסק גם בהשוואה לשבעת נרות המקדש.

הערת קה"ת

דרך מצותיך מצות נ"ח עד, א ואילך. ד"ה נר חנוכה תשמ"ו.

84

שו"ה שבעה — יש שעבודתו כו'

הערת הרבי על מילים אלה

הערת קה"ת

הערת קה"ת

איוב א, יד.

90 אברהם אוהבי

"אברהם אוהבי": מידתו של אברהם היא אהבה, ושורשה בחסד

ישעיהו מ"א:ח"ז: Isaiah 41:8

וְאַתָּה יִשְׂרָאֵל עַבְדִּי יַעֲקֹב אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיךָ וְרַע אֲבָרְהָם אֹהֲבִי:

But thou, Israel, My servant, Jacob whom I have chosen, The seed of Abraham My friend;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י מא, ח.

פסקה 33**91 כמים הפנים**

"כמים הפנים לפנים, כן לב האדם לאדם": אהבת ה' משיכה לאהבת הנשמה.

משלי כ"ז:י"ט Proverbs 27:19

כַּמִּים הַפָּנִים לַפָּנִים כֵּן לִב־הָאָדָם לָאָדָם:

As in water face answereth to face, So the heart of man to man.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

92 אהבתי אתכם

"אהבתי אתכם, אמר ה'": האהבה המתגלית מלמעלה בתגובה

מלאכי א':ב"ז: Malachi 1:2

אֶהְבֵּתִי אֶתְכֶם אָמַר ה' וְאַמְרַתֶּם בְּמֶה אֶהְבֵּתֵנוּ הַלּוֹא־אֵךְ עָשׂוֹ לְיַעֲקֹב נְאֻם־ה' וְאֶהְבֵּתִי אֶת־יַעֲקֹב:

I have loved you, saith the L-RD. Yet ye say: 'Wherein hast Thou loved us?' Was not Esau Jacob's brother? Saith the L-RD; Yet I loved Jacob;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

93 אכלו רעים

"אכלו רעים, שתו": הרועים, "רועים", שהם רעים, כלומר ידידי ה', נזיונים

שיר השירים ה':א"ז: Song of Songs 5:1

בָּאתִי לִגְנוֹי אֲחֹתִי כֻלָּה אֲרִיתִי מוֹרִי עִם־בָּשָׂמִי אֲכַלְתִּי יַעֲרִי עִם־דְּבָשִׁי שְׁתִּיתִי יַיִנִי עִם־חֶלְבִי אֲכָלוּ רְעִים שְׁתוּ וְשָׁכְרוּ דוֹדִים:

I am come into my garden, my sister, my bride; I have gathered my myrrh with my spice; I have eaten my honeycomb with my honey; I have drunk my wine with my milk. Eat, O friends; Drink, yea, drink abundantly, O beloved.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 34**94 ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים**

מובא בהערת קה"ת: ישראל מפרנסים את אביהם שבשמים. אדמו"ר הזקן מסביר שהכוונה להמשכת אור אין סוף אל המדות

זח"ג ז, Zohar III, 7b

הערת קה"ת

שהש"ר אי ע"פ לסוסתו. זח"ג ז, ב. וראה ילקוט שמעוני פקודי רמז תיח.

95**כמראה אדם**

"דמות כמראה אדם" שעל הכיסא: הצורה דמות האדם של הספירות

יחזקאל א':כ"ו: Ezekiel 1:26

וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁם כְּמֶרְאֵה אֲבֻר־סַפִּיר דְּמוּת כְּסֵא וְעַל דְּמוּת כְּסֵא דְּמוּת כְּמֶרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְּמַעְלָה:

And above the firmament that was over their heads was the likeness of a throne, as the appearance of a sapphire stone; and upon the likeness of the throne was a likeness as the appearance of a man upon it above.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

96**לכו לחמו בלחמי**

"לכו לחמו בלחמי": התורה כלחמו של ה'

משלי ט':ה' Proverbs 9:5

לְכוּ לַחֲמוּ בִלְחָמִי וּשְׁתּוּ בַיַּיִן מִסִּסְתִּי:

'Come, eat of my bread, and drink of the wine which I have mingled.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ט, ה.

97**ותורתך בתוך מעי**

"ותורתך בתוך מעי": התורה כמזון פנימי לנפש

תהילים מ"ט:ט' Psalms 40:9

לַעֲשׂוֹת־רְצוֹנְךָ אֱלֹקִי חֲפָצְתִּי וְתוֹרָתְךָ בְּתוֹךְ מְעִי:

I delight to do Thy will, O my G-d; yea, Thy law is in my inmost parts.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 35**98****ותורתך בתוך מעי**

התורה כמזון שנכנס פנימה, כדרך ההשפעה הפנימית של הרועים

תהילים מ"ט:ט' Psalms 40:9

לַעֲשׂוֹת־רְצוֹנְךָ אֱלֹקִי חֲפָצְתִּי וְתוֹרָתְךָ בְּתוֹךְ מְעִי:

I delight to do Thy will, O my G-d; yea, Thy law is in my inmost parts.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים ה':י"א: Tanya, Likkutei Amarim 5:11
וְזֶהוּ שְׁכֻתוֹ: "וְתוֹרָתְךָ בְּתוֹךְ מְעִי", וְכֵמוּ שְׁכֻתוֹ בְּ"עֵץ חַיִּים" שֶׁעַר מַדְּפָרָק ג', שְׁלֹבוֹשֵׁי הַנְּשָׁמוֹת בְּגֹן עֵדֶן הֵן הַמְּצוּת, וְהַתּוֹרָה הִיא הַמְּזוֹן לַנְּשָׁמוֹת שֶׁעֲסָקוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּתוֹרָה לְשִׁמָּה, וְכֵמוּ שְׁכֻתוֹ בְּזֶהר וַיִּקְהַל דָּף ר"י.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

תהלים מ, ט. ראה תניא פ"ה (ט, ב ואילך). לקו"ת ראה לג, ב. דרך מצותיך קלג, ד. ובהמשך מים רבים — תרל"ו פרק קכח.

99

וידעת היום

"וידעת היום והשבות אל לבבך": התבוננות בגדולת ה'

דברים ד':ל"ט Deuteronomy 4:39

וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האֱלֹהִים בְּשֵׁמִים מִמַּעַל וְעַל־
הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד:

know this day, and lay it to thy heart, that the L-RD, He is
G-d in heaven above and upon the earth beneath; there is
none else.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת

דברים ד, לט.

100

דע את אלקי אביך

"דע את אלקי אביך ועבדהו": דעת המביאה לעבודת ה'

דברי הימים א כ"ח:ט"ז I Chronicles 28:9

וְאַתָּה שְׁלֹמֹה־בְנִי דַע אֶת־אֱלֹהֵי אָבִיךָ וְעַבְדֵהוּ בְּלֵב שָׁלֵם וּבְנֶפֶשׁ חֲפֻצָּה כִּי
כָל־לִבְבוֹת דּוֹרֵשׁ ה' וְכָל־יָצָר מִחֻשְׁבוֹת מִבֵּין אִם־תִּדְרָשְׁנוּ יִמָּצֵא לָךְ וְאִם־
תִּעְזָבוּנוּ יִנְיָחָךְ לְעַד:

And thou, Solomon my son, know thou the G-d of thy father,
and serve Him with a whole heart and with a willing mind;
for the L-RD searcheth all hearts, and understandeth all the
imaginings of the thoughts; if thou seek Him, He will be
found of thee; but if thou forsake Him, He will cast thee off
for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת

דה"א כח, ט.

פסוקה 36

101

משה שפיר קאמרת

"משה שפיר קאמרת": הגמרא פונה לחכם גדול בשם "משה". אדמו"ר זקוק
מסביר שזהו תואר למי שמלמד תורה.

Shabbat 101b:3 שבת ק"א ב:ג

אָמַר לָקַח רַב סְפָרָא: מֶשֶׁה, שְׁפִיר קָאמַרְתָּ?! "מִטְּלָטְלִין מֵזֶה לְזֶה" תִּנּוּ!
אֵלֶּא אָמַר רַב סְפָרָא: לֹא נִצְרָקָה אֵלָּא לְעַרְבֵי וּלְטָלְטֵל מֵזֶה לְזֶה, וְכִדְנָתָא:
סְפִינּוֹת קְשׁוּרוֹת זֶה בְּזֶה — מְעַרְבִין וּמִטְּלָטְלִין מֵזֶה לְזֶה. נִפְסְקוּ — נֶאֱסְרוּ.
הָזֵרוּ וְנִקְשְׁרוּ, בֵּין שׁוֹגְגִין וּבֵין מְזִידִין בֵּין אֲנוּסִין בֵּין מוּטְעִין — הָזֵרוּ
לְהִיתָרְן הָרֵאשׁוֹן.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)
הערת קה"ת

שבת קא, ב וש"נ.

102

ומתלמידי יותר מכולם

"הרבה למדתי מרבתי... ומתלמידי יותר מכולם": ההוראה לאחרים היא
גם מקור להשגה עבור המלמד.

Taanit 7a:12-13 תענית ז' א"ב-י"ג

אָמַר רַב נַחֲמָן בְּרִי יִצְחָק: לָמָּה נִמְשְׁלוּ דְבָרֵי תוֹרָה כַּעֲז, שְׁנָאֲמַר: "עֵץ
חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ", לוֹמַר לָךְ: מָה עֵץ קָטָן מְדַלֵּק אֶת הַגָּדוֹל, אִף
תְּלִמִּידֵי חֲכָמִים קָטָנִים מְחַדִּידִים אֶת הַגָּדוֹלִים. וְהִינֵנו דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא:
הִרְבֵּה לְמַדְתִּי מִרְבּוּתִי, וּמִחֲבִירֵי יוֹתֵר מִרְבּוּתִי, וּמִתְּלִמִּידֵי יוֹתֵר מִכּוּלָּן.
רַבִּי חֲנִינָא בְּרִי פֶפְא רָמִי: כְּתִיב "לְקִרְאָת צִמָּא הִתִּיּו מִיָּם", וְכְתִיב: "הוֹי

כָּל צִמָּא לָכוּ לְמִיָּם". אִם תְּלִמִּיד הִגּוֹן הוּא — "לְקִרְאָת צִמָּא הִתִּיּו מִיָּם",
וְאִי לֹא — "הוֹי כָּל צִמָּא לָכוּ לְמִיָּם".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)
הערת קה"ת

תענית ז, א.

פסוקה 37

103

ישי שמת רק בעטיו של נחש

ארבעה מתו רק בעטיו של נחש, ובהם ישי, אביו של דוד. כאן הוא משמש
דוגמה לנסיכים שהם צדיקים תמימים.

Bava Batra 17a:6 בבא בתרא י"ז א:6

תָּנוּ רַבֵּנּוּ: אֲרַבְעָה מֵתוּ בְּעֵטֵי שֶׁל נָחֶשׁ. וְאֵלוּ הֵן: בְּנִימִין בֶּן יַעֲקֹב,
וְעֶמְרָם אֲבִי מֹשֶׁה, וְיִשִּׁי אֲבִי דָּוִד, וְכָלֶאֱב בֶּן דָּוִד. וְכוּלְהוּ גְמָרָא, לְבָר
מִיִּשִׁי אֲבִי דָּוִד דִּמְפָּרֵשׁ בָּקָה [קְרָא], דְּכַתִּיב: "וְנָתַת עֲמָשָׂא שֵׁם אֲבִשְׁלָם
תַּחַת יוֹאֵב עַל הַצֹּבָא, וְעֲמָשָׂא בֶן אִישׁ וְשִׁמּוֹ יִתְרָא הַיִּשְׂרָאֵלִי, אֲשֶׁר כָּא
אֵל אֲבִיגַיִל בַּת נָחֶשׁ אָחוֹת צְרוּיָה אִם יוֹאֵב" — וְכִי בַת נָחֶשׁ הִיא? וְהִלָּא
בַּת יִשִּׁי הִיא, דְּכַתִּיב: "וְאֶחָד־מֵהֶם צְרוּיָה וְאֲבִיגַיִל"! אֵלָּא בַת מִי שְׁמַת
בְּעֵטֵי שֶׁל נָחֶשׁ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)
הערת קה"ת

ב"ב יז, א.

פסוקה 38

104

זכרו תורת משה

"זכרו תורת משה עבדי": משה כמורה התורה.

Malachi 3:22 מלאכי ג':כ"ב

זְכְרוּ תוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתוֹ בְּחֶרֶב עַל־כִּלְיֵי־שָׂרָאֵל חֲקִים
וּמִשְׁפָּטִים:

Remember ye the law of Moses My servant, which I com-
manded unto him in Horeb for all Israel, even statutes and
ordinances.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת

מלאכי ג, כב.

105

גדולה שמושה יותר מלימודה

שימוש תלמידי חכמים גדול מלימוד התורה מהם. כאן הדבר מלמד
שהשפעה מקיפה עולה על הוראה פנימית.

Berakhot 7b:26 ברכות ז' ב:כ"ו

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוֹם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי: גְּדוּלָּה שְׁמוּשָׁה שֶׁל תּוֹרָה
יוֹתֵר מִלְמוּדָה, שְׁנֵאֲמַר: "פַּה אֱלִישָׁע בֶּן שָׁפַט אֲשֶׁר יָצַק מִים עַל יָדֵי
אֱלִיהוּ". "לִמַּד" לֹא נֶאֱמַר, אֵלֶּא "יָצַק" — מְלַמֵּד שְׁגִדּוּלָּה שְׁמוּשָׁה יוֹתֵר
מִלְמוּדָה.

R. Johanan also said in the name of R. Simeon b. Johai :
Greater is the service of Torah than its study : as it is said,
"Elisha the son of Shaphat is here, who poured water on the
hands of Elijah" (II Kings iii. 11). It is not mentioned that he
studied [with Elijah] but that he poured water. That teaches
that its service is greater than its study.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A.
Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

זח"א צח, Zohar I, 98b

הערת קה"ת

ברכות ז, ב. זח"א צח, ב.

106 גדולה שמושה יותר מלימודה

מובא בהערת קה"ת לצד דברי הגמרא על מעלת השימוש בחכמים

ספר הזהר, וירא א:י"ד-ה'ע"ח:14-5:78 Zohar, Vayera

Straightway "it lifts up its eyes and looks, and lo, three men stand over against it". Who are these three men? They are Abraham, Isaac, and Jacob, who stand over this lower grade, and from whom it draws sustenance and nourishment. Thereupon "it sees and runs to meet them", since it is the desire of this lower grade to attach itself to them, and its joy is to be drawn after them. "And it bows down to the ground", to prepare a throne near them. Observe that the Almighty made ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

107 לא קאים אינש אדעתא דרביי

אדם אינו עומד על דעת רבו עד ארבעים שנה. בלימוד התלמיד מקבל רק הארה.

עבודה זרה ה' ב:2'5 Avodah Zarah 5b

אף משה רבינו לא רמזה להן לישאל אלא לאחר ארבעים שנה, שנאמר: "ואולך אתכם במדבר ארבעים שנה", וכתב: "ולא נתן ה' לכם לב וגו'". אמר רבה: שמע מינה לא קאי אינש אדעתיה דרבייה עד ארבעין שנין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ע"ז ה, ב. וראה בד"ה והחרים תשי"ג, שעד הזמן ההוא הוא קאים רק על החיצוניות בלבד.

פסקה 39

108 למשמאילים בה

לימין התורה היא סם חיים, ולשמאל הולכים בה היא סם המוות. הדבר מלמד שאפשר להשתמש לרעה באור הפנימי של התורה אם אינו מוגן

שבת ס"ג 63a Shabbat

109 וכל האומר אין לי אלא תורה

מי שאומר שיש לו תורה בלבד, אין לו אפילו תורה; יש לצרף לתורה גם גמילות חסדים

יבמות ק"ט ב:ד'-ה'4-5 Yevamot 109b

ערבי שלציון — דעבדי שלוף דוך. תוקע עצמו לדבר הלכה — דתניא, רבי יוסי אומר: כל האומר אין לו תורה — אין לו תורה. פשיטא! אלא: כל האומר אין לו אלא תורה — אין לו אלא תורה. הא נמי פשיטא! אלא דאפילו תורה אין לו. מאי טעמא? אמר רב פפא, אמר קרא: "ולמדתם ועשיתם" — כל שישנו בעשיה ישנו בלמידה, כל שאינו בעשיה אינו בלמידה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יבמות קט, ב.

פסקה 40

110 ההפרש בין הרועים לנסיא

אומר ששבעת הרועים הם מבחינת אור פנימי, ושמונת נסיכי אדם מבחינת אור מקיף

הערת קה"ת

ראה ד"ה למען דעת תרס"ט ע' לט דז' רועים היו מבחי' אור פנימי וח' נסיא היינו שהן מבחי' האו"מ.

111 בר' יוחנן בן זכאי . . אמר לר' חנינא בן דוסא

רבי יוחנן בן זכאי מבקש מרבי חנינא בן דוסא להתפלל על בנו החולה, ואומר שתפילתו שלו לא תישמע אפילו אילו היה מטיח את ראשו בין ברכיו כל היום

ברכות ל"ד ב:כ"ח28:34b Berakhot

ושוב מעשה ברבי חנינא בן דוסא שהלך ללמוד תורה אצל רבי יוחנן בן זכאי, ונלה בנו של רבי יוחנן בן זכאי. אמר לו: חנינא בנך, בקש עליו רחמים ורחמה. הניח ראשו בין ברכיו ובקש עליו רחמים, ונחה. אמר רבי יוחנן בן זכאי: אלקלי הטיח בן זכאי את ראשו בין ברכיו כל היום כולו — לא היו משגיחים עליו. אמרה לו אשתו: וכי חנינא גדול ממך? אמר לה: לאו, אלא הוא דומה כעבד לפני המלך, ואני דומה כשר לפני המלך.

It also happened with R. Hannina b. Dosa that he went to Torah with Rabban Johanan b. Zakkai. The son of Rabban Johanan b. Zakkai fell ill, and he said to him, "Hannina, my son ! Pray on his behalf that he may live" R. Hannina laid his head between his knees, and prayed on his behalf, and he recovered. Rabban Johanan b. Zakkai said, "Were Ben Zakkai to press his head between his knees all the day long, no notice would be taken of him." His wife said to ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות לד, ב.

פסקה 41

112 שלא נברא העוה"ב אלא בשבילו

העולם הבא נברא רק בשביל הצדיקים הגמורים, כגון רבי חנינא בן דוסא

ברכות ס"א ב61b Berakhot

הערת קה"ת

ברכות סא, ב.

113 והקימונו עליו שבעה רועים ושמונה נסיא

שבעת הרועים ושמונת הנסיכים שהועמדו כנגד אשור

מיכה ה:ד"4 Micah

והיה זה שלום אשור כייבוא בארצנו וכי ידרך בארמנותינו ונקמנו עליו שבעה רעים ושמונה נסיכי אדם:

And this shall be peace: When the Assyrian shall come into our land, And when he shall tread in our palaces, Then shall we raise against him seven shepherds, And eight princes among men.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 42

114 וע"כ הוצרך להמשיך מבחי' שלמעלה מהחכמה

שלושה מאמרים של הרבי הדנים מדוע התיקון כנגד היוונים היה צריך לבוא למעלה מן החכמה.

הערת קה"ת

ראה ד"ה ת"ר מצות נר חנוכה תשל"ח ס"ב [סה"מ מלוקט ח"ב ע' יח]. ד"ה ואתה ברחמך תשמ"ח ס"ד [סה"מ מלוקט ח"ד ע' קא]. ד"ה ביום השמיני תשמ"ו ס"ו [סה"מ מלוקט ח"ד ע' קיב].

115 ורב חסד

"ורב חסד" הוא אחת משלוש עשרה מידות הרחמים; חותמו של הכהן הגדול נקשר למידה זו.

שמות ל"ד: Exodus 34:6

וַיַּעֲבֹר ה' עַל-פָּנָיו וַיִּקְרָא ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנוּן אָרַךְ אַפִּים וְרַב-חֶסֶד וְאֱמֶת:

And the L-RD passed by before him, and proclaimed: 'The L-RD, the L-RD, G-d, merciful and gracious, long-suffering, and abundant in goodness and truth;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

116 עדות היא לבאי עולם

הנר המערבי במנורה היה עדות לכל העולם שהשכינה שורה בישראל.

שבת כ"ב ב: Shabbat 22b:2

מתיב רב שש"ת: "מחוץ לפרוכת העדות יצרוך", וכי לאורה הוא צריך? והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו! אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל. מאי עדות? אמר רב: זו נר מערבי שנותן בה שמן כמדת חברותה, וממנה היה מדליק ובה היה מסיים. והא תכא פיו דקביעי נרות, לא סגי דלא משקל ואדלוקי. קשיא בין למאן דאמר משום בזוי מצוה, ובין למאן דאמר משום אכחוש מצוה!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שבת כב, ב.

117 ועמ"ש לקמן ע"פ כי אתה נרי הוי"ה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

לקמן מא, א.

118 כי אתה נרי הוי"ה והוי"ה יגיה חשכי

שני שמות הוי": הראשון בתוך סדר העולמות, והוא בחינת נרות המקדש; השני למעלה ממנו, והוא בחינת נרות חנוכה.

שמואל ב כ"ב: II Samuel 22:29

כִּי-אֶתָּה נִירִי Havayah וְנִירִי חֲשָׁכִי:

For Thou art my lamp, O L-RD; And the L-RD doth lighten my darkness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

119 ההפרש בין בחי' שבעה רועים לבחי' שמונה נס"א

הקטע מצוטט שם

הערת קה"ת

מובא באוה"ת נ"ך כרך א ע' תעט.

120

המצות הן נקי מצות המלך

מקומות שבהם מוסבר שהמצוות הן "מצוות המלך".

הערת קה"ת

ראה לקו"ת פ' במדבר ביאור לד"ה וידבר משה גוי אנכי ס"ב. ופ' ואתחנן ד"ה למען תירא. וראה לקמן לה, ב.

121

בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית

המאמר "מזמור שיר חנוכת הבית" דן במזון ובלבוש, בתורה ובמצוות

הערת קה"ת

לקו"ת ס"פ ברכה.

122

מזמור שיר חנוכת הבית

כותרת המזמור שעליו בנוי מאמר לקו"ת תורה הנוצר

Psalms 30:1 תהילים ל':א

מְזִמֹּר שִׁיר-תְּהִלָּתְךָ הַבֵּית לְדָוִד:

A Psalm; a Song at the Dedication of the House; of David.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

123

משיח הוא ג"כ מנסיא

מפנה לקטע הזה, העוסק בהשתייכותו של משיח לנסיכי אדם

הערת קה"ת

בד"ה למען דעת תרס"ט (סה"מ תרס"ט ע' לט) מציין לכאן.

124

והיריחו מורח ודאין

"והיריחו ביראת ה'", המתפרש כמשיח השופט לפי הריח

ישעיהו י"א: Isaiah 11:3

וְהִירִיחוּ בִּירְאָת ה' וְלֹא-לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוּט וְלֹא-לְמַשְׁמַע אָזְנוֹ יוֹכִיחַ:

And his delight shall be in the fear of the L-RD; And he shall not judge after the sight of his eyes, Neither decide after the hearing of his ears;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

סנהדרין צ"ג ב:ו-ח Sanhedrin 93b:7-8

אמר רבי אלכסנדר: מלמד שהטעינו מצות ויסורין כריחיים. רבא אמר: דמורח ודאין, דכתיב: "ולא למראה עיניו ישפוט", וישפט בצדק דלים והוכיח במישור לעניי ארץ". בר כוזבא מלך תרתין שניין ופלגא. אמר להו לרבנן: אנא משיח. אמרו לקה: במשיח כתיב דמורח ודאין, נחזי אנן אי מורח ודאין. פיו דחזיוה דלא מורח ודאין, קטלוה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ישע"י יא, ג. ראה סנהדרין צג, ב. רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ג. וראה לקמן ק"ו, ב.

125

דבמשיח יש ב' הבחי'

הרבי מציין שהגמרא מונה את משיח בין הנסיכים משום שזו עיקר מעלתו, אף שיש בו את שתי הבחינות

הערת קה"ת

בסוכה נב, ב נחשב בנסיכים, י"ל מפני שזהו העיקר בו (הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע בספר המאמרים תש"י ע' 255).

פסוקה 43

בש"א יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך 126

מחלוקת התלמוד, המתבארת כעת לאור המאמר כולו

שבת כ"א ב:ה"ו: Shabbat 21b:5

תנו רבנן: מצות חנוכה, גר איש וביתו. והמהדרין, גר לכל אחד ואחד. והמהדרין מן המהדרין, בית שמאי אומרים: יום ראשון מדליק שמנה, מכאן ואילך פוחת והולך. ובית הלל אומרים: יום ראשון מדליק אחת, מכאן ואילך מוסיף והולך.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

כי גבר עלינו חסדו 127

"כי גבר עלינו חסדו": החסד המקיף והעצום שמתגלה בסוכות

תהילים קי"ז:ב' Psalms 117:2

כִּי־גָבַר עָלֵינוּ חֲסִדּוֹ וְאֶמֶת־Havayah לְעוֹלָם הַלְלוּ־קָה:

For His mercy is great toward us; And the truth of the L-RD endureth for ever. Hallelujah.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 44

הללו את ה' כל גוים 128

"הללו את ה' כל גוים, שבחוהו כל האומים, כי גבר עלינו חסדו". האומות מהללות את ה' כאשר חסדו המקיף מתגלה

תהילים קי"ז:א' Psalms 117:1

הַלְלוּ אֶת־ה' כָּל־גּוֹיִם שִׁבְחוּהוּ כָל־הָאֻמִּים:

O praise the L-RD, all ye nations; Laud Him, all ye peoples.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 45

סבוכי כו' בשם ה' כי אמילם 129

"סבוכי... בשם ה' כי אמילם": ניצחון באמצעות שם ה', בדרך של מלחמה

תהילים קי"ח:א' Psalms 118:1

סְבוּכִי גַם־סְבְּכּוּנִי בְּשֵׁם ה' כִּי אֲמִילֵם:

They compass me about, yea, they compass me about; Verily, in the name of the L-RD I will cut them off.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

טוב לחסות בהו"ה מבטוח 130

"טוב לחסות בה' מבטוח בנדיבים": ביטחון בשם שלמעלה מן הטבע, בבחינת המקיף

תהילים קי"ח:ט' Psalms 118:9

טוֹב לְחַסוֹת בַּה' מִבְּטוֹחַ בְּנִדְיָבִים:

It is better to take refuge in the L-RD Than to trust in princes.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 47

מעלין בקודש 131

טעמו של בית הלל: בענייני קדושה עולים ולא יורדים

שבת כ"א ב:ו'-ז' Shabbat 21b:6-7

... חד אמר טעמא דבית שמאי כנגד ימים הנכנסין, וטעמא דבית הלל כנגד ימים היוצאין. וחד אמר טעמא דבית שמאי כנגד פרי החג, וטעמא דבית הלל דמעלין בקדש ואין מורידין. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: שני זמנים היו בצידן. אחד עשה כבית שמאי ואחד עשה כדברי בית הלל. זה נותן טעם לדבריו כנגד פרי החג, וזה נותן טעם לדבריו דמעלין בקדש ואין מורידין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ואוריינתא מח"ע נפקת 132

התורה יצאה מחכמה עילאה. חג מן התורה הוא גילוי הבא מלמעלה

ספר זוהר, יתרו כ"א ש"ע-כ"ב:שפ"ט Zohar, Yitro 21:378-22:389

According to R. Judah, "father" represents Wisdom (Hokhmah) and "mother" Understanding (Binah). Said R. Judah: 'Both interpretations mean one and the same thing, for we have been taught that the Torah emanated from the Supernal Wisdom.' R. Jose said that the Torah emanated from Understanding, for it says: "to perceive the words of understanding" and "forsake not the Torah of thy mother".

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסוקה 48

כי מי מעכב ומי מונע 133

שימוש מקביל בביטוי "מי יעכב" ביחס לגילוי הבא מלמעלה

הערת קה"ת

ראה דרך מצותיך לד, ב. מובא בלקו"ש חכ"א ע' 194.

שו"ה בתחלה כו' 134

הנוסח שבכתב היד נמשך עד לנקודה זו

הערת קה"ת

ע"כ נמצא בכרך 1223.

מטעם הנ"ל בפרי החג 135

הקטע מופיע למטה. Shabbat 21b:6-7 המילים כאן מצטטות את

שבת כ"א ב:ו'-ז' Shabbat 21b:6-7

... חד אמר טעמא דבית שמאי כנגד ימים הנכנסין, וטעמא דבית הלל כנגד ימים היוצאין. וחד אמר טעמא דבית שמאי כנגד פרי החג, וטעמא דבית הלל דמעלין בקדש ואין מורידין. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: שני זמנים היו בצידן. אחד עשה כבית שמאי ואחד עשה כדברי בית הלל. זה נותן טעם לדבריו כנגד פרי החג, וזה נותן טעם לדבריו דמעלין בקדש ואין מורידין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

"דבאור מצ"ע גם לב"ש צ"ל מוסיף והולך, אלא שנרות חנוכה הם כנגד פרי החג (שהם כנגד אור"ה) שבהם צ"ל פוחת והולך ראה שבת כא, ב. . ועפ"י יתורץ הא דודאי גם ב"ש ס"ל דמעלין בקודש". לקו"ש ח"ה ע' 446.

136

קבלת עומ"ש שקדמה לעול מצות

קריאת שמע קודמת ל"והיה אם שמוע", כדי לקבל תחילה עול מלכות שמים ואחר כך עול מצוות.

Mishnah Berakhot 2:2 ב"ב: משנה ברכות

אלו הן בין הפרקים, בין ברכה ראשונה לשניה, בין שניה לשמע, ובין שמע ליהיה אם שמוע, בין יהיה אם שמוע לויאמר, בין ויאמר לאמת ויציב. רבי יהודה אומר, בין ויאמר לאמת ויציב לא יפסיק. אומר רבי יהושע בן קרחה, למה קדמה שמע ליהיה אם שמוע, אלא כדי שיקבל עליו על מלכות שמים תחלה, ואחר כך יקבל עליו על מצוות. והיה אם שמוע לויאמר, שיהיה אם שמוע נוהג ביום ובלילה, ויאמר אינו נוהג אלא ביום:

These are the breaks between the sections: between the first blessing and the second, between the second and "Shema," between "Shema" and "And it shall come to pass if you listen" between "And it shall come to pass if you listen" and "And the L-rd said" and between "And the L-rd said" and "Emet veYatziv" (true and firm). Rabbi Judah says: between "And the L-rd said" and "Emet veYatziv" one should not interrupt. Rabbi Joshua ben Korhah said: Why was the section of "Shema" placed before that of "And it ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

137

נר ה' נשמת אדם

הנשמה היא הנר, הפתילה שבה נאחות הלהבה.

Proverbs 20:27 כ"ז: משלי

נר ה' נשמת אדם חפש כל־חֲדָרֵי־כֶסֶן:

The spirit of man is the lamp of the L-RD, searching all the inward parts.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

138

ע"פ ראיתי והנה מנורת זהב

המאמר "ראיתי והנה מנורת זהב" על מנורת זכריה, שאליו מפנה הטקסט בעניין הנשמה כפתילה.

הערת קה"ת

לקו"ת פי' בהעלותך.

139

ע"פ ראיתי והנה מנורת זהב

חזון המנורה של זכריה, נושא המאמר המצוטט בלקוטי תורה.

Zechariah 4:2 ד"ב: זכריה

ויאמר אלי מה אתה ראה ואמר ראיתי והנה מנורת זהב פלה וגלה על־ראשה ושבעה נרותיה עליה שבעה ושבעה מוצקות לנרות אשר על־ראשה:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

140

וספרתם לכם ממחרת השבת

הציור לספור את העומר "ממחרת השבת", הנקרא כאן כמציין את הבחינה

שמעל למדרגת השבת.

ויקרא כ"ג:ט"ו Leviticus 23:15

וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את־עמר התנופה שבע שבועות תמימת תקינה:

And ye shall count unto you from the morrow after the day of rest, from the day that ye brought the sheaf of the waving; seven weeks shall there be complete;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא כג, טו.

141

בש"א יום ראשון מדליק שמונה

הקטע מופיע למטה Shabbat 21b:5 המילים כאן מצטטות את

Shabbat 21b:5 ב"ב: שבת

תנו רבנן: מצות חנוכה, נר איש וביתו. והמהדרין, נר לכל אחד ואחד. והמהדרין מן המהדרין, בית שמאי אומרים: יום ראשון מדליק שמונה, מכאן ואילך פוחת והולך. ובית הלל אומרים: יום ראשון מדליק אחת, מכאן ואילך מוסיף והולך.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שבת כא, ב.

142

הללו . . כי גבר עלינו חסדו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

תהלים קיז.

143

סבוגי כו'

למילים האלה Psalms 118:11 הערת קה"ת מפנה ל

Psalms 118:11 תהילים קי"ח:א

סבוגי גס־סבבוגי בשם ה' כי אֶמִילֶם:

They compass me about, yea, they compass me about; Verily, in the name of the L-RD I will cut them off.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיח, יא.

144

טוב לחסות

הקטע מופיע למטה Psalms 118:9 המילים כאן מצטטות את

Psalms 118:9 תהילים קי"ח:ט

טוב לחסות בהי מבטח בנדיבים:

It is better to take refuge in the L-RD Than to trust in princes.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיח, ט.

145

דלא דמי ללמוד זה מפרי החג

Or HaTorah. הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד

הערת קה"ת

מובא באוה"ת כרך א' ע' רנט.

146 ואורייתא מח"ע נפקת

למילים האלה Zohar II, 85a הערת קה"ת מפנה ל

זח"ב פה, Zohar II, 85a

הערת קה"ת

זח"ב פה, א. וראה שם קכא, א.

147 והיד הי' תקצר

"היד הי' תקצר?" אין דבר המגביל גילוי הבא מלמעלה

במדבר י"א:כ"ג Numbers 11:23

וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה הֲיָד ה' תִּקְצָר עֲתָה תִּרְאֶה הִיָּקֶרֶךְ דְּכָרִי אִם־לֹא:

And the L-RD said unto Moses: 'Is the L-RD'S hand waxed short? now shalt thou see whether My word shall come to pass unto thee or not.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 49

148 מבחי פנימית של התחתון

דיון מקביל ברועים, שהם הפנימיות של התחתון, ובנסכים, שהם החיצוניות של העליון.

הערת קה"ת

ראה בדרך מצותיך מצות נר חנוכה פ"ג. ד"ה למען דעת תרס"ט.

פסוק 52

149 כי תקון לאלפים הוא בחי' או"פ

מפנה לקטע זה ומסביר שהמשכה אל חכמה היא בדרך של "לימוד", הנעשה באמצעות צמצום.

הערת קה"ת

בד"ה למען ידעו תרס"ט ע' מה מציין לכאן: "והיינו שהמשכה בחכמה הוא בבחי' אולפנא ולימוד שזהו ע"י צמצום".

150 כי לאלפים היינו אאלפך חכמה אאלפך בינה

מזיע של"אלפים" יש כאן שתי משמעויות: מדרגת חכמה ובינה ואופן ההמשכה באמצעות צמצום; הן קשורות זו לזו, שכן צמצום נדרש רק כשהאור נמשך פנימה.

הערת קה"ת

ראה בארוכה בספר הערכים-חב"ד מערכת אות אלף במילואים טור תרנה להערה 125 שלכאורה הכוונה שבאלפים — שני פירושים א) שקאי על בחינת חו"ב שנק' בשם "אלפים" ב) שקאי על סדר ואופן דהמשכה (ע"י צמצום וכו'). והקשר דשני הפירושים הוא: אופן זה דהמשכה (ע"י צמצום וכו') המרומז בתמונת אל"ף — הוא דוקא כשהמשכה היא לבחי' פנימי (משא"כ לבחי' מקיף), ומכיון שתקון "לאלפים" (חו"ב) הוא התחלת בחי' פנימי (כמ"ש כאן בתו"א שהמזלות שקודם "לאלפים" הם בחי' מקיפים) — לכן, בכדי שיומשך לבחינה זו (פירוש האי"ב "אלפים"), צ"ל אופן ההמשכה ע"י צמצום וכו' (פירוש האי"ב "אלפים") ע"ש בארוכה.

151 אאלפך חכמה אאלפך בינה

"האזינו לי ואאלפך חכמה". המילה קושרת בין "לימוד" לאות אל"ף ול"אלפים".

איוב ל"ג: Job 33:33

אִם־אֵין אֶתָּה שְׁמַע־לִי הִרְשָׁ וְאֶאֱלָפְךָ חִכְמָה:

If not, hearken thou unto me; Hold thy peace, and I will teach thee wisdom.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

שבת ק"ד Shabbat 104a

הערת קה"ת

איוב לג, לג. שבת קד, א.

152 נוצר חסד לאלפים

"נוצר חסד לאלפים", אחת משלוש עשרה מידות הרחמים. תיקון "לאלפים" הוא האור הפנימי של חכמה ובינה.

שמות ל"ד: Exodus 34:7

נִצֵּר חֶסֶד לְאַלְפִים נֶשָׂא עֶזְו וְפִשַׁע וְחַטָּאָה וְנִקְהָ לֹא יִנְקָה פֶקֶד עֶזְו אָבוֹת עַל־בָּנִים וְעַל־בָּנֵי בָנִים עַל־שְׁלֹשִׁים וְעַל־רַבְעִים:

keeping mercy unto the thousandth generation, forgiving iniquity and transgression and sin; and that will by no means clear the guilty; visiting the iniquity of the fathers upon the children, and upon the children's children, unto the third and unto the fourth generation.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות לד, ג.

פסוק 53

153 האל"ף תמונתו וי"ד למעלה וי"ד למטה וי"ו באמצע

שם האל"ף מורכבת מיו"ד למעלה, יו"ד למטה ווי"ו ביניהן, ומורה שכל המשכה — הוי"ו — נעשית באמצעות צמצום — היו"ד העליונה; האור יורד מדרגה לדרגה עד שהוא נעשה תענוג לנבראים בגן עדן העליון.

הערת קה"ת

מבואר גם לקמן סט, ג ובד"ה כל המאריך באחד תרע"ח ע' שפז ואילך.

154 ההמשכה בפנימית צ"ל ע"י צמצום

מסביר שהמשכת אור פנימה מצריכה צמצום.

הערת קה"ת

ראה ד"ה למען דעת תרס"ט ע' מה.

פסוק 55

155 יין המשומר

"היין המשומר בענביו מששת ימי בראשית" הוא שכר העולם הבא. כאן הכוונה לבינה, שלא נפגעה מן השבירה.

ברכות ל"ד Berakhot 34b

156 ע"פ למנצח על השמינית

שם "על השמינית" היא מדרגת כתר העליון, ה"פלא העליון", שלמעלה מן השש — שני הווי"ם — ונמשכת מן הרצון שלמעלה מהם.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת תוריע כב, א. ובלקו"ש ח"כ ע' 346 הערה 186 הקישור בין חי' נרות דחנוכה עם כנור של חי' נימין.

157 למנצח על השמינית

"למנצח על השמינית": השמינית, הקשורה למדרגה שלמעלה מן השבע.

תהילים ו': Psalms 6:1

לְמַנְצֵחַ בְּגִיטוֹת עַל־הַשְּׁמִינִית מְזֻמֹּר לְדָוִד:

For the Leader; with string-music; on the Sheminith. A Psalm of David.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

על המהדורה

Hebrew text of Torah Ohr and Likkutei Torah and their marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes): © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

likuteitorah.com. תורגם מהמהדורה האנגלית של CC BY-NC 4.0: ביאורים והערות המקורות. תרגום: CC BY 4.0.

דרך Sefaria: William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Daf Shevui (CC0); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY).

כשלשון המאמר לצדו, (openai/gpt-6-luna-pro:batch) בעזרת בינה מלאכותית likuteitorah.com התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

· 5725 (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel) הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי. likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

© likuteitorah.com. או לספריית ליובאוויטש Sefaria מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל-

likuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/4/ מתוך

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק